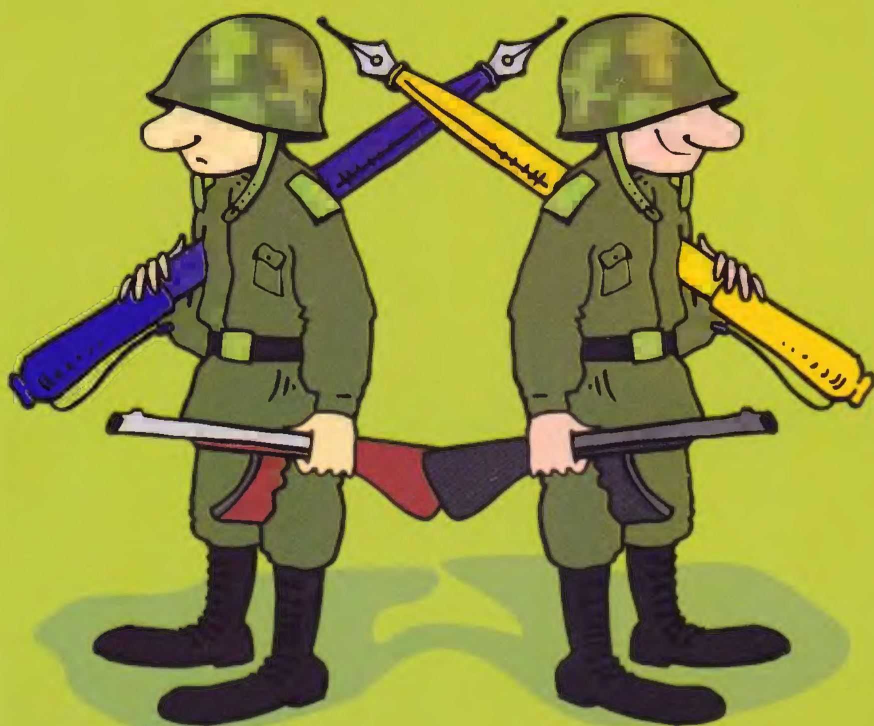
COLECŢIA RÂSUL LUMII

Răcani, pifani și veterani

Cum ne-am petrecut armata

volum coordonat de

RADU PARASCHIVESCU



HUMANITAS

Răcani, pifani și veterani

Cum ne-am petrecut armata

volum coordonat de

RADU PARASCHIVESCU



HUMANITAS
BUCUREȘTI

Coperta și ilustrația
ANGELA ROTARU

Vai, săracul infanter,
Cum îndură la mizer!
Cum îl arde soarele
Și-i pute picioarele!

(vechi vaier cătănesc
din interbelic)

Leano cu ochi de stele
Pe întinsul țării mele,
Năzuințele-nfloresc
Care le iubesc.

(strofă auzită în 1979,
la Corbu de Sus)

ce-o fi vrut armata de la noi?

La ora când apare acest volum, armata s-a transformat, de o bună bucată de vreme, din obligație în opțiune. Absolvenții de liceu sau studenții de azi au scăpat de corvoadă și se pot destinde – numai cine vrea mai face armata. Trecerea din registrul impus în cel al vocației îl văduvește însă pe tânărul bărbat român de o experiență stranie: aceea de-a povesti cu voluptate lucruri prin care a trecut cu scrâșnet de măsele, umilit și promițând revanșe complexe după ultima zi de stagiu. Se cuibărise aici un paradox ghiduș: aceiași oameni care detestaseră stagiul militar în priză directă păreau fascinați de el când îl evocau.

Mementoul cazon servea în egală măsură drept instrument de seducție și liant al solidarității masculine. Dacă voiai să impresionezi o fată, îi povesteai, printre altele, cum săriseși gardul unității și înșelaseși vigilența santinelelor. Dacă te întâlneai cu un fost camarad, vă depănați unul altuia întâmplări prin care trecuserăți împreună, la fel ca spectatorii care, ieșiți de la meci, intră în cârciumă și își comentează fazele pe care tocmai le-au văzut umăr la umăr. Superlativul caraghioslâcului era petrecerea la care băieții își abandonau total prietenele, se strângeau într-un colț

și organizau, doar pentru ei, o minunăție de cenaclu militar, fără să observe compătimirea ironică din ochii fetelor.

Cine citește sau ascultă povești din armată ajunge, sub o formă sau alta, la aceeași concluzie: mulți și-au satisfăcut stagiul militar, dar stagiul militar nu i-a satisfăcut pe mulți. De ce? Probabil din cauza limpezimii cu care regăseai în armată două dintre principalele neajunsuri ale vieții în comunism: constrângerile și uniformitatea. Dacă în civilie nu aveai voie să faci ce vrei și erai „tovarăș“ cu toată lumea, în armată îndeplineai ordine și te încheiai la copcă. Dacă în civilie totul era cenușiu, în armată înotai într-un ocean kaki. Armata manevra cu aplomb și eficiență instrumentul pe care partidul îl scosese din șopronul ideologiei: tăvălugul care preschimba totul în pastă, compresorul care nivela gânduri, haine, culori, conștiințe și spinări. Trebuia să arăți la fel ca vecinul din stânga și din dreapta. Deosebirile erau inadmisibile, cadența – obligatorie. Erai tuns ostășește, operat de mustață, barbă și perciuni. N-aveai voie să ieși în evidență. Nu ieșeai nici din rând, dacă nu ți se dădea comanda. Călin-Andrei Mihăilescu, una dintre fostele cătane, pastișează sintetic regulamentele de ordine interioară ale armatei: „E interzis să ți se urce creierul la cap.“

În același timp, România înfiase două limbi de lemn la fel de vătămătoare pentru mințile libere: cea a documentelor de partid și cea a regulamentelor

militare. Orwell se retrezise la viață în România și adusese cu el două variante de *newspeak*. De o parte bolovănișul limbajului plenariot, de cealaltă fixismul jargonului militar. De o parte „cele mai înalte culmi“, „neamestec în treburile interne“, „vibrant omagiu“, „chezaș al zborului măreț“ și „garanția sigură“, de cealaltă „pentru luptă culcat“, „activități de voie“, „liber pe subunități“, „masca pe figură“ și – o delicatesă din tot mai rara lume a cavaleriștilor – „poziția pe loc repaus cu calul la mână“. Iar dacă ați trăit cu impresia că doar definițiile din manualul de socialism științific erau redundant-buimăcitoare, mă grăbesc să aduc contrapropunerea cazonă. Știți, de pildă, ce era pe-atunci livretul militar? Era nici mai mult, nici mai puțin decât „documentul militar de evidență militară a militarului în fața organelor militare și civile“. Șic, nu?

Revin la titlu. Ce-o fi vrut armata de la noi? Simplu: să-și testeze capacitățile procustiene și să ne toarne pe toți în tipar. Retorica oficială invoca pregătirea pentru viață, călirea și preschimbarea junelui șovăielnic în bărbat decis, cu braț de fier și vorbă răspicată. În realitate, totul era o farsă cronofagă și o inițiere în școala absurdului. Căci – e lucru știut – gleznele logicii nu aveau de pătimit nicăieri mai mult ca între zidurile unei unități militare. Doar aici vedeai trepte care nu urcau spre o ușă, ci spre un perete, sau tabeluri cu militari care se pricepeau să întocmească tabeluri. Doar aici existau comenzi de genul „ia o

bază“. Doar aici soldații erau puși să măture frunzele de pe alei toamna, când bătea vântul. Și doar aici erai silit să-i spui la tot pasul „să trăiți“ unui sadic căruia de multe ori îi doreai moartea.

Am invitat paisprezece absolvenți ai Academiei de Petlițe să scrie despre felul cum au trecut prin armată (sau despre felul cum a trecut armata peste ei). Dincolo de conturul public, farmecul și talentul descriptiv ale fiecăruia, există – inevitabil – anumite zone de suprapunere. Iar lucrul ăsta se vede cel mai bine în materie de vocabular. Anumite cuvinte apar – sau, ca să intru în logica limbajului cazon, „răspund la apel“ – în toate textele. Era imposibil să se întâmple altfel. Era imposibil să nu raportăm, să nu completăm (versiunea conspirată a șterpelitului de pe la ortaci), să nu servim patria. Mai ales „servitul“ merită toată atenția noastră. Avem aici un cuvânt care face o carieră spectaculoasă în România. Căci dincolo de accepția lui militară – de slujire, de (auto)punere la dispoziție –, „servitul“ este unul dintre martorii activi ai confuziei în care se bălăcește vorbitorul public autohton. Pentru exemplificare, nici n-a terminat bine naționala de handbal feminin să „servească masa“ la un restaurant de patru stele, că însuși Regele Mihai, aflăm de la crainicul unui canal de știri, „a servit prânzul la reședința de la Palatul Elisabeta“. O soartă ingrată, vom fi cu toții de acord.

Așa cum vor fi descoperit pe propria piele foștii soldați, codul paralel de comunicare e un lucru pe

care-l deprinzi greu, dar de care te descotorosești și mai greu. Durează destul de mult până accepți că nu te trezești, ci execuți deșteptarea, că nu citești, ci efectuezi activități de voie, că nu vorbești, ci raportezi, că nu dormi, ci execuți program de odihnă. Numai că, spre uimirea ta, dacă nu cumva într-o ghidușă alintare post-stagiu, te surprinzi uneori, la ani buni după eliberare, că vorbești la telefon cu un prieten, iar la întrebări de genul „Te-am deranjat? Ce făceai?“ nu răspunzi „Dădeam cu aspiratorul“, ci „Făceam sectoare“.

Am decis să nu modific în nici un fel frecvența de apariție a termenilor cazoni în textele care urmează. Am preferat să nu intervin, chiar dacă anumiți cititori pedanți vor avea, poate, impresia unei neglijențe redacționale. Și iată că în acest moment ne ciocnim din nou de „servit“, cuvânt care se ivește în trei dintre cele paisprezece titluri ale amintirilor care urmează. Dar am observat și alte elemente de coerență sau continuitate ostășească. Bunăoară, porecla „Bachau“ dată marii unități militare din Bacău s-a transmis din generație în generație, astfel încât ea este evocată în acest volum atât de Dumitru Radu Popa, cât și de Radu Naum. Iar dacă locotenentul devine pe rând „lent“, „l'ent“, „tolent“ sau „toalent“, și mai simpatică e apariția aceleiași expresii în povestirile a doi oameni care nu cred că se cunoșteau cu douăzeci de ani în urmă (Robert Șerban și Radu Naum) și care oricum făcuseră

armata la distanță mare unul de celălalt – Robert la Craiova, Radu la „Bachau"). Ei bine, amândoi s-au bucurat de aceeași neconcretizabilă amenințare din partea comandanților: „Vă țin cu ochii-n soare pân' la miezul nopții". La rândul meu, am auzit din gura altora o replică pe care aș fi jurat că o rostise doar comandantul meu de unitate: „Aflu eu care-i mâna criminală care-a dat cu piciorul în ușă." Folclor? Contaminare naratologică? Simplă coincidență? Nu știu și nu cred că are vreo importanță.

Cei care citesc volumul de față nu trebuie să se lase înșelați de tonul întru câtva amuzat al autorilor. Între stagiu și ziua evocării lui s-au așezat câteva decenii. Or, se știe că privirile aruncate în urmă se îmblânzesc, tonurile devin blajine, lucruri care pe atunci erau crâncene sunt acum pasabile. Timpul își joacă mai departe rolul tămăduitor și ne ajută să trecem mai repede peste mizerii – asta când nu le uităm de tot. Cu douăzeci de ani în urmă înjuram de mama focului cozile la lapte de la cinci dimineața; astăzi zâmbim, chiar dacă nu cu toată gura, când ne aducem aminte de obiceiul de-a ne „lăsa rând" sub forma sacoșei cu sticle la schimb.

Sigur, râsul e prezent peste tot în aceste texte, dar nu stăpânește singur. El irigă fără să inunde și are alături fie puseul melancolic, fie duioșia, fie blazarea, fie – mai rar – indiferența. Unii evocatori simt și azi un gust amar când scriu despre un majur pervers sau despre un comandant inclement, chit că nimic din

scrisul lor nu scapără bice sau făgăduieli vindicative. Alții găsesc sâmburele de poezie în plină proză. („Ziua de 22 decembrie a ieșit din trompeta gornistului pe întuneric, la 5.30“, notează Robert Șerban.) Alții simt dimensiunile farsei și o amendează sec. („Cele mai frumoase clipe pentru soldați sunt cele când se joacă de-a soldații“, constată Radu Naum.) Alții se crispează, neștiind nici până la ora asta dacă au depășit șocul. („În clipa când m-am văzut în oglindă, mi-au dat lacrimile“, mărturisește Cătălin Ștefănescu.) Alții versifică virtuoz, sprinten și hazos, de la încorporare până la revenirea în viața civilă. (La Șerban Foarță până și titlul rimează: „O seamă de aduceri aminte ale celui / De-i zice Șerban Foarță și-i rezervist de felu-i, / A celor de aievea, pe vremuri, întâmplate / Și-acum istorisite în rime-așa-zis plate“.)

Povestirile din *Răcani, pifani și veterani* țin trează atenția cititorului din două motive. Unul dintre ele este umorul sănătos, chiar binefăcător, al cotizanților. Vă veți convinge de asta citindu-i nu doar pe cei evocați în paragraful de mai sus, ci și – sau poate mai cu seamă – pe cei pentru care râsul a funcționat ca tehnică de exorcizare: Dan C. Mihăilescu, Cristian Tudor Popescu, Adrian Georgescu, Dumitru Radu Popa, Călin-Andrei Mihăilescu, Tudor Octavian, Nicolae Strâmbeanu, Cătălin Mihuleac. Al doilea motiv e tentația cititorului de a-și închipui cum se prezentau atunci rezerviștii de astăzi. Care va fi fost, de pildă, detenta rotofeiului Nicu Strâmbeanu? Cum

arăta pletosul Adi Georgescu? Ce figură va fi făcut Cătălin Ștefănescu aflând că va rămâne (garantat sută la sută) fără barbă? Ce condiție fizică aveau Dan C. Mihăilescu și Șerban Foarță? Cât de cruntă era căutătura CTP-ului?

Citindu-i pe cei paisprezece, veți primi răspunsuri la toate aceste întrebări. Plus una: Cum a trecut armia română pe lângă întâlnirea nimicitoare cu țintașul Traian Ungureanu?

Radu Paraschivescu

șerban foarță

o seamă de aduceri aminte ale celui
de-i zice șerban foarță și-i rezervist de felu-i,
a celor de aievea, pe vremuri, întâmplate
și-acum istorisite în rime-așa-zis plate

Io mi-am făcut armata în cadrul bravei pife
române, într-o vară fierbinte ca în *nife*
ce este înlăuntrul Pământului și îi
numită-ntr-astfel după silabele dintâi
a două vorbe: *ni*chel & *fe*rrum, – prin urmare,
io, pe când alții zburdă la munte sau la mare,-mi
satisfăceam serviciul (eram în anul III
la Filo), cu colegii, după ce, vrei-nu vrei,
făcusem ore-n cadrul Catedrei militare
purtând și uniformă, cu gulerul strâns tare
jurîmprejurul unui gât fără gârgălod
prea evident; o vară, în fine, când, prin glod
(în lunile când n-aveai de ce să dai jos fâșul
din cui) și-n iarbă arsă, executam târâșul...

Era-n 1963
[*o mie nouă (pauză!) sute șaizeci și trei*],
și-acum, ne făceam stagiul, după ce, vrei-nu vrei,
făcusem ore-n cadrul Catedrei militare
purtând și uniformă, cu gulerul strâns tare
jurîmprejurul unui gât fără gârgălod
prea evident – ce, însă, n-are-a-l scuti de glod:
de ăl uscat sau umed, de prăfăraie, cioaflă

sau bahnă, pe recrutul ce,-ajuns la medic, află
ce-aflase și din curtea Comisariatului,
că-i ordin și, cum nu e Comisariatu' lui,
nu te-ar scuti nici pentru un semi-*plattfuß*, fin'că
și una cu *plattbusen* e tot femeie, – și-ncă
cum!
Astfel că, în iulie-august '63,
te afli (ca și ceilalți cu care, vrei-nu vrei,
făcuseși ore-n cadrul Catedrei militare,
purtând și uniformă, cu gulerul strâns tare
jurîmprejurul unui gât fără gârgălod
prea evident) sub arme,-nghițind comenzi și glod,
după ce-o Hero,-n urmă, lăsaseși, – ce Leandru
se-așteaptă să-l aștepte... Aici, un lung meandru:

Aducerile noastre aminte din oștire
cam seamănă-ntre ele. Aceasta nu-i o știre
pe care-o dau eu primul. Dar neștiind cum va
evolua povestea-mi și dacă nu cumva
vreun cititor, acolo, sau chiar vreo cititoare,
s-or întreba, citind-o, „Unde-am mai citit, oare,
asemenea istorii, cu-aceiași plutonieri
pe care-i avusesem și noi, în pluton, ieri,
alaltăieri; cu-aceiași soldați; cu colonelu'
ce-a ordonat intrarea-n lan și, de-acolo, Nelu
făcea în bășcălie, deși era-n amiaz'
și-octombrie, ca broasca, iar toți gândeau: „N-am iaz,
că broaște-ar fi!", cu gândul la aia din cantină,
în care, Doamne, ce-ar mai fi intrat ei, ca,-n tină,

brăzdarul sau cum naiba-i mai zice, bă, – tăios
cum l-avem noi, băieţii,-ntre coapse, bătăios;
ce-ar mai intra, de-ar ninge, într-însa, ca,-n omături,
lopata cea cu care zăpada poţi s-o mături
sau poţi, bătătorind-o, s-o-ndeşi şi,-apoi, în ea
s-afunzi mânerul sculei, de parcă te-ar mânia...
Şi,-n timp ce-o răsuflare de elefant as'matic
avem, subconştientul urzeşte fantasmatic,
pentru că,-n sânu-oştirii, e fiece ins (ori
în somn, ori treaz) cu gându' la „corpuri de ninsori",
făcându-i să se (între)încalece (cum arte,
atâtea, n-o pot face!) pe Vènera cu Marte.

Io mi-am făcut armata la infanterie, armă
nu foarte respectată în mai nici o cazarmă
prin care-am fost eu, – minus cea-n care,
cu-alţi tipi trişti,
ne-am început instrucţia (căci doar infanterişti
erau în ea). E vorba de-aceea cunoscută
sub numele *Fratelia*, just nu 100%,
fi'nd mai la sud de-aceasta, – acolo unde, tâmp,
te uiţi cum Timişoara se termină-n plin câmp
şi-ai vrea s-o vezi pe Nelly, blondina cu-ochi de ciută,
în timp ce comandantul dă ordinul: „La biută,
în pas de defilare!" sau „În pas de marş, marş!"
Ci suntem, ca şi câmpul din jurul nostru, arşi
de soare şi-avem două repere (făr' de-aproş), – e
arţarul veşted unul, al doilea, Cearda Roşie...

Repere e-un vocabul prin care-audibil e
numele țării noastre de-atuncea: R P R
(în care *R*-ul ultim venea de la *Romînă*,
cu *î* din *i, товарищ*, – că ni-i mai la-*ндемынэ*).
Mi-a revenit în minte, fără să vreau, în anu'
Repere-lor *pe drumul gândirii*, – Liiceanu
scoțând, sub acest titlu sfios, ba chiar stingher,
o seamă de traduceri din Martin Heidegger;
și-am regretat că nu se mai cheamă acronimic
o patrie-al cărei nume-l scriai cu creion chimic,
la începutu-oricărui maculator, caiet
cu pătrățele-albastre sau dungi, după ce,-ncet,
îl înmuiaseși cât mai temeinic în salivă,
pentru-a-l citi-„n oglindă" pe alba sugativă:
ꓤ ꓒ ꓤ

În fine,-i foarte bine memoriei complice
să-i cerem ca vieața, fără să ne-o complice,
să ne-o îmbogățească; așa că mă tot uit,
ca într-un puț, într-însa, – „perioada" să n-o uit;
nici cântecul să nù-l uit, cel cu „măreața vatră,
Republica", – cât încă nu ne-am lăsat la vatră;
or, după ce dăm tonu' la cântec, ce-i un marș,
se-ordonă ca, „cu cântec", să „înainte marș!".
Rău n-ar fi după-masa, când picotim la lada
a cu nisip, – de n-ar fi s-apară nu o *Lada*,
ci o *Pobeda* neagră, frânând sub geamuri, iar
maiorul să nu iasă, d(o)ar ca să intre iar,

cu politrucul, căruia-i fac, cu toții, curte,
strigându-ne-„Atențiune!“ și „La careu, în curte!“;
iar noi, pifanii care vedem, în general,
numai petlițe roșii, avem un general
cu epoleți albaștri, în față, – care,-n cursul
alocuțiunii spune, citând, poate, din *Cursul
scurt,* că nu îs războaie să nu se fi soldat
cu dispariția, baremi, a câte-unui soldat,
dar sângele,-n războaie,-i cu-atât mai rar cu cât e
mai multă, la instrucție, sudoarea...

Oare, câte
cuvinte, pân-aice,-am scris, cu/fără succes,
despre-un amar de zile-n kaki, ce s-au succes
mofluz?... Fix 789, – ce-s,
acum, cu patru-n plus... Deci: Înainte, marș!

Au mai rămas vreo câțiva, și nu între comparși,
de care nici o vorbă n-am spus, cu toate astea...
Firește, cel de care-ascultam, cu toată oastea,
era locțiitorul politic. Fiindu-i verzi
petlițele și lații-epoleți, cu-o stea, tot verzi,
nu mai știu dacă unul din noi sau alt flaifușter
îl poreclise,-n taină și între noi, *Tov. Gușter*
sau *Gușterele,*-n fine, – sunt ani și ani de-atunci,
tu, florile-ți, glicină, continui să le-arunci...
De nu cumva amestec borcanele, cu prețu'
de a-l plasa-n Fratelia pe alde Gușterețu,
la prima-mi convocare, de-o lună și juma',

iar nu la a de după doi ani, ce va urma
să aibe loc la Școala de Ofițeri, a Radnei,
de lângă domul unde fiica Ariadnei,
bunică-mea adică, venea, din când în când,
de sfântu-i hram, pe vremuri, rugându-se în gând, –
cu toate că din Vechiul Regat și ortodoxă...

Deși nu-i infidelă, memoria e aproxă
și,-n timp ce,-ajuns la vârsta a treia,-l uiți pe *ieri*,
îți poți aduce-aminte vechi plutonieri, furieri,
curieri, generalissimi ca Alex. V. Suvorov
(ăl cu sudoarea,-ntr-astfel că poți să-i zici... *Sudorov!*),
pe când pierzi din vedere să spui ce-aveai de gând
să spui acum o clipă, – când eu aveam de gând
să spun ce e *perioada*. Perioada este până
depunem („drrrepți!") în cadru solemn și cu o mână
adusă la coifura cu tiv (ca la teriști,
constând din postav roșu, fiind infanteriști,
cu un paspoal, de forma unei sinusoide,
alb) jurământul...

Nouă, tonsùrile-nnoite,-n
ajunu-acestei zile, ne-au fost, după un marș
scurt (de pe câmpu-n care fuseserăm cam arși
la mutra cea expusă fără nici o unsoare
de piele, cât e ziua de lungă, de un soare
de pustă ca în palmă de-ntinsă, ce lucèa făr'
de milă, de la șapte-opt ziua la luceafăr,
luceafărul de seară, ce-n iulie și-n august

când iarba și frunzișul pălind în arbori, n-àu gust
decât de praf, apare târziu și, ca un blând
prinț, intră-n așternutul copilelor), – umblând,
deci, noi, prin bălăria ce, mărginind, ca *zonă*,
orașul, e de-un *feldgrau* de sursă strict cazonă,
în 20 [*doizeci!*] de minute și-un pic de mers pe jos,
în pas de voie,-adică de melc, nu repejos,
că e căldură mare, ne iată,-n fine (leoarcă
de nădușeli, pe care-ar putea să umble-o arcă,
plutind), în fața unei mici frizerii civile
cu două frizerițe amabile, – ci vile
pornirile de june cătane ne erau
față de cele care,-n păr, ne cutreierau
cu foarfecele care intra în el ca-n oi.
Când am fost gata, cine va mai fi fost ca noi?!

Unde mai pui c-a doua zi, după jurământ,
la prânz, avut-am parte de-un mic îngrășământ,
plus sfertul de tărie într-un pahar de staniu,
ce, din bucătărie, păstrase-un gust cam straniu
de zoaie de grăsime.
De dat, l-am dat pe gât,
cu gândul să-i uit gustul (dar cum?) numaidecât...
Același gust pe care,-n pahar de cositor,
l-avea și ceaiul rece cu brom folositor
atenuării pohtei trupești, ce este viciul
viciilor, în perioada în care-ți faci serviciul
și-n loc, pe timp de noapte, să execuți constanța
ochirii,-ți vine-n minte amorul din Constanța...

Şi eşti, la-ntors, în trenul ce-ntârzie la Agigea,
iar gândul ţi-e la insul ce,-n insula Ogygia,
stătuse un deceniu sau numai șapte ani...
Priveliştea-i săracă: ciulini și bolovani
golaşi ca niște tigve, – pe când celor dintâi
le-ar fi stat bine-n mâna lui Dürer! Din lămâi
de plastic galben, curge un fel de limonadă.
E strâmt și fiecare devine o monadă
fără ferestre. Briza ce suflă pe culoar
nu e decât fantasma perdelelor de moar
care se-agită în sinea lor, fără să adie.
Din difuzoare curge aceeași melodie,
pentru că vechea stație de-amplificare e
defectă; vreme-n care *l'usage du cabinet*
est inderdit pendant l'arrêt du train en gare!
Coboară, la răstimpuri, doar câte-un temerar
ca să se uşureze în gară, la Agigea.
Rămasă-n urmă, marea e bună azi, e *gigea*,
cum zic la ce le place copiii mici; păcat
că ieri, cum zice Bravul Soldat, „ca un căcat"
fusese de frumoasă!... Te uiți pe geam și-ai vrea
s-o vezi pe fata gazdei (dar parcă nu e ea!),
a gazdei din Constanța, – cu care, când apuci,
cobori, pe-o scară strâmbă, la plaja *Trei papuci*.
Aceasta, plaja, are-n fundal o râpă stearpă
cu spini (*carduus nutans*) cu mari flori mov și-o iarbă
clorotică, pe care ți-e scârbă să te-așezi;
or, fata gazdei zice să-nchiriem un *chaise*
longue... „– De-unde?!" „– De la tanti aia

din capul scării."
Zis şi făcut; şi,-n dulcea preziuă a plecării,
tu stai lungit pe scaun iar fata-ţi stă în poală,
şi-n voi e-o vlăguire, o lene grea, o boală;
iar ce ţi se întâmplă-n triunghiularul slip
te face să regreţi că... n-ai pântecu-n nisip.
Apoi începe ploaia pe plaja cu-o escarpă
către bătrânul Tomis, în chip de râpă stearpă;
şi iată-vă-n odaia în care dorm ai ei
(când n-o dau cu chirie pe 100 [*una sută*] lei
sejurul), cu dormeză cu droturi şi carpete
de pluş (cam aspru) roşii cu negru, pe perete,
aidoma culorii perdelelor din tren...
Încerci, la geam, în gară, să bâlbâi un catren
în cap, căci n-ai hârtie la îndemână... Trenul
dă să pornească; însă,-şi reprimă brusc antrenul
şi se opreşte, după cincizeci-şaizeci de paşi,
în partea neumbrită a gării,-n care laşi
ferestrele deschise zadarnic şi,-n cutia
vagoanelor-sicrie, cultivi eupatia
sau masochismu,-n vreme ce,-oleacă schizofren,
te dedublezi, scriindu-ţi, pe-adresa ta din tren,
ce-ai vrea să-ţi scrie zâna rămasă în Constanţa,
fără de care tot mai anostă e vacanţa
ce ia sfârşit aicea,
în gară la Agigea.

Constanţa e-a ochirii, acum; tu faci castele
în Spania... Căpitanul: „Elev, e-un pumn de stele

între noi doi!" Şi,-n vreme ce-i dau un cot lui Romi,
cică „Ce vă holbareţi, băi, ca austronomii
la cer?!" Eu, într-o doară,-i fac, respectuos, reproșu'
cum că e noapte,-n care vezi doar în infraroșu, –
care la noi e lipsă... El: „Ciocu' mic, elev!"...
Ci mie-mi zboară gândul la *La Princesse de Clèves*:
„*Ce prince était galant, bien fait et amoureux...*",
și, fără nici o noimă, la Sala Lamoureux, –
pe când vergeaua intră pe țeava cea cu ghinturi
a puștii-n care luna răsfrânge-se-n arginturi
și-n care generalii și-ar oglindi vipușca...

E-o pușcă mitralieră aceasta, și e pușca
pe care-o cară-n spate Maghețiu, că-i înalt;
ceva mai 'nalt ca el e doar unul, plus un alt
ce cară RPG-ul, supranumit fagot,
unu' Boceanu (nu mai știu cum), care e tot
mai des la cancelarie, unde se întreține
cu politrucul: ține la el, și-acesta ține
la el, la tov. Boceanu, care, pupincurist
cum e,-și cam face stagiul la dispensar. (E trist
sau, poate, nu, că iată-l, cum isprăvim faculta,
băiat cu ochi albaștri, – lansat cu catapulta,
și pentru că,-n armată, a fost un vajnic tov.
Noi-ăștilalți, pulimea, s'tem cu Kalașnikov
(care trăiește încă!): o armă-automată
cu țeava numai găuri și tăblăria mată;
pe buci, ne bate,-ntr-una, lopata Linemann
și, când săpăm lăcașe cu ea, și inema,-n

piept, – că e greu, e vară, pământul ca un stei
în care, cu tăișu-i, dai până sar scântei;
de șmotru, facem ziua, iar noaptea de planton;
bocancii fac din iarba uscată un plancton;
la „celelalte-armate“,-nvățăm plutonul NATO,
un inamic probabil, – a cărui schemă, iat-o:
el are două grupe, anume *bravo* și-*alpha*...

Ucenicim pe lângă maiștri strategi, iar calfa
acestora-i sergentul ce mânuie capacul
cutiei, – cea sub care, pirogravat cu acul,
e numărul și, după, e scrisă seria armei
(ce, când nu-i cu noi, zace-n rastelele cazarmei);
acum, ști'nd că capacul e al cutiei, – a
cui, oare, e cutia? Cutia este a
în-chi-ză-to-ru-lui, – nu de pluton, ce,-n era,
de care-i, aici, vorba, se cheamă *tabachera*.

Ălora de tunica le pute, iar postavul
nu li-i lavabil fincă duc lipsă de postavă;
ălor de gâtu,-n guler, îl au rigid, ca lupul;
ălor citind la becul din spălător, cu lupa;
ălui de-i scrie, zilnic, scrisori, din UM, Anei
și vrea să-i ceară mâna până nu trece anul;
ălora care,-n Radna,-n '65 [*șaijcinci!*],
                                        unde-s și tankuri,
se întrețin, în șoaptă, despre hai-ku și tanka,
de-aseară; ălui care cică-i albastră lenta

de moar, cea de pe pieptu' lui Louis XIV [*quatorze!*],
– când lentul
major Jorș, la instrucția de front, ratează pasul
de front, din mahmureală (ca fotbaliștii, pasa);
ălora pentru care-armata-i *acte manqué*;
ălora care nù pot, la izirciț, manca;
ăluia care-i place s-o cheme pe Coleta
în somn; ălora care n-au de-unde-avea colete;
ălora de spun bancuri seci sau de-un umor negru:
„Tăticule, ce soi de cireșe-s astea? – Negre.
– Păi, pentru ce îs roșii? – Pentru că-s încă verzi!";
ălora ce, pe umeri, cusute,-au două verze;
ălor ce,-n loc de „S't'riți, tov len' c'nel!", – ca din hău,
răspund, în patru-a patra, printr-un
„Hau-hau-hau-hau!";
ălor de simt nevoia de-a sta, ca sub prelata
kaki, sub patrafirul pe care,-n cap, prelatul
li-l pune, sau de-a-și face,-n confesional, în sfânta
basilică de-alături, spovada, – întru Sfântul
Cel Căruia I-s toate *sorelle* & *fratelli*;
ălor ce-s, încă,-n august '63 [*șaijtrei!*] și-s la Fratelia,
le amintesc că, dacă alții erau *tov. gradu'*, –
pe comandantul nostru-l chema maiorul Radu.

El, fincă nu fusesem, la cele dintâi trageri
cu arma din dotare, îndeajuns de ageri, –
din propria-i vină, însă, căci cele șapte clase
nu-l ajutau, într-astfel că tirul nu-l reglase,
iar noi, trăgând cu arma în plopi, făcuse gură

și, patru kilometri, cu masca pe figură
(de se-aburea parbrizul și n-aveam ștergător!),
către cazarma noastră, în pas alergător
ș. a. m. d.

Dar nu am pus de-o grevă
ca ăi de la Belle-Arte; n-am pus de nici o grevă
a foamei, precum ăia ce n-au vrut, din bulion,
să bea, – iar căpitanu' lor, fost de batalion
disciplinar, uzase de fiecare truc
disciplinar... Când iată-l venind pe politruc,
ce, cu, pe chip, un rânbet [!], nu zbiară ca nebunul,
ci-i pune-a da raportul doar unul câte unul;
și, după cum decurge din interogator,
pe lâng-*ai lor*, mai este și-un alt instigator:
eu, – fincă-i oferisem lui Gasser o conservă,
când refuzase masa...
El era plin de vervă
și,-n doi, la prima ploaie după o lună-și
de secetă, dansasem, în slip, cam ca (deși
cu vreo trei ani 'nainte să vedem filmul) Zorba,
iar despre dansu-acesta se cam dusese vorba...

Aducerile noastre aminte din oștire
cam seamănă-ntre ele. Aceasta nu-i o știre
pe care-o dau eu primul...
Or, dintr-un camion,
soldatul, cam Dumitru, cam Gheorghe, cam Ion,
de cum vede, pe stradă sau uliță, vreuna,

emite (punând capăt, prompt, la palavre) una
din multele-i duioase chiuituri, – ce sunt
studiate-n școli înalte, ca unele ce-s unt
pe pâinea unor dascăli folclorofili.
Soldații
îs porcovani ca unii ce mult râmă-n sol. Dați-i
soldatului cu școală, ca noi, un plic tivit
cu clei pe clapă, și-uite-l într-un conflict ivit
într-însu,-ntre puseu-i erotic și-o rigoare
ascetică,-ntre jertfa de sine (că-n frig, oare,
ar sta, și-n arșiți, dacă n-ar fi puțin monah?)
și-un *Lustprinzip* cu care un lubric demon, ah,
îl ispitește,-n clipa când, pe lipici, își plimbă,-a
domoală cunilincție, iar nu într-alt scop, limba.
Cazarma-i abstinența în sine: *die Enthalt-
samkeit an sich*, – și nu tre' să-ți spuie vreun lent „*Halt!*",
vre-un lent major: „*Aufhören!*", vreun căpitan
[*Kapitän*]: „*Bis da!*",
că-ți dai comanda singur; dar cazi în abis, – da,
abisul *refulării ce se întoarce* (dl
Freud *Rückkehr des Verdrängten* i-a zis);
și nici un òm nu-l
poate fenta, cu toate că are-un supereu, –
iar când stă-n cazemată, ca într-un separeu,
cătana voaiurează [!], prin gaura cătării,
ca printr-a cheii, țâțe și cururi acătării.

Era în anul antepenultim al lui Dej...
Ninsoarea n-o văzusem căzând pe mâzga bej,

de când eram sub arme, decât la Radna, – după
doi ani, când ciorbei negre îi luase locu-o supă
mai clară, cu vermiculi, într-însa, de fidea.
Era după Congresul al IX-lea... Fidea,
abia-ncepuse patria a-i fi lu' Nicolae
I-ul...

La konețu' lui '65 [*șaizeșcinci!*], – o laie
civilă ajunsesem din nou. Poporu-avea
încredere-n armată. Poporul o avea
la inimă. Poporul doar grija-i o avea,
doar grija ostei noaste [!]; pe-a noastă [!], n-o avea, –
după ce,-un timp, pe șesuri panone, nu sarmate,
slujisem în armata cum multe nu-s, – armate
cam ca *Красная Армия* (căci restul nu-s armate);
doar că,-narmați cu arme de foc ce nu-s armate, –
culorile sub care slujisem, nu sar, mate
cum sunt, în ochii lumii ce poartă șepci de iască
în cinstea dârzei noastre Armate...
Să trăiască!

adrian georgescu

mic dicționar cazon

Primul contact cu lumea vie şi plină de spirit a armatei l-am luat la vizita medicală, efectuată în timpul clasei a XII-a, într-o policlinică militară. Acolo, pe un panou, erau înșirate câteva simptome posibile care l-ar fi putut împiedica pe viitorul soldat să-și efectueze cum se cuvine datoria față de țară și popor. La punctul 3, țin minte şi acum, scria astfel: „Auziți mai slab cu o ureche sau cu amândouă?" Întrebând un maior cum aş putea să-mi dau seama dacă aud mai slab cu ambele urechi, am căpătat cele dintâi adnotări din dosarul militar. Pe cele care urmează le puteți considera drept erata aceluiași dosar, realizată la 18 ani după apariția ediției princeps.

Se spune că armata te schimbă în mod ireversibil. Așa este. Nu poți să supraviețuiești într-o tranșee bând zile în șir apă din craterul unui obuz și hrănindu-te doar cu hamul de piele al armei, nu poți să vezi ultima lucire din ochii camaradului care-și dă ultima suflare în brațele tale și să rămâi același.

Așa o fi fost, poate, pentru generația bunicilor noștri. Prin comparație, pentru generația mea, armata a fost un mic exercițiu de bărbăție desfășurat într-o

tabără de vacanță, un etern pretext de a evoca, la câte-o petrecere, incredibile pățanii și acte de vitejie ai căror eroi am fost. De fapt, prin desființarea stagiului medical obligatoriu, bărbații nu au avut de câștigat, ci de pierdut. Am abandonat singurul teritoriu inaccesibil femeilor, care ne permitea să ne simțim, fie și pentru cele câteva minute de povestit cu privirea în gol, superiori.

Dar să începem cu începutul, în mod ordonat, așa cum se cuvine în armată.

AMR Instrument de măsurat eternitatea și, totodată, o formă de autochinuire. Că sunt linii scrijelite pe muchia de fier a patului sau centimetri decupați din metrul de pânză păstrat în geamantan, AMR-ul e o hidră. Imediat ce ai bifat sau ai tăiat o zi, alte două îi iau locul în mintea ta. Soldatul care ține socoteala zilelor rămase face de două ori armata: o dată trăind, o dată așteptând.

AZP Acronim intraductibil. Desemnează un articol de lenjerie intimă de culoare bleu-incert, care își propune să zăpăcească unicul lucru oricum extrem de derutat în timpul stagiului militar.

Bocanci. Erau de două feluri, cu șiret și cu clape. Primii se aflau la mare căutare, întrucât stăteau fix pe picior și te făceau să arăți mai „șmecher" (trebuie să-i înțelegeți pe soldați: când ești îmbrăcat și tuns

aidoma tuturor, sunt puține moduri în care poți părea mai „șmecher").

Pentru un infanterist, sunt cea mai importantă piesă de echipament (o mică bătaie a bocancului se putea transforma, după trei kilometri de marș, într-o bășică de dimensiunile Franței) și, totodată, marfa cea mai căutată pe „piața neagră". Mulți au ieșit a doua zi la instrucție în papuci, pentru că plantonul era păcălit de o stratagemă simplă. În toiul nopții, cineva bătea la ușa opusă postului de planton, și până când acesta străbătea dormitorul lung de treizeci și cinci de metri să vadă cine este, o pereche de bocanci nou-nouți din rastel se transformau într-unii care puteau fi folosiți cel mult ca sandale.

Cea mai importantă invenție. Veșnică recunoștință celui care a revoluționat arta militară, născocind nu praful de pușcă, nici sistemul termic de ghidare al rachetelor, ci o metodă simplă prin care puteai să ții în același timp arma pe umăr și ambele mâini în buzunare. În acest scop, conform schemei tehnice care însoțește brevetul, se fixează o ieșitură din teaca goală a baionetei într-un orificiu din patul armei, creând o perfectă iluzie de respectare a regulamentului.

Completare. Demult, cineva mai înțelept ca Lao Tze a rostit o vorbă plină de miez: „În armată nu se fură, se completează."

De exemplu, nasturii. Acei bumbi în relief cu stema Republicii Socialiste România erau, la început, ca orice nasture, cusuți cu ață. Venea apoi momentul de neevitat în care cineva, din cauza fragilei legături dintre manta și bumb, pierdea unul.

Ce putea să facă bietul soldat? De cerea altul, comandantul de pluton îi spunea să se descurce. Armata era o școală a capitalismului mai eficientă ca ASE-ul, stimulând atenția, libera inițiativă și circulația bunurilor. Soldatul nostru își „completa" efectele împrumutând un nasture de la un coleg de pluton, apoi locul liber de pe manta se muta la vecinul acestuia, și așa mai departe, până când leapșa făcea înconjurul unității, ajungând din nou la sursa primară. În acest timp, apăruseră însă noile tehnologii industriale, iar nasturii, pentru a se desprinde (sau a fi desprinși) mai greu, erau prinși de manta cu sârmă de cupru.

Ca urmare, într-o bună dimineață, soldatul nostru constata că mantaua sa rămăsese și fără nasture, și fără peticul de stofă înconjurător, smuls de clește împreună cu trofeul. Să te prezinți la apel cu uniforma într-o asemenea stare însemna să te propui singur pentru o zi de arest. Astfel, în paralel cu circuitul nasturilor, al cămășilor, al AZP-urilor și al bonetelor, începea cel al „mantăilor", unul mai greu de realizat, întrucât acestea erau inscripționate cu numele fiecărui ostaș și nu puteai „completa" de la un coleg pentru că ai fi fost prins imediat. Puteai însă face rost de una de la o altă companie, cu ajutorul unui „elvețian".

Așa le spuneam acelor soldați care puteau face rost de orice, oricând. Nu mai ştiu de la ce a pornit porecla, dar cred că la bază era o trimitere atât la polivalența briceagului elvețian, cât şi la statutul lor de neutralitate afectivă. Sentimentele nu aveau loc în afacerea lor, puteau să tranzacționeze bocancii celui mai bun prieten, iar câteva ore mai târziu să-i vândă respectivului aceeaşi pereche cu preț dublu. Erau vreo trei „elvețieni" în toată unitatea, aflați într-o permanentă concurență, care funcționau după legile principale ale economiei de piață. Fixau prețurile ținând cont de cerere și de ofertă, dar adaptau cursul de schimb în funcție de evenimente sau de anotimp. De exemplu, în timpul iernii, o manta valora cât patru lopățele Linemann, dar odată cu apropierea primăverii mantaua începea să se deprecieze galopant.

V-o spune unul care nu s-a adaptat la timp variației bursiere, preferând să aștepte un curs mai bun și fiind astfel nevoit să sape un lăcaș de tragere pentru poziția „în genunchi" nu cu lopățica Linemann, ci cu baioneta. A durat opt ore. Noroc că aveam mantaua.

Copcă. Parcurgând în sens ascendent zona mediană a unui veston militar închis, vom întâlni pe traseu, perfect aliniate, două rânduri de nasturi. La extremitatea superioară, numită în general guler, se găsesc două sârmulițe atașate discret stofei, câte una pe fiecare parte, detaliu care nu se regăseşte în vestimentația

civililor neinstruiți. Respectivul echipament are ca rol închiderea etanșă a soldatului, pe toată durata perioadei de folosință, de la încorporare până la liberare, produsul urmând să fie desigilat numai în caz de deteriorare gravă.

Obstinația cu care ofițerii și subofițerii verifică închiderea copcii este de înțeles. Se știe doar că importante bătălii au fost pierdute din cauza acestui aparent neînsemnat detaliu. Se spune că Napoleon a pierdut la Waterloo pentru că unul dintre generalii săi nu a reușit, cu tot efortul ordonanțelor, să unească la timp cele două bucățele de metal și a ajuns prea târziu pe câmpul de luptă.

De fapt, povestea asta am inventat-o eu, dar adevărul e că a-ți închide copca de unul singur, după ce te-ai echipat, era ca și cum ai fi încercat să bagi ață în ac purtând mănuși de box. Un soldat de infanterie poartă peste un umăr pistolul-mitralieră, peste celălalt una bucată mască de gaze, iar de centură îi spânzură cartușiera, bidonul de apă, baioneta și lopățica Linemann. Aveai deci ușurința în mișcare a cavalerilor medievali, vârâți în armură și cocoțați apoi în șa cu macaraua. Dacă nu te ajuta un camarad la această desăvârșire a ținutei militare, nu era chiar o problemă. O făcea primul superior întâlnit, numai că el încerca să-ți închidă copca prin, nu pe lângă gât.

Și ce afurisită era această copcă! În timpul mișcărilor necontrolate ale purtătorului, cum ar fi cele produse de aruncarea unei grenade sau de banala

respirație, îți intra în gâtlej și trebuia să te decizi dacă să-ți păstrezi mărul lui Adam deasupra ei sau dedesubt. La readucerea vestonului în poziția normală, descopereai că banda de plastic cusută pe interiorul gulerului înghețase între timp, iar fiorul atingerii te străbatea până în tălpi.

Probabil că singura soluție viabilă, aprobată de Ministerul Apărării Naționale, era să-ți ții respirația pe toată durata armatei.

Deşteptare. La 5 fix săreai din pat, iar în cinci minute trebuia să fii, spălat și echipat, pe platou, pentru începerea înviorării. Obținuserăm de la comandantul unității permisiunea de a ne trezi cu cinci minute înainte de ora 5, spre a avea mai mult timp pentru spălat pe dinți și bărbierit. A fost o idee nefericită: în loc să te ridice din pat urletul „Deșteptarea!“, te trezeai într-un murmur de voci suprapus peste foșnetul sinistru a o sută și ceva de trupuri care se deplasau înfrigurate spre toalete. Era ca și cum ai fi fost transportat pe spinarea unor marmote somnambule spre vizuină, unde urma să fii molfăit în tihnă.

Gardă. Unui soldat i se poate da să păzească orice, de la somnul liniștit al locuitorilor de pe Marte până la obiective de interes național, cum ar fi scârțâitul ușii unui dulap.

Pe timp de pace, soldatul are ca armament un AKM sec, fără gloanțe, cu care trebuie să-și impresioneze

potențialul inamic. Când simte o apropiere suspectă, soldatul aflat în gardă trebuie să strige: „Stai!“, apoi „Stai că trag!“. La fel de bine poate striga „Stai că ți-o-nfig!“, referindu-se la baioneta tocită în mod profilactic pentru evitarea accidentelor, care poate fi astfel înfiptă doar în apă și în brânza nu foarte veche. În cazul în care intrusul continuă să se apropie, soldatul e obligat să strige: „Luminează-ți fața!“, iar dacă, din varii motive (complexe fizice, baterii de lanternă consumate), respectivul nesocotește ordinul, trebuie să îndrepte țeava pistolului-mitralieră în sus, imitând din gură zgomotul împușcăturii. În cele din urmă, va îndrepta AKM-ul către suspect, sperând că acesta va face infarct și se va opri.

Pe timp de război, soldatului i se dau însă cinci cartușe pe care trebuie să le folosească parcimonios, pentru oprirea tancurilor, a avioanelor, a trupelor de infanterie și de desant inamice.

În timpul gărzii, soldatul trebuie să se găsească într-o perpetuă stare de veghe, cu ochii baleind încontinuu întinderea din față, iar dacă e cazul, și pe cea din spate. În ciuda acestui lucru, garda e OK, deoarece e singura perioadă din armată în care poți fi singur cu tine însuți. Altfel spus, ai timp să te gândești la ale tale, deși, pe durata efectuării stagiului militar, acest lucru e total contraindicat.

Iată și un top al celor mai proaste posturi de gardă pe care am avut onoarea de-a le ocupa.

Locul 3 – la IAS. La aproape trei kilometri de centrul unității, în plină câmpie, unde vântul putea culca și stâlpii de telegraf, se găsea unitatea agrozootehnică. Partea bună era că aici rareori ajungea în control ofițerul de gardă. Partea rea era frigul cumplit. În timp, am găsit soluția câștigătoare. Câteva felii de pâine unse cu grăsime, păstrate de la masa de seară, te ajutau să te împrietenești cu câțiva dintre dulăii mițoși ce păzeau animalele și să te înghesui între ei.

Locul 2 – drapelul unității. Acel metru pătrat de pânză trebuia păzit cu prețul vieții, întrucât, din umbră, vrăjmașul țesea nenumărate conspirații pentru a-l captura. Și iată-te stând trei ore nemișcat, cu arma pe umăr, având doar permisiunea de a-ți schimba greutatea de pe un picior pe celălalt. În fața unei asemenea probe, și un călugăr shaolin s-ar fi lăsat de meserie și s-ar fi apucat de GO.

Locul 1 – camera de interogatoriu. În timpul Revoluției, am fost duși să păzim sediul Securității din Piatra Neamț. Un post de gardă era în camera de interogatoriu. Soldatul era așezat aici, iar toate porțile, atât cele către celule, cât și cea spre ieșire, erau încuiate. Așadar, un om zăvorât păzea alți oameni zăvorâți. Era singurul post în care militarul nu primea cele cinci gloanțe repartizate ca muniție de război. Camera era mică, fără ferestre, iar pereții erau acoperiți cu lambriuri din lemn. Ca mobilier, existau doar un birou și două scaune. Era destul de cald

și puteai, teoretic, să ațipești, pentru că zgomotul făcut la deschiderea zăvoarelor ușii dinspre ieșire te-ar fi trezit imediat. Însă nimeni n-a putut să închidă un ochi acolo. Era ca și cum, dacă ai fi coborât pleoapele, acea liniște vâscoasă și-ar fi împletit imediat mâinile în jurul gâtului tău, iar a doua zi, așa cum li s-a întâmplat multora dintre deținuți, nimeni n-ar fi știut unde și de ce dispăruseși.

Gornist. Era un tip roșcovan și taciturn, trompetist într-un ansamblu folcloric de prin părțile lui, undeva tot prin Moldova. Toată lumea, de la comandantul unității până la ultimul soldat, i se adresa cu „Gornist!“. Nimeni nu l-a văzut vreodată schimbând cu cineva mai mult de câteva cuvinte, și atunci o făcea fără chef, de parcă vorbele i-ar fi fost date, la fel ca efectele militare, pe semnătură. Spunea ce avea de spus cu goarna, pe care o ținea mereu sub braț ca pe o coastă în plus, de tinichea.

Era unul dintre acei soldați considerați în general norocoși. A făcut doar instrucția de bază, manevrarea armei și comenzile simple. Nu a simțit vântul înghețat care te secera la urcarea Pietricicăi, nici înțepătura cuiului de bocanc, când mica așchie de fier se decidea să iasă din tranșeea în care o bătuse cizmarul și să avanseze o jumătate de milimetru, declanșând atacul împotriva tălpii. O singură dată, în timpul primelor zile ale Revoluției, când toți trebuiau să aibă arma asupra lor, l-am văzut cu pistolul-mitralieră pe

umăr. Ceva nu se potrivea în acest tablou: părea un țăran plecat la câmp cu o seceră și-o valiză-diplomat.

În ciuda acestor avantaje, trompetul nu era deloc fericit. Avea ceea ce-și dorise – să cânte la trompetă, dar nu putea intona decât niște melodii scurte, din câteva note. Era asemenea tipului care parchează mașini la un restaurant de lux, un om care conduce doar automobile Ferrari și Rolls-Royce, însă numai pentru câțiva metri.

Dintre cele câteva înșiruiri de note, anunțând în general deșteptarea, adunarea, apelul și stingerea, o țin minte doar pe ultima. Patru note în crescendo, *taa, taa, ta, taaaaaa!*, suflate melancolic în stilul lui Miles Davis. Tot ce putea face gornistul era să urce de fiecare dată altfel scara. Uneori, zăbovea aproape insesizabil pe prima notă, de parcă și-ar fi acordat puțin timp de gândire, ca un om care se întreabă dacă să mai citească o pagină sau să se culce. Alteori, de-abia sufla penultima notă și o accentua printr-un tremolo pe cea din urmă, ca pe un căscat prelung.

Era amuzant. Când nu cânta, era o umbră care se strecura printre clădiri, dar când sufla în trompetă lua forma zeului tutelar al tuturor gorniștilor: cocoșul. Burdihanul îi sălta peste inelul centurii și, cu capul lăsat pe spate și cu o mână în șold, se transforma într-un cimpoi uman, moșindu-și trompeta de sunete.

Într-o noapte, cu patru zile înainte de liberare, gornistul a sărit gardul unității și s-a dus într-o

cârciumă din oraș. A cântat din trompetă alături de lăutari, până aproape de ruperea zorilor, când a sărit înapoi gardul în unitate. S-a dus la locul lui de pe platou, și-a pus mâna în șold, a tras adânc aer în piept și a deschis larg ușița coliviei. Mai întâi a înălțat timid primele sunete ale crăpatului de ziuă. Apoi a legat fiecărei note un bilețel de picior și i-a dat drumul să zboare prin unitate.

Husele camioanelor din parcul auto au tremurat, atinse cu vârful aripilor. Un stol de vrăbii a pătruns printr-un geamlâc spart al cantinei, făcând vesela de tablă să trepideze în ritm de sârbă. Ofițerul de gardă a sărit răcnind din somn, cu obrazul pictat de un găinaț. Când a început hora, săltau și armele în rastele, iar trepiedul mitralierei de companie ținea ritmul cu tălpile pe lopățica Linemann. L-au oprit în mijlocul unui iureș sonor, când gâturile tunurilor, țăcănind din vertebrele înțepenite, tocmai se înălțau curioase în spatele trompetului. Imediat ce a părăsit cuibul de tinichea, ultima notă a căzut împușcată în mijlocul platoului.

Gornistul și-a petrecut ultimele zile de armată la arest. Nu pentru că sărise gardul (nu era singurul și oricum, la acel moment nici nu se știa acest lucru), nu pentru că ar fi băut (nu pusese un strop în gură), ci pentru că lovise armata în cel mai sensibil punct al ei: ironizarea formei fixe și a gestului mecanic, de păpușă întoarsă cu cheia. I-au dat drumul la două zile după ce colegii lui de leat plecaseră acasă. L-ar

fi ținut, probabil, mai mult, dar perioada maximă de arest era de șase zile.

A ieșit din unitate la ora apelului de dimineață. Cu capul tuns chilug și în haine civile, părea un pui jumulit pe drumul spre cazanul de ciorbă. A ridicat puțin capul, ascultând câteva secunde cum cel care-i luase locul așeza egal cărămizi în zid, apoi a scuipat în praf, și-a ridicat geamantanul de lemn și a pornit încet către stația de autobuz.

Înviorare. La mai puțin de zero grade, aveai dreptul să porți cămașa. La mai puțin de – 10 grade, vestonul. La sub – 20, mantaua. În rest, înviorarea se făcea la bustul gol. Se alergau două tururi de stadion, apoi se trecea la Complexul 1 de înviorare sau la Complexul 2. Cele două complexe nu difereau prea mult între ele, dar era reconfortant să știi că armata îți dădea de ales. Aveai oricum tot interesul să te înviorezi, altfel te aduceau înapoi în unitate în miezul unui țurțur.

După câteva luni, veneai acasă în concediu și lumea se uita pe stradă la tine ca la urs, pentru că, în toiul iernii, te plimbai în cămașă.

Liberare. Un alt cuvânt existent doar în lumea cazonă. Din armată te „liberezi“, nu te „eliberezi“. Litera lipsă accentuează faptul că este o formă unică de recăpătare a libertății, superioară tuturor celor obișnuite, chiar și divorțului.

Marș (1). Mod de parcurgere a unor distanțe infinite, prin punerea unui picior în fața celuilalt. După ce talpa bocancului se consumă, infanteristul va mărșălui pe bătături, apoi pe bășici. În cazul în care piciorul se tocește în întregime, soldatul poate cere comandantului de pluton permisiunea de a mărșălui folosindu-se de brațe. Când trunchiul se va fi erodat, capul infanteristului se va rostogoli în continuare, cu „cucul" pe tobă.

Marș (2). În cazul în care comandantul simte că moralul trupelor este scăzut și că dorința soldatului de a muri pentru patrie s-a diminuat întru câtva, va da tonul unui cântecel. Plutonul se transformă într-un mic Cenaclu Flacăra în mișcare. „Pluton, atențiune! Mân-dră ța-ră, tânăr colț de rai ... Un, doi, trei și!" „Mân-dră ța-ră tânăr colț de rai / Noi veghem să ai / Numai flori pe plai!..." ... stâng... drept....

Ordin. Propoziție exprimată în general pe ton lătrat, care-l transformă în propriii ochi pe emitent într-un mic Dumnezeu cu trese. Faptul că ordinul nu se discută, ci se execută e primul lucru pe care-l înveți în armată, odată cu celebrul „Companie, spre platoul de instrucție, târâș marș!". Acesta și „Aviație inamică la joasă înălțime!" erau cele mai frecvente ordine. În cazul celui din urmă, membrii plutonului trebuiau să se răspândească, fiecare căutând un adăpost dindărătul căruia să tragă spre impertinentele

avioane inamice care cutezau să atace de-atât de aproape.

Există și o glumă ostășească legată de acest ordin. După ce l-a primit, un soldat a alergat câtiva metri și a ocupat doar poziție de tragere, fără să se adăpostească. „Ce faci, soldat? De ce nu te adăpostești?" a urlat comandantul. „M-am adăpostit", a răspuns soldatul. „Unde?" „Sub pomul acesta." „Unde vezi tu pom, soldat?" a tunat comandantul. „Unde vedeți dumneavoastră aviație inamică la joasă înălțime, domnule comandant?" Înclin totuși să cred că această glumă nu a fost nicicând pusă în practică.

În mod ciudat, nu am primit niciodată ordinul de a discuta respectivul ordin. Ar fi fost calea cea mai ușoară prin care cel care poruncește își poate atinge adevăratul țel: acela de a se arăta deștept, atotputernic și infailibil în fața cuiva aflat într-o situație fără ieșire.

Pluralul cazon. Oriunde ai face armata, din Topraisar până la Baia Mare, din Moldova Nouă până la Suceava, pluralul lui „manta" e „mantăi", iar al lui „cazma" e „cazmăi". Dacă ai mai mult de o „marmidă", se cheamă că ai „marmizi", la fel cu „grenadă" și „grenăzi". Este de parcă armata ar fi ocupat temporar Academia, luând ca ostatice din dicționar doar cuvintele care o interesau.

Somn. În armată înveți să dormi oricât de puțin, în orice poziție. Poate de aceea reușesc caii să doarmă în picioare: ei sunt mereu în armată.

De exemplu, serviciul de gardă se făcea în sistemul „3 cu 6". Adică, trei ore ești în gardă, iar următoarele șase te odihnești. Însă „te odihnești" nu înseamnă neapărat „dormi", deoarece trei ore din cele șase reprezentau așa-numita „odihnă activă", în care trebuia să-ți cureți uniforma, să scrii și să citești scrisori. Și dacă uniforma îți era curată lună, și dacă nu aveai nici o scrisoare de citit, tot nu puteai să dormi. Puteai, de exemplu, să-ți scrii o scrisoare și apoi s-o citești pe îndelete. Așa că, după o săptămână de gardă, erai un zombie kaki care nu mai știa dacă era zi sau noapte.

Cel mai bun somn din viața mea au fost două ore și jumătate furate, cu orice risc, pe un grilaj de lemn de la dușuri. Al doilea în top: o jumătate de oră de ațipeală încovrigată pe capota unei Dacii cu motorul încă fierbinte. Al treilea, un sfert de oră în poziția șezând, cu fruntea sprijinită de țeava puștii încărcate și cu piedica trasă.

A fost un somn sinistru, dar odihnitor, o picătură în mijlocul acestui amarnic ocean de trezie care e armata.

călin-andrei
mihăilescu

când am satisfăcut la diribau

Une citation à l'ordre du jour, OK?

„Când eram eu tânăr și la trup curat", cu „arcanul", „dulcea mea", m-„au înhățat". „Era în '76". Ce mi s-a întâmplat în cele vreo șaisprezece luni de cătănie parcă nu mi s-a întâmplat mie – și cu siguranță nu numai mie, căci „armata e o poveste gălăgioasă și repetitivă a" „vieților mutate și amuțite". Dacă „am avut experiențe"? Nu știu; dar știu că am avut prilejuri duium „de a le povesti mai târziu; atunci domnea supinul catastrofal: prin ce trec e de (ne)povestit; ruptura dintre ceea ce ți se întâmplă și ce sens poți da întâmplărilor, pervertirea experienței, ruptura interioară" sunt de strecurat în cotloanele viitoare ale sufletului. „Plod infuzat de comunism cu o jucată inocență", nu mi-era necunoscut „că una spui acasă și alta afară, că *double talk* pe ici și colo și că-n public *double entendre*, adică jumate vorbă și restul tăcere". La armată, însă, mi-a fost dat să învăț, așa că am învățat, „că dedublarea asta nu-mi mai stătea mie la îndemână, ci altc(in)eva o făcea pentru mine, un sistem care mă despărțea de mine și care se hrănea din asta. Așa că am intrat la diribau unul și am ieșit doi, reconstruit ca român

de geniu neoperativ [...]. Și cum ce e permis acolo e naturalmente obligatoriu, te simțit silit să fii vulgar, să te arunci în vrie pe sectoare cu mobra, pe iarbă cu pensula cu vopsea verde, ori, beat, sau nici măcar, să sari la superior, ca și cum te-ai arunca înaintea ta în timp", uitând că poate să „te calce locomotiva prezentului". „Priponit în postavul aspru menit să te facă să te simți neînsemnat, deprinzi noi gesturi și obiceiuri, ești la dispoziția altor oameni, obiceiuri și gesturi. Ești apărat de asemănarea cu ceilalți, așa că îți permiți să te-arunci înainte, ca la loterie." [...] Libertatea militară te proiectează în viitor, unde ești pentru că vei fi.

Gata cu stratificatul! Ca să ne anestezieze din prima întru dedublarea între putere și impersonalitate, ne-au luat ofițerii și gradații sufletele la reconstrucție și trupurile la refec. Trupurile noastre toate, bucată cu bucățică și organ de organ: să bață pas de defilare și apa-n piuă, să se fortifice și purifice ca să se recompună mai târziu, să le doară ca să fie și să fie într-o doară. Așa că iată un bricolaș de părți trupești, povestite de pe ici și de pe colo, că trupul armatei române (ca al orișicărei armate, presupun, chit că nici una n-o prea înghite) e rabelaisian și grotesc și rupt și hiperbolic și mai ales cubist.

Gât

Bătea februarie-n ferești ca primul februarie crud. Frăgezit de soartă, cu noaptea-n cap și moartea-n

suflet, i-am șoptit taximetristului: „La comisariatul de pe Căderea Bastiliei". La cererea clientului, m-a lăsat mai hacana, să nu zică militarii că-s fudul. În pas împins, valiza și cu mine am intrat în Bastilia decăzută – valiza de lemn, pe care o primisem, cu nuanțe de verde închis, decent și scorojit, și pe care am revopsit-o într-un bleu-ciel, cu muche neagră, *à la* înger-și-demon de operetă, parcă mai știu de ce. „Ce?", zbiară maiorul. „Mihăilescu? Așteaptă să-ți strige numele." M-am așezat cu osteneală de început de veac pe un scaun de lemn cu scârț și m-am pus pe fumat. Aveam câteva pachete de Carpați fără, le-am lins, urnit de-al strechei *primum movens*, până când diferența dintre continuu și discontinuu a început să se piardă pierdut în norii de fum și timp. Măcar lanțul de țigări mi-a îngroșat glasul, cum mi-l dregeam (monologam a-mbărbătare? dialogam cu fricile celorlalți recruți, pierduți și ei ca mine?); ca la rugăciune, vorbeam cu limbă împărțită în două, de șarpe. Pe dinăuntru, tremuram cam fără rest; prin jur, râsete și vorbe groase, penumbră de augur nătâng, mă simțeam ca un electron între alții. De toate ziceau flăcăii: unul una, altul aceeași, se crăpase bine de ziuă, habar n-aveam nici unde mă duceau, nici la ce armă. Târgu-Jiu? Infanterie? Poate la transmisii, în vreun nenorocit de oraș de câmpie (Babadag?). Îmi răsărea în față harta patriei, fulgere căzând în noroi; orice loc care-mi venea în minte mă făcea să mă cutremur de nimicnicia lui și să mă îndoiesc de

a mea (cine sunt eu? de unde să mă duc? etc.?). Pe la prânz ne-au încărcat patru flăcăi de București într-o dubă, ne-au dus la o unitate militară așezată în parcul din spatele IOR-ului, în chiar urbea noastră. Era de „construncții", sau diribau (probabil că vorba de jargon vine din nemțescul *der Bau*), deoarece așa i se spunea, iar tehnic – „geniu neoperativ", ceea ce nu m-a stimulat, că mă simțeam invers. Un sergent mi ți s-a răstit, că anume cum mă cheamă. Mi-au ieșit ca la două consoane: răgușeala îmi împuținase și glasul, și numele, până când am reluat fumatul.

Nas

Unde nu-i săpun, vai de picioare.

Glas

Ca Maiorescu tânăr arăta Laurențiu pe când satisfăcea la Vânju Mare, aproape de fortificațiile cele mai solide și futile ale patriei. Într-o bună zi, le vine în unitate generalul armei – ca un brad cu glas de stentor – să-i instruiască stânga-dreapta-culcat. Avea un glas ca Perlenspiel, nu se prea înțelegea ce zicea, așa că trupeții, iuți la comandă, se izbeau brownian de stâlpi, recuzită și unii de alții. Dându-și seama că era groasă, generalul le detună peste vârfuri: „Ce? Nu sunteți obișnuiți c-o comandă mai serioasă?" Trece ziua, pleacă generalul, trece săptămâna, vine duminica, Laurențiu primește învoire să se ducă în

oraş. E, nu era chiar oraș, dar avea cârciumă, iar cum ceilalți teriști nu primiseră liber să-și plimbe bocancii pe Bulevardul Pardon, Laurențiu, care arăta ca Maiorescu tânăr pe când satisfăcea la Vânju Mare, a luat o listă cu doleanțele alcoolice ale comilitonilor, precum şi banii pentru îndeplinirea acelora, și s-a tot dus către stabilament, unde i-a fost și masul, o vreme, cel puțin. La o adică, s-a ridicat pe vârfuri la tejghea și i-a spus fetei de vindea: cinci corăbioare, trei sticle de doi ochi albaștri, o spumă de drojdie, două de triple sec, un rom și paisprezece beri. Sesizând că semăna cu Maiorescu tânăr, că era și mai scund, barmanița a rămas mută. „Ce?“ zice Laurențiu cu vocea pe dată-ngroşată, „Nu sunteți obișnuită c-o comandă mai serioasă?“ „Cine râde la urmă râde mai bine“, spune vorba încheietorului de pluton – ceea ce, vezi-bine, Laurențiu Niculescu era – așa că a cărat vreo 20 de litri de alcool râzând.

Păr etc.

Cum ajungi la unitate, cum te înhață sergenții culți și te tund la piele; unuia mai pletos îi trăgeau ulițe prin freză hăhăind: „Uite, bă, din Eminescu te-am făcut Coșbuc.“ Rași în cap în curciș și curmeziș, ieșeam din camera aia capilar circumciși. Era februarie, purtam căciuli, ne mânca scăfârlia rău, ne mânca totul – efectul postavului, mă rog – până ce ne-am plictisit de scărpinat. Apoi, bărbieritul – „cu ustensilele de barberit“ – ne-a ajuns, cu apă, când

nu rece, călâie, la orele cinci ale dimineții, ne usturau obrajii fragezi până la urlet, reținut bărbătește cam târziu. La câteva săptămâni de la „incorporarea" în armata noastră creștinească, a venit vremea să ne facem poze albe-negre pentru carnetele de serviciu. Posedând talent, inspirând încredere, am fost solicitat de comilitoni să le desenez mustăți („așa mă știe Maricica din civilie"), așa că am folosit carioca neagră pe buza bruneților și verde pe-a blonzilor. Mai ales ăștia din urmă umblau tare țanțoși prin unitate după aia, doar mustața e postamentul nasului, căruia îi subliniază caracterul, individualitatea, dar și sfera de posibilități evolutive.

Creier

Din *Regulamentul de ordine interioară*: „E interzis să ți se urce creierul la cap."

Alunițe etc.

Inexistente, ignorate sau luate în derâdere; contau doar picăturile de var ori ciment de pe fețele oșteniților care veneau seara de pe șantier; lipsa ridurilor, o altă expresie a tinereții utilei noastre armate; mulți ochi grei de lipsă de expresie; amprente lăsate lasciv pe trăgaci; atenția la om ca bază a caricaturii și poreclei (asta era suprastructura vieții de armată; dacă fructul decăderii nu ar crește în arborele genealogiei noastre, nu ar trebui îndepărtat).

Unghii

Bebe își făcuse perioada pe granița de nord, unde se-agață harta-n cui. Cu unghiile învinețite de proximitatea grănicerilor tip mongol care băteau fâșia prin care URSS-ul se termina și România nu mai începea, s-a întors la București, pe pile, să servească patria ca pictor la Studioul de Artă al Armatei (în deal, lângă Academia Militară, care străjuiește Cotroceniul ca un tătuc puternic, la o adică). Eram în primul an de facultate și, cum Bogdan Ghiu nu o avea deloc cu sportul, Bebe s-a dat drept el. Venise în septembrie la câteva ore, după care plecase la cătănie. A revenit în ianuarie, că avea program lejer la studio, mai ales seara. „Ghiu, zice profesorul educo-fizic, de ce-ai lipsit atât?" „Dom' profesor, face Bebe, vă rog să credeți că nu am putut veni." Râsete. Până la sfârșitul anului, Bebe i-a scos un zece la sport lui Bogdan, pentru ca acesta din urmă să-i datoreze, până în ziua de azi, o sticlă de whisky. La început de septembrie, meșterul studioului, Doru Rotaru (nu atât de faimos în pictura pupincuristă a epocii ca Sabin Bălașa, dar nici foarte departe), l-a luat pe Bebe, deh, calfă, la Alba Iulia, să facă o murală la o unitate militară de vreo bază din localitate. Bebe pleacă singur cu trenul și – ce să se oprească el în drum? – merge până la Arad, să vadă cum ieșise recolta de castraveți (Florența se mândrește cu tot soiul de scriitori și pictori, Aradul – cu mult mai mulți castraveți). Pe peron zărește o jună. Plăcându-i comunicarea interumană,

intră în vorbă cu ea. Fata s-a vădit a fi o elvețiancă ușor pierdută pe la noi, așa că Bebe a găsit-o și a ajutat-o să se regăsească. Cu șușele, cu momele, a dus-o la Alba Iulia și a cazat-o la un hotel, apoi a mutat-o degrabă la Preoțică, un popiștean tânăr și – cum s-a vădit după ce a emigrat în Canada (unde n-avea Bebe simțu-al șaselea să-și lase fătuca la loc sigur) – homosexual. Se apucă Doru și Bebe să picteze fresca – desigur, o „Mihai Viteazul intrând în Alba Iulia" – de vreo zece metri lățime pe cinci înălțime, închipuită pe un perete interior al numitei clădiri militare secret grad zero punct: Liceul Militar din Orașul de Sus (Cetate). Să se dea mare, și exersându-se nemilos în arta riscului, Bebe, care, ca orice artist, se împrietenise deja cu gardiștii, o bagă pe elvețiancă în unitate, să-i arate opera în stare născândă.

Nu știm cum i s-o fi părut elvețiencei, dar știm că unul (sau altul) a suflat o vorbă că soldatul Ioan Horea a introdus în unitate o cetățeancă a unei țări capitaliste. Carele, țin-te nene, prin sfârșit de toamnă, după ce terminaseră opul și revenise Bebe în București, apare un tov. maior de Securitate la studioul unde Bebe o frigea regulat, să-l întrebe de una-alta și mai ales de una, Helen Zing, din Zürich. Bebe, mâlc: nici săgeată nu băgase în măr, nici mâna nu-i tremura. Că una, că alta, l-a pus să semneze o declarație din care rezulta că, într-adevăr, introdusese o cetățeancă elevețiană de nouăsprezece ani în uni-

tatea... „Nu pot să semnez, că nu-i adevărat", face Bebe. După vreo oră de pertractări, securistul a plecat nervos cu foaia nesemnată. A revenit după câteva zile, la convingere. Văzându-l de departe, Bebe s-a refugiat în subsolul penumbros, printre niște cazane mari și ruginite. „Tovarășul Horea, sunteți acolo?" Bebe, nimic. „Soldat, vino imediat la raport!" Tăcere. „Batalionul disciplinar te mănâncă, nenorocitule!" Doar ecoul dintre cazane ce i-o fi răspuns. Cum să-l găsească maiorul pe un blatist de forță ca Bebe, pe care nici un naș nu l-a bunghit vreodată? (I-am trimis povestea, pe care mi-o aminteam în detaliile de mai sus, torontezului de Bebe. Mi-a răspuns așa, pe 27 aprilie 2008: „Povestea cu securistul este că m-a ținut câteva ore, am dat o declarație bună de tot, dar el s-a obrăznicit, a plusat și, când a fost cu semnătura, i-am rupt-o în față. În văzul tuturor mă alerga prin clădire, dar l-am păcălit, spre nedumerirea colegilor, care nu știau cum să reacționeze. Cu plânsul mai greu, așa că au tras un râs din tribune...")

După încă alte câteva zile de trai-neneacă, dar neneacă anxios, i-a venit lui Bebe ordin de mutare la diribau, că securistul nu se lăsase. A ajuns pe la Râmnicu Vâlcea, unde, după alte nefăcute, a nimerit în mină. Ultimele două luni de AMR a tras la cărbune ca un campion. Iar după ce s-a liberat, unghiile i-au rămas negre o bună jumătate de an – își aveau șarmul lor – până le-a trecut. (Venind în '83 din Canada în vacanță, Bebe ne-a dus la aceeași unitate din Alba Iulia,

unde un ofițer l-a recunoscut și ne-a lăsat pe toți patru în unitate să vedem fresca. Era [am]plasată aiurea: nu o puteai privi decât urcând scara care dădea înspre ea și nu aveai mai mult de șapte-opt metri ca să poți admira știuta carură a Condotierului întregitor, mantia-i albă-înger și năvălosul armăsar de aceeași culoare. Flancându-l pe Viteaz, cei doi căpitani, unul având chipul lui Doru Rotaru, celălalt pe al lui Bebe, zâmbeau, știind ei de ce. În seara aceea au intrat în unitate doi cetățeni străini, căci și nevasta lui Bebe tot din Canada venea. La miez de noapte, ne-am dus la o benzinărie, pe pile, că n-aveam timp să stăm la coada de vreo trei kilometri. Și cum trăgeam, ciuciți, benzină în canistre, ne-a curs ceva benzină pe mâini, de ni s-au făcut unghiile: lucioase, frumoase.)

Ceafă

Pe plutonierul-adjutant Volcescu l-am cunoscut în magazie. Era de intendență și șef direct mi-era. În același timp, era un tip trapezoidal lipsit de grijile subtilității de care degetele lui crenwurștiforme n-aveau de ce să se frigă. Om nu rău, totuși. Până să trecem la cuțite și șosete, m-a învățat să număr linguri. Am învățat repede, dar uitarea și neatenția (nu turțul, nu Pristanda) își vârau tot așa de repede coada în afacere, așa că trebuia să o iau de la început cu numărătoarea. „Băi, pulica lu' tata", behăia Volcescu metalic, „o s-o iei de la început până când ajungi la sfârșit!" La numărat cuțite și șosete o greșeam mai

puțin, însă cel mai bine am învățat să-i imit semnătura lui Volcescu, cu ajutorul căreia pe mulți comilitoni i-am trimis în învoire câte-o zi ori noapte, că aveam bilete de voie duium, furier fiind. Pe afară Volcescu umbla agale, musai atingând ceva de piele (centura ori o servietă scorojită în care ținea acte si tartine) și exudând certitudinea că funcția bate mișcarea. În schimb, în magazie lua viteză de șobolan. Când se oprea, apăi se oprea, și număra repede, ca de control, câte vestoane erau pe raftul cinci. Avea inventarul în sânge și era coleric; deîndată o lua la picior, mai să nu te poți ține după el. Când se oprea la o numărătoare mică, părea că stă pe ciuci, deși, având picioarele foarte scurte, n-aveai cum să fii sigur. Volcescu era mai scund bine decât primul premier al României post-decembriste și, ca atare, mai defectiv de gât decât acela.

Plămâni

Brațele și piepturile de oțel, pe care retorica militară se bazează ca atlasul pe Atlas, jucau roluri secundare în ziua aceea geroasă de martie, când vreo zece duzini de elevi ai școlii de gradați au rupt-o la fugă ca apucații pe pista de zgură a stadionului de alături, azi numit „Lia Manoliu“, iar pe-atunci, „23 August“. Premiul de dat câștigătorului – trei zile de permisie – îi stimula grozav pe viitorii călăi, care alergau, în bocanci, pe o distanță de doi kilometri. Rar am văzut o așa încrâncenare – să se omoare în sprint continuu,

să se omoare unii pe alții, ca niște fiare entuziaste alergau. Numai că pe mulți neputirința i-a ajuns devreme: inhalând de parcă le intra aerul direct în ochi din plămâni, așa erau de holbați, rămași fără suflu, unii cădeau pe zgura udă și rece, alții se încovoiau a suferință, și rămâneau să alerge din ce în ce mai puțini negri mititei. Plămânii de metal rece nu fac parte din constituția Terminator-ilor.

Urechi

De cum te culci pe-o ureche la diribau, te și trage unul de cealaltă.

Am cunoscut clăpăugi memorabili în armată: unul, mic și negru, ne-a înnebunit cu cântece de dor sfâșietor în prima și cea mai grea zi de cătănie. Cânta cu simțământ de-i tremurau urechile de poftă. Altul o făcea pe surdul (l-am cunoscut în pavilionul ORL al Spitalului Militar Central de lângă Gara de Nord, unde m-a prins cutremurul din martie '77). Oricât l-au speriat ceilalți (făcut „bau!" pe întuneric etc. și iarăși etc.), ăsta nu s-a dat în vileag. Auzea găitan, dar era mai stoic decât Seneca. Pe când el a fost reformat pe motiv de surzenie, eu aveam otită.

Limbă

De multe ori mi-am plescăit-o bând aranjadă cu popotarul.

Sex

Ne făceam că făceam până asudam; alteori cântam o piesă dată afară din repertoriul armatei române, și de aceea infinit citabilă: „Ofițerii știe multe / Și ne-nvață și pe noi / Cum să ținem arma-n mână, / Cum să fim pe ea stăpână / Contra unui nou război." Iar alteori, arareori, se întâmpla câte o partuză sinistră. La marginea orașului, între Berceni și Dracul cu Cărți, vine într-o noapte o – că vă plac eufemismele – nimfomană. Ai noștri și-au vădit unitatea, că vreo șapte sute de flăcăi au fost chemați la datorie, pe care și-au făcut-o, unul după altul în șir de trăgători aiurea, pe un petic de iarbă nu mai puțin grotesc decât întreaga scenă desfășurată timp de multe ore între neoane pâlpâinde, unde aceea zăcea înconjurată de râuri de miasme și de hohote de iad. Liniștită, în zori s-a ridicat, și-a pus fusta și-a plecat.

Mâini

În armată, mâinile nu te ascultă pe tine.

(La o unitate de vânători de munte de la Câmpulung vine generalul să pună de-o manevră: cinci mii de osteni o iau la sănătoasa pe deal în sus, generalul după ei zbierând demn și, când ajunge în vârf, le mai strigă una: „Aviație inamică la joasă înălțime!" Asta însemna să te trântești pe spate, să-ți acoperi paftaua de la centură cu o mână, iar cu cealaltă stema de pe căciulă (ca să nu te dibuie avioanele dușmane după

luciul metalului) şi să nu adormi până la următoarea comandă. Călin Ciubreag, însă, şi-a scos batista albă şi a început să o fluture cu gest larg. Nefiind de infanterie, generalul nu avea umor, aşa că i-a servit lui Călin două săptămâni de arest. Arest doar noaptea, că ziua muncea la bucătărie în specialitatea cartofi (curăţat). La sfârşitul celor două săptămâni de experienţă devenise expert: curăţa cartofii – ca la o tonă pe zi – dintr-o mişcare scurtă, dar elegantă şi nu lipsită de o oarece afecţiune, că mâinile ştiau singure ce-aveau de făcut).

Cur

Diribaul nu era bun nici de-un cur d'État.

Ochi

Maiorul Călin, un înăcrit care fuma snob şi şnur, mă avea la ochi. Nu-i plăcea să piardă şi nu mă pierdea din ei. Într-o vară, profitând de lipsa toalentului Pandele (zis Naşul, care mă proteja, îmi dăduse şi birou, întrucât caligrafiam pentru el texte, statistici şi grafice), a vrut să mă bage la arest, să împart ţambalul cu liberul arbitru. Am bătut jumătate de Bucureşti cu periuţa de dinţi în buzunar până ce s-a înfierbântat, m-am prezentat la osândă, Călin mi-a zis ceva în sensul că s-a terminat boieria, şi-a aruncat ochii peste dosarul meu (ţţţ, soldat, soldat...) în timp ce continua să se uite la mine (îmi îngânam „patru ochi în apă străluceşte"). Deodată, izbit de-o idee, mă întreabă:

— Mă, tu nu ești băiatul lui Puiu Mihăilescu?

— Sunt, să trăiți (speranța că nemernicul o să pice mort acolo pe dată fu umbrită de o alta).

— De ce nu zici așa, dom'le... Fumezi? Uite, ia un Snagov. Păi, taică-tău a fost cel mai mare volei-balist, ce știi tu? Mă duceam la toate meciurile lui (urmează imn de vreun sfert de oră). Ce mai face acum?

— Trăiește în Germania de Vest.

— Îmi place că ești sincer. Scrie și în dosarul dumitale asta. Mare pierdere, domnule!

— ...

— Bine, hai, marș de-aici!

dan c. mihăilescu

a fost greu, haios, nedemn și absurd, adică foarte bine!

„Noi v-am adus aicea ca să vă tâmpim!“

Dacă aș fi știut atunci – la 23 martie 1977, când intram cu valiza albastră de vinilin pe poarta UM 0250-infanterie Bacău – aceste cuvinte ale gardianului de la Aiud către Petre Țuțea, altfel aș fi îndurat totul...

Norocul soldăției după facultate

Noi am fost ultima serie de studenți care au făcut șase luni armata (pardon: și-au „satisfăcut stagiul militar“) *după* absolvirea facultății. De la 23 martie la 10 septembrie 1977. Judecând după efectele dezastruoase pe care le-a avut schimbarea sistemului (adică nouă luni *înainte* de începerea studiilor universitare) pentru promoția lui Mircea Cărtărescu, T. T. Coșovei, Florin Iaru, Dan Arsenie et. comp., înclin să cred că noi am avut baftă. Una e să dai piept cu absurdul umilitor și mizeria colectivității grobiene la 24 de ani, după ce te-ai format profesional, afectiv și (chiar) conjugal, gata căptușit moralmente, și cu totul altceva să intri brusc în jug la 18 ani, abia ieșit din liceu, buiac, rebel, fraged ca mielul și tulbure ca mustul, pradă ușoară pentru alcoolism, turbare sterilă sau resemnare cariată.

Sigur, aberația (una dintre multele) făcea ca, alături de tine, june filolog romanțios și mistic, însurat de nici un an și intrat „în câmpul muncii" abia de șase luni, să se afle în același pluton, aceeași companie și același dormitor medici veterinari (inclusiv în vârstă de 43 de ani, cu doi-trei copii acasă), ingineri betonați mental, fizicieni vorbitori în somn, învățători proaspăt alfabetizați, viitori cântăreți de operă (tenori), activiști, propagandiști și securiști, dar și agronomi duhnitori, horticultori și viticultori ghiduși, într-o horă etică demențială, care presupunea concursuri nocturne de flatulență (mai ales după mesele cu fasole amestecată cu cotoare de varză), partide de regurgitare ultrasonoră, făloase etalări falice la baia comună (cu miștourile, apropourile și agresările verbale de rigoare), devastări colective de damigene prin șanțurile „aplicațiilor tactice", povești scârbos-fioroase la miez de noapte (despre cum se bagă mâna în vacă după vițel, despre scopirea porcilor, deliciul fudulíilor, sex în grup la botul calului, inși înecați în cazanul cu țuică, adultere cu nemiluita, bătăi crâncene, beții sardanapalice și câte altele).

Însă una peste alta, totul te găsea oarecum pregătit, deja trecut printr-o studenție plină ochi, slavă Domnului, de experiențe colective apte să te pregătească pentru „școala vieții" (săptămâni de „muncă patriotică", la roșii, cules porumb, sortat cartofi, măturat frunze, adunat sticle goale, maculatură și deșeuri textile, săptămâni de „practică folclorică"

omnialcoolică, de documentare și cercetare științifică, arhivistică la biblioteci județene etc.).

Pentru noi, armata a fost un exercițiu de maturizare, o deprindere cu absurdul și umilința, dar și o închidere de capitol. Pentru ceilalți, armata a fost o devastare a ființei și o reumplere a ei cu ură, zgură și sete de răzbunare.

O mică mare confuzie

N-o să vă vină să credeți, dar, în idealismul meu, venisem oarecum zglobiu și cu ceva speranțe secrete la unitatea militară. Îmbibat livresc, grăsun, miop, sedentar, împiedicat, bâlbâit, idealist și prea puțin sportiv, dintotdeauna am privit și gândit viața militară cu un soi de infantilă, invidioasă admirație. Intens compensator și fantasmatic, „soldatescul", cum îi spunea Caragiale, îmi evoca nu doar suma virilității – vigoare, disciplină, rectitudine, vitalitate –, dar mai cu seamă școala onoarei, a voinței și a datoriei, bucuria misiunii îndeplinite, laolaltă cu hedonismul bărbătesc, fervoarea camaraderiei, trudirea tenace autoformativă și deprinderea solidarității, consecvenței, preciziei. Adică tot ce ține de ritualul secular *al școlii militare,* nicidecum de banalul stagiu militar, infinit mai aproape, acesta, de pușcărie sau de lagărul de concentrare.

Făcusem, așadar, o mică mare confuzie – asta a fost cea dintâi lecție pe care mi-am dat-o singur chiar în prima zi de acomodare, când, în locul cuvintelor

de salut și îmbărbătare ori a vreunui misterios ceremonial de bizutaj, am dat peste inconturnabilii „trupeți“ plini de sfaturi jegoase, trepăduși jigăriți, sforari, pungași, ași ai perversiunii, delațiunii și descurcărelii, gata să-ți umple sadic sacul cu normele Casei.

S-au presărat printre noi ca la un semn, strecurându-se de niciunde, și au început drăceasca sarabandă a șușotelilor descurajante. Cum trebuie să dai pachetul de Kent la cazarmament ca să obții bocanci, tunică, pantaloni și cămașă pe măsură. Cum, când, de la cine și pe câte pachete de Kent, cutii de nes Amigo sau sticle de whisky se obțin permisiile și chiar snopuri de bilete de voie în alb. Cum se „completează“ uniforma, adică se fură de la vecini nasturii lipsă, tresele, ciorapii, prosoapele etc. Ce va să zică „laboratorul“ (anume dealurile și văile, tranșeele și locurile de instrucție, săpat „adăposturi individuale“, ședințe de tactică ș.a.m.d.) și de ce – acolo – Bacăul se numește Bachau! Plus etern-universalele istorii care compun, spre spaima educativă a neofitului, codul punițiunii: curățatul closetelor, măsuratul dormitorului cu bățul de chibrit, ridicatul cu patul în cap (adică ți se comandă să te bagi sub pat, după care auzi clasicul „drepți“), număratul frunzelor pe alei, săpatul și astupatul de gropi până la epuizare ș.a.m.d.

Inclusiv udatul florilor pe ploaie. Nu râdeți, exact de așa ceva urma să am parte și eu peste câteva luni, atunci când colonelul Cuculeț, duglișul tartor al

unității noastre – un soi de Chirița (varianta Miluță Gheorghiu), Moș Teacă și Kutuzov la un loc –, m-a prins citind în pauza dintre schimburi. Tocmai veniserăm de la masă, iar afară ploua torențial. „Ce faci aici, elev?" „Permiteți să raportez: citesc." „Ce vorbești, mă!? Păi nu te-a obosit destul instrucția? Ia ieși matale pe sector și udă florile!" „Tovarășe colonel, permiteți să raportez: afară plouă cu găleata." „Ce vorbești, mă? Unde vezi dumneata, elev, că plouă? Ia imediat stropitoarea și treci afară, pe sector." Mai bine de un sfert de ceas am turnat cu sfințenie apă la flori, sub puhoaiele celeste și hohotele camarazilor, spre satisfacuta morală a tovarășului colonel: „Păi, vezi, Mihăilescule? Așa, măi băiatule, să se bucure și florile astea, săracele. Nu?!?"

Nenorocitul meu rezervor bibliografic însumase avid și procesase efervescent romanele cu întrecerile sportiv-milităroase și adversitățile bărbătești de la Eton, Oxford și Cambridge, urmăririle și tehnicile de supraviețuire din *Winnetou*, ethosul războinic al Wehrmacht-ului, legendele Mesei Rotunde și căutarea Graalului, romanele de spionaj cu MI 5, Gestapo, Canaris, Fouché, agentul Sorge și „orchestra roșie", vrafuri de SAS-uri cu Mossad, Intelligence Service, KGB, SDCE, GRU, Rebengiuc în *Pădurea spânzuraților*, literatura lui *drôle de guerre*, Dunquerque, Verdun, cotul Donului, Mărăști-Mărășești-Oituz, Saint Cyr, Focșani-Nămoloasa, partizanii sârbi din filmul *Kozara* și tot ce vă mai imaginați domniile

voastre – pentru ca toate astea să se materializeze acolo în cusut ciorapi și nasturi la manta, în lustruirea până la demență a bocancilor și a armei (invariabil decretate ca „mizerabile“ de locotenentul Mocanu), în spargerea bășicilor din talpă, spălarea cu apă rece a sute de blide de aluminiu unsuroase, curățarea, ore în șir, a mii de cartofi, ori în extragerea muștelor din ciorbă, a paielor din saltea, a scamelor din ochi, a cuielor din tălpile bocancilor, a miilor de cărămizi și scânduri din vagoanele marfarelor, bașca zile întregi de tras ca bivolul de tăvălugul destinat să taseze pista de zgură a stadionului unității, zile de învățat regulamente total inutile, cu delirantul limbaj de lemn gen „retragere pe aliniamentele stabilite“, ori faze de un grotesc indicibil.

Precum aceasta: când inamicul începe să te bombardeze, tu, care stai de planton, trebuie să dai strigarea „tovarășe...(gradul)... permiteți să raportez: pe poziția grupei noastre cad proiectile de artilerie“. La șăgalnica, obosita, autopersiflanta mea observație cum că „la ce bun să mai strigăm, de vreme ce inamicul deja ne-a tocat mărunt, și apoi, ce fac eu, care mă bâlbâi, că până strig eu formula cu pricina, deja poziția noastră e făcută mii fărâme“, locotenentul Mocanu mi-a retezat-o ritos cu un „Mihăilescule, tu mă crezi tâmpit?!?“

Nici azi nu sunt sigur că i-aș putea răspunde, regulamentar, „to'a'ș 'lent, permiteți să raportez: DA!“.

Bărbăţie, vrednicie şi sânge pe nas „cu masca pe figură“

Ce-i drept, am avut parte și de câte ceva din ceea ce-mi visasem.

Beția musculaturii: fiind cel mai gras din pluton, vezi bine că mi s-a acordat onoarea de a căra AG-ul (i.e. aruncătorul de grenade). Împreună cu tot harnașamentul, asta făcea 30 kg puse pe tine. Drept pentru care, adăugând săpatul, șmotrul zilnic, meniul cazon, programul sever, urcatul în fugă pe dealuri, învățatul pasului de defilare și disciplina în toate, am slăbit vreo 10 kg în două luni. Niciodată n-am arătat mai bine ca după armată!

Un bronz pe antesemnatul ca de actor american, lipit de soarele necruțător de pe dealurile dinspre Răcăciuni. Pielea mi-a mirosit câteva săptămâni după armată a iarbă și a buruieni de câmp, iar pasul mi-era elastic, de gazelă ori de ghepard (fără ajutorul lui Lampedusa). Dacă mă gândesc bine, în 32 de ani de mariaj, niciodată n-am fost mai pufos, mai „artistic“, mai paradoxal de tandru haiduc și viril ocrotitor ca la vizita băcăuană a Taniei, însărcinată în șapte luni, când am stat minute-n șir îmbrățișați în fața cazarmei, tăcând laolaltă într-o comuniune sfâşietor de puerilă.

Un marş de peste treizeci de kilometri, într-o zi de vară până-n seară, coșmaresc pentru platfusul meu şi soldat cu o febră nocturnă cumplită, dublată, însă, de-o mândrie nebună. Doamne, câte filme îmi proiectam mental în timpul „operațiunilor“! Cum mă

închipuiam în timpul „aplicațiilor" cercetaș, strateg de ambuscade, trăgător cu mortiera de pe-o costișă, sau cu aruncătorul de obuze din vârful colinei, ochitor („reper biuta plus trei, dreapta o sută, foc automat, foc!"), cu câtă frenezie îmi săpam adăpostul individual cu lopata Linemann din Primul Război Mondial (!) și cât îl probozeam pe inenarabilul Fane veterinarul, care-mi strica plăcerea strigând șucărit la locotenent când acesta decreta „aviație inamică la orizont" – „lasă-ne dracu', bă, Mocanule, că nu-i, în mă-sa, nici o aviație..."!!!

„Ședințele de tragere nocturnă" (să mă ierte doamnele, dar chiar așa se numeau oficial), cu excitația lor prealabilă, trezirea buimacă în alarmă, noaptea aspră, înjurăturile, ricanările, aerul rece, halena fetidă, somnul lipăindu-ți pe față, fugăreala spre camioanele cu prelată, ațipirea iute până la poligon, prealabila șpăguire a trupeților ca să ne dea un surplus de trasoare, apoi trasul ca la balamuc, beția zgomotului, fantazarea războinică și număratul de după al tuburilor, simultan cu năprasnica, finala rotire în grup a recompensei, o sticlă cu palincă niciodată nu se știe de cine adusă!

Insubordonabil fiind, cum să nu am obsesia autorității? Totodată, incapabil să țin linia, măsura, direcția. Alergia la aliniere. Locotenentul-major Gheorghiu – bărbat frumos, înalt, suplu, tip de ofițer interbelic, cu picioare de cavalerist și iubeț (presupun) cât cuprinde – mi-a dezvăluit atunci, fără să știe,

însăși esența felului meu de a fi : „Mihăilescule, toată lumea s-a aliniat cum trebuie, numai tu te-ai lățit ca pișatul boului...!“

Multele ore de planton, nu știu de ce resimțite de toată lumea drept corvezi istovitoare, au fost un adevărat regal pentru mine. Ce poate fi mai liniștitor decât să patrulezi trei ceasuri de-a lungul unui gard, mai ales noaptea, fie și pe ploaie, într-o liniște absolută, meditând nombrilist la propriul destin sau, generos, la *fortuna labilis,* gândind agale relația budism-creștinism, ori proiectându-ți pe ecranul interior coregrafii erotice în luminișuri de pădure! Ceva mai dificil era plantonul la drapelul unității, când trebuia să stai literalmente nemișcat, cu mâna pe armă, în spațiu închis și în poziție de drepți trei ore. Dar și atunci mi-am găsit evadarea pe verticală: mă imaginam cântând cu Jimi Hendrix la Woodstock, prefiram cântecele Beatles-ilor, făceam ca Baloo în *Cartea junglei,* scorneam texte șoptite și le puneam în gura unor Marlon Brando, Bogart, Pacino... Asta, firește, când nu închipuiam grandioase proiecte istorico-literare aprioric livrate deșertăciunii.

Oricum, cea mai acută senzație de plăcere eliberatoare, de izbăvire, pe care am avut-o vreodată, a fost în acea dimineață de aprilie, incredibil de friguroasă, când, după orele de patrulare prin gerul idiotizant, am năvălit în dormitorul duhnind cumplit a cele mai ticăloase și orgiastice duhori: nimic n-a egalat fericirea bestială cu care m-am aruncat îmbrăcat

în pat, simțind căldura și emanațiile celorlalte trupuri ca pe un drog injectat extatic. Sunt senzații unice în viață, a căror intensitate îți recalibrează definitiv sistemul de referințe.

Să vă mai spun de fericirea trepidantă a orei de prânz în care se împărțea corespondența, de primirea coletelor de acasă și împărțirea frățească a bunătăților, de binecuvântata prezență în unitate a prăvăliei de la care (contra unor mici atenții oferite „doamnei Șnur, fără țâțe, fără cur“) ne aprovizionam în ziua soldei cu țigări Carpați de Sf. Gheorghe, de forfota celor câteva permisii de câteva ore în Bacău, prilej cu care devastam anticariatul din centru, de binecuvântata vibrație musculară a orelor de gimnastică, fotbal, volei, drumeții, sau de frumusețea stranie a amurgurilor care ne prindeau pe dealuri în tot felul de „aplicații tactice“, când ne pierdeam printre copaci și ne imaginam picnicuri fabuloase?

Văzute retrospectiv, până și accidentele neplăcute fac pieptos parte din panoplia fenomenului: ceasurile de instrucție în „laborator“, alergând („la orizont, adunarea“!) cu masca de gaze pe față, când îți năvălește sângele de-ți amețește făptura (de unde să știu eu, filolog prostan, că băieții tehnici își scoseseră cu toții cartușul și respirau bine mersi, alergând ca armăsarii) sunt sortite să rămână în istoria personală ca veritabile fapte de arme.

În fine, la capitolul autocunoaștere, tot armata mi-a revelat incredibilul legalism cu care ereditatea

mi-a încărcat ADN-ul. Nu doar că nu am dat curs ispitelor de minievadare nocturnă, sărind gardul unității (ca să ce?), de mici furtișaguri sau de chiulire de la „făcutul sectoarelor“, dar, când am plecat în cele câteva permisii la București, eram singurul din grup care-mi cumpăram fain frumos bilet de la gară. Toți băieții mergeau „cu nașu'“ într-o veselie, la cinci lei de căciulă, făcând un haz nebun și compătimitor de frica mea de-a nu fi dat jos din tren ori, și mai rău, de-a fi predat ca infractor!

Apropo de permisii: cum oare se pot uita dramaticele, tulburătoarele despărțiri de pe peronul Gării de Nord, când pornirea trenului, semnele de rămas-bun și imaginea Taniei depărtându-se printre aburii locomotivei echivalau zece proiecții consecutive cu *Zboară cocorii...*!? Știu că totul depinde de naturelul nostru simțitor. Fane și ai lui n-aveau deloc chef de plecări acasă, ci doar de ieșiri duminicale prin crâșmele urbei bacoviene. Noi, în schimb, ne înscriam perfect în paradigma soresciană din *Matca*, respectiv în memorabila replică a personajului întrupat de Vasile Nițulescu. „Vezi? îi spunea el patern resemnat Leopoldinei Bălănuță, d-aia naști greu, că ești intelectuală. Mă-ta năștea singură, în baniță, la câmp...“

Ce n-am să pot ierta niciodată

Spuneam la început că am venit senin și „zglobiu“ la Bacău. De ce? Păi, avuseserăm, Tania și cu mine,

uriașa baftă a unor repartizări în București. Ce însemna asta în iulie 1976, inutil să vă spun. Numai noi doi și cu Mihai Coman, șeful de promoție, am avut norocul ăsta dintre cei aproape o sută de absolvenți ai anului. Tania, grație mediei, a „luat“ post de profesor la Glina, iar mie mi-a pus Dumnezeu mâna pe cap exact când mă pregăteam să mă duc la catedră (repartiția se făcea în direct și la nivel național, era ca la teleconferințele lui Ceaușescu) și să solicit la întâmplare Pogoanele sau Pătârlagele, în ideea că, bâlbâit fiind, mi se va da automat negație pentru învățământ. Exact atunci m-am trezit abordat conspirativ de o fată drăguță, care, speriată că aș putea cere Mogoșoaia (dorită de ea) mi-a vândut marele pont: „astă-noapte s-au afișat la noi la franceză 12 posturi de traducători («referenți de specialitate») în comerțul exterior. Industrialexport, Uzinexport...“ „Și eu ce să fac?“ am bâiguit leșinat. „Alege Mecanoexport-import, zice ea, că-i undeva prin Piața Romană...“ Și uite-așa m-am trezit, pentru cei trei ani de „stagiu obligatoriu în producție“, dactilograf trilingv de „piese de schimb utilaje de construcții (autoscrepere, autogredere, excavatoare, încărcătoare)“, cărător de arhive din subsol la mansardă, figurant la protocol, pe scurt – băiat de prăvălie într-un mediu infestat de securime, delaționism, concubinaj rafinat, *what's a nice kid like you doing in a place like this?*, altminteri nostim și *educativ* din toate punctele de vedere. Dar ăsta-i subiect pentru altă antologie.

Cu slujba-n București, cu Tania însărcinată, lungi plimbări la Muzeul Satului, partide de cules ardei și roșii împreună cu elevii de la Glina, locuind fericiți într-o garsonieră confort doi, pe Macaralei, fără cadă, dar cu butelie de aragaz, cu părinții care ne aprovizionau cu de toate și rămași în viață după cutremurul de la 4 martie, cum oare, Doamne iartă-mă, să nu te duci fluierând la armată?

Ei bine, taman în punctul cel mai sensibil „Sistemul" m-a lovit fără milă. Niciodată n-am să înțeleg sadismul crud, absolut nemotivat și manifestat cu animalică frenezie, cu care superiorii mi-au refuzat aproape o lună permisia, mai ales că depusesem jurământul militar. În martie campam la Bacău, iar în iulie ni se năștea fetița. Am alergat fericit la locotenent, la lentul major, la colonel, la șeful cu politicul – nimic. Parcă se vorbiseră. „Nu pleacă nimeni din unitate, sub nici un motiv", se înființase nu știu ce inspecție de la Statul-Major. Bine, dar în jurul meu se pleca în draci, în special de la compania de activiști, care mai de care cu misiuni deghizate în civilie. În fiecare zi defilam cu nodu-n gât și lacrimi în ochi de la unul la altul, izbindu-mă de aceleași fețe hlizite grotesc, aliaj de Bosch cu Daumier. Și nu atât refuzurile mă înnebuneau, cât vorbele jegoase, gâlgâiala ultrasatisfăcută că-și bat joc de tine, că te calcă-n picioare cum vor ei. Eu le spuneam precipitat că mi-a născut soția o fetiță minunată, că are nevoie de prezența mea, că nu mai pot sta pe picioare dacă nu plec

imediat s-o văd, că e primul nostru copil, că s-a născut groaznic de greu, după 48 de ore de travaliu etc. etc., iar ei îşi tolăneau fesele-n fotoliu, îşi lăţeau burţile pe birou şi grohăiau în extaz : „Da, ce, bă, ţi s-a sculat de futai? Nu mai ai răbdare, ţi-e frică să nu se reguleze nevastă-ta cu altul?!? Ce te caci atâta pe tine, ieşi dracului afară d-aici!"

Culmea nefericirii furioase a fost în săptămâna în care m-au sabotat fioros cele două telefoane publice din incinta unităţii. Unul mergea cu fise de un leu, celălalt cu fise de trei lei. Ca-n legile lui Murphy, când aveam fise de un leu, era blocat aparatul şi nu funcţiona decât cel cu trei. Şi invers. Nu vă spun ce mi-a fost dat să aud când am intrat, cam intempestiv, recunosc, la ofiţerul de gardă, să-l rog să mă lase să sun acasă de la telefonul de pe masa lui, „să văd dacă mai trăiesc nevastă-mea şi fetiţa"! După tradiţionala sumă de bălăcăreli, a venit şi morala pedagogico-dilematică: „Ia spune, elev, ce te-ai face dac-ar fi război? Unde şi cum te-ai mai duce tu acasă? Păi, vezi, aşa trebuie să pui problema!"

Cu asta chiar că m-a răpus. Era o chestie infinit mai tare decât aberaţia de-a ne „masca la sol", punându-ne frunze-n cap „ca să nu ne vadă aviaţia inamică", deşi tot ei ne predaseră lecţia cum că „armatele occidentale dispun de sateliţi care văd la patrujdă kilometri sub pământ" şi de arma geofizică sau meteorologică, „de-ţi bagă un cutremur la fix, ori un tun cu laser care sparge norii şi te plouă patru luni

încontinuu“, ca-n Macondoul marquézian... Iar noi puneam crengi și paie pe turela tancului, să nu se vadă huiduma din avion...

„Atunci i-am condamnat pe toți la moarte.“

Dar după-aia mi-a trecut. Am primit în sfârșit permisia și am ținut-o, lichefiat, pe Ana în căușul palmei, că atâta era. Asta, însă, după ce i-am cumpărat din gara Bacău două maimuțici din pluș, cu bretele, care aveau să devină fetișurile ludice ale familiei și pe care, peste câțiva ani, fiică-mea avea să le boteze incredibil: Tigaie și Mucigai.

Final apoteotic la stația radio

Cât despre ultimele două luni, ele au fost efectiv un vis. După ce am redactat câteva memorii, cereri și scrisori pentru bravii colegi veterinari, am devenit bufonul alintat al plutonului (Radu, comandantul nostru, m-a înălțat la titlul de „Barosan“ și așa aveam să rămân) iar lentul-major Gheorghiu m-a rugat într-o zi să-l ajut să facă „darea de seamă și proiectul planului de măsuri“ pentru ședința de partid.

Zis și făcut. Așa am pătruns, alături de Aristotel Bunescu, în sanctuarul lui Leca, de unde se transmiteau emisiunile educativ-patriotice, dar unde eu aveam să-mi petrec nesfârșite ore de lecturi năucitoare. Nu știu prin ce sublim capriciu al destinului, biblioteca UM 0250 Infanterie Bacău fusese înzestrată cu întreaga serie „Biblioteca de artă“ de la Meridiane, cu tratate de estetică, bucoavne de filozofie și tot soiul

de cărți firoscoase, de am conspectat în delir, zile și nopți, ascultând Bob Dylan și Rolling Stones, scrisorile lui Van Gogh, *Abstracția* lui Wolfflin, din Hocke, Delacroix, Papu, I. D. Ștefănescu, Hegel, Schileru, arta bizantină, mă rog, tot ce putea fi mai ca nuca-n perete în contextul respectiv.

Încântați de glagoria și sforăiala meseriașă pe care-am infuzat-o materialelor, superiorii au reiterat comenzile partinice. Parșiv, deși le puteam însăila într-o jumătate de zi, am cerut câte trei-patru zile pentru un referat amărât, astfel încât – recunosc acum cu vinovată sfiiciune – am domnit în stația de radio cu sfânt egoism cultural. Ce-i drept, nu am prea multe remușcări față de bravii camarazi, fiindcă oricum îi vedeam seara venind cam pe două cărări de la instrucția jucăușă și aplicațiile udate bogat din multiplele sticloanțe ca din senin apărute la lizieră, prin tranșee ori la capete de miriște. Nu de multe ori, dar cam des, vorba lui Crăcănel.

Știu că, apropo de materia volumului de față, experiențele diferă enorm, de la muncile chinuitoare ale trupețului marinar sau pompier până la nepăsarea soldatului neinstruit, trecând prin plezirismul actorilor, fariseismul activiștilor propagandiști, specializările artileriștilor și medicilor, pitorescul aviației, secretomania securiștilor, ocna unsuroasă a tanchiștilor, mândria inginerească a geniștilor ș.a.m.d. Simplul fapt că nouă nu ni se spunea decât rar, și oarecum ca pedeapsă, „soldat", ci numai „elev" era

de natură să îmblânzească o soartă care pentru mulți aducea a blestem.

Pentru mine, așa a fost: greu, haios și absurd la început, dar ușor spre sfârșit. În orice caz, frumos în amintire. L-am compătimit adânc și sincer, acum câțiva ani, pe fostul meu ginere, pe care ideea stagiului militar îl scotea din minți și care detesta orice formă de constrângere, de disciplină comandată. Cum spuneam, ca ins irepresibil ostil disciplinei, indiferent de domeniu, am respectat întotdeauna uniforma și onoarea militară. Țin minte cât de surprins, iritat și întristat am fost prin 1987-88, când am văzut pe stradă un maior cărând, umilit, dar bucuros de achiziția neașteptată, două plase cu de-ale gurii. Nu știu de ce, dar mi s-a părut o nedreptate mult mai mare decât în cazul civiliei noastre.

Da, nu cu cele războinice aveau dumnealor a ne deprinde, ci cu absurdul umilitor și în veci inexplicabil. Iar judecând după cât de jovial le-am trecut și le-am povestit pe toate, nu s-ar spune că n-au reușit.

cătălin mihuleac

uite, mamă, trec soldații!

În ziua când am aflat că fusese deja semnată și ștampilată desființarea stagiului militar obligatoriu, am cumpărat o sticlă de vodcă mediocră și un pachet de țigări Carpați, pentru a bea ostășește, a fuma ostășește și a lăcrima pe săturate.

— S-a terminat, așadar! îmi spuneam, printre înghițituri de fum spirtos și printre sughițuri.

De-acum încolo, nici un copilaș nu va mai spune, arătând cu degețelul:

— Uite, mamă, trec soldații!

Pe miriștea minții mele de om tot mai beat, uniformele soldățești se decolorau ușor, de la kakiul inițial spre un verde de culoarea fierii. A doua zi, zăcând asudat pe gresia băii, ca să fiu mai aproape de capacul budei, am decis că nu mai aveam ficatul potrivit pentru unele nostalgii pe care trebuia să le îndur într-un repertoriu nou, altul decât cel alcoolic.

Parcă eram un fost deținut politic, care se trezește plângând ca proasta la moartea lui Ceaușescu. Ce noimă aveau bocetele mele închinate milităriei, când eu n-am fost vreodată un membru cât de mic al fan-clubului denumit, să zicem, „Noi, cei care ne dăm în vânt după zilele de aur ale armeții“? Nu, n-am fost

fan al armeţii, deşi parcă nici fără ea viaţa bărbatului nu-i tocmai în regulă. Dar tema asta – dacă armata strică sau ajută – a fost mereu un teren de instrucție al contradicţiilor.

Destui sunt cei care susţin cu tărie că era perfect în armată: gândeau alţii pentru tine, astfel că mintea ţi se putea relaxa ca la munte, în staţiune; şi-apoi, mâncare pe de-a moaca, haine și cazare așijderea... Alții, dimpotrivă, spun că doar simplul fapt că erai silit să primeşti ordine de la nişte tâmpiţi, superiori însă în grad militar, făcea armata inumană. Cât despre gratuitățile oferite, slăvită fie fasolea servită cu pietricele incluse (unde-i ăla care nu și-a lăsat măcar un 25 la sută din dantură pe câmpul de bătaie culinară?), slăvit fie dușul rar, glorie eternă eczemelor ochindu-ți pielea cu ochiul de cioclu și bocancilor rudimentari, care-ţi paradeau picioarele.

Dar nimeni nu poate nega faptul că armata prelua și pregătea pentru viață niște ageamii preluaţi din seră, făcându-le cunoștință cu această țață parvenită care este „demagogia". De pildă, ca să vorbesc în termeni publicitari, promoul făcut stagiului militar obligatoriu se ducea pe linia absorbției mai ușoare a fiorului patriotic în sânge; fiindcă țărișora ne dă, însă ne și cere, că nu-i nici ea câștigată la belciuge.

Paradoxal, tocmai umblătorii cu refrenul ăsta în gură își scuteau odraslele de taina încorporării. Sau poate că feciorii acestor răsfăţaţi ai sistemului erau înzestraţi cu o enzimă specială, care le înlesnea

absorbția fiorului patriotic în sânge, astfel încât instrucția ostășească nu mai avea noimă? Nu o s-o știu niciodată. Ni se dădea a-nțelege că a-ți face armata era o chestiune de onoare, dar practica arăta că e o chestiune de onoare în principal pentru prostime. Era necesar să dai cu baioneta ori cu tunul ca să găsești vreun fecior de ștab socialist, înțolit în scorțoasa uniformă, confecționată din tablă unsă cu glaspapir, pentru a-ți zdrențui fără milă pielea gâtului.

Dar să nu generalizăm. Se mai găsea – pe ici, pe colo – câte un prim-secretar de județ ori chiar câte o zeitate națională numită „ministru“, care ținea să-și pregătească odrasla pentru viitor, înglobând-o temporar în cirezile armeții. „Vezi cum e viața, dragul tatii? Vezi cum te aliniază ea fără milă, de sus în jos, de la stânga la dreapta, în plutoane și-n batalioane? De-acum încolo o să prețuiești ce face tati pentru tine?“ Așa glăsuia gestul acelor lideri de partid și de stat, care își trimiteau vlăstarele la oaste. Nu știu cât spor aveau predicile ținute propriilor copii, dar eu le dădeam dreptate. Toată viața urma să fiu aliniat; nu după înălțime, ci după originea – sănătoasă ori nu – a părinților, după situația lor materială, după lungimea părului, după gradul de decolorare a hainelor, după.

Se zvonea că nici fiii lui Ceaușescu nu fuseseră scutiți de privațiunile stagiului militar; iar eu am cunoscut plăcerea de a-i avea drept camarazi de arme pe-un fiu de șef la „Pașapoarte“ și pe-un fecior de

prim-secretar al județului Bacău. Erau amândoi valabili, săritori și înrăiți evazioniști ai fandoselii, de care în general se contaminau, încă din fragedă pruncie, astfel de personaje principale. Mai ales flăcăul prim-secretarului avea pe el un umor aparte, dublat de o spontaneitate care îmi trezea serioase invidii. Îl chema Găinușe, Silviu Găinușe, iar taică-său, cât era el de staroste județean, riscase enorm trimițându-l la oaste cu un asemenea nume. Spre lauda lui, Silviu își scotea numele de familie teafăr din orice încercuire a inamicului, păstrându-l neșifonat în toate ambuscadele. Îmi amintesc răspunsul oferit de el unui general venit în inspecție, care ori n-auzise al cui fiu era, ori o făcea pe prostul, lucru la care generalii se pricep mult mai bine decât caporalii și sergenții.

— Cum de te cheamă Găinușe, în loc de Găinușă, tovarășe soldat? Ce, sunteți mai mulți frați ori veri?

Obrajii tovarășului soldat Găinușe și-au îmbrăcat cracii celei mai stupide expresii de care era în stare. A salutat regulamentar și a eliminat o rafală de 16 cuvinte:

— Tovarășe general, permiteți să raportez! Nu suntem mai mulți frați, e vorba doar de pluralul maiestății!

Generalului i-a plăcut răspunsul „*à la* soldatul Švejk" și a trecut, mustăcind, mai departe. Dacă-n locul lui era caporalul, Maiestatea Sa Găinușe risca o pedeapsă exemplară. Dar caporalul, șeful nostru suprem de grupă, nu se cățăra la subtilitatea unui

astfel de spirit, motiv pentru care, vreo două săptămâni după vizita generalului, ne-a tot descusut:

— Ce-ați găsit, mă, de râs, atunci când cu gheneralu', aud? Cum vine socoata cu pruralu' de-i a lu' maiestănții?

Stâlcea cuvintele după pofta inimii, fără să-i pese. Fiindcă noi nu-i ofeream explicații corespunzătoare, echilibra balanța cu sancțiuni lipsite de orizont, specific cazone, între care se detașau flotările. Când i se opăreau nervii, ne ordona „culcat!", silindu-ne să executăm serii de flotări până când mușchii brațului și abdomenului tremurau ca niște corzi de chitară. Sucită-i viața! Atunci mă simțeam umilit; dar azi fac flotări la propriul meu ordin, găsindu-le un răsfăț, nu o pedeapsă.

Un caporal cu opt clase la comanda unei formații de viitori intelectuali? Desigur! Era un obicei al armeții ca viitorii studenți – cei care fuseseră admiși în universități, beneficiind ca recompensă de un stagiu scurt, de doar nouă luni – să aibă, drept comandanți de grupă și de pluton, militari eșuați la aceleași examene. Între unii și alții se instala o ură grea de clasă, ca de la viitor proletar la viitor intelectual, imposibil de aflat azi, când tot prostul intră pe alese la ce facultate dorește.

Atunci era însă altceva, foarte altceva. Țin minte cum, după ce se îmbăta gospodărește, comandantul nostru de grupă, un caporal altfel la locul lui, din județul Bihor, ne scula cu noaptea-n cap, ne scotea

în împrejurimile cazărmii și ne tăvălea în noroi. Mai ales zilele ploioase îl atrăgeau, rod sigur al firii sale bacoviene. Când opera îi era desăvârșită, uniformele noastre nemaibucurându-se de nici un strop neîntinat de kaki, ceea ce însemna că restul nopții trebuia închinat curățirii lor, viteazul caporal triumfa, deasupra capetelor noastre plouate:

— No, mă bolunzilor, apăi asta a fost numa' așe, să vă mai iasă o țârucă injineria din cap! Tăt nu zâceți cum îi socoata cu prulalu' maiestănții?

Dar și noi ne răzbunam perfid, fumând în fața lui țigările Kent și Marlboro pe care Maiestatea Sa Găinușe le primea din belșug de-acasă. Ce mai suferea bietul caporal, fumător nevoiaș de Carpați, mai ales că, de la înălțimea gradului său militar, nu se putea coborî să ceară tutun unor răcani!

— Fumați, injinerilor, fumați, fi-v-ar mațele a dracu'!

Glorioase zile trăia cuvântul „inginer". Inginerul era un zeu, delegat să se implice în cele mai încâlcite treburi pământești, unde omul de rând nu biruia, pentru că avea platfus la orizont. Cine să bănuiască deprecierea acestui cuvânt, în puțini ani ajungând aproape o insultă; dacă vreo ființă rudimentară îți aduce azi supărări, n-ai decât s-o numești, de preferință în gând, „inginer". Dar atenție, dacă i-o trântești pe șleau, riști să te trezești la tribunal, unde vei fi silit să-ți vinzi casa pentru a plăti despăgubiri morale părții vătămate.

Că veni vorba, cred că ăsta rămâne principalul merit al armeţii, pe care îl recunosc franş, la suficienţi ani de la terminarea stagiului: m-a învăţat să primesc senin ordine care nu-mi convin, de la şefi mai stupizi ca mine. E-un joc simplu, folositor intestinelor minţii, ele izbutind să mistuiască lejer feluritele situaţii delicate cu care m-am confruntat pe parcursul stagiului pământean obligatoriu, în uniforma asta trecătoare de carne. De câte ori superiorii mei ierarhici, de pe la diferitele slujbe pe care le-am abordat, îmi făceau vreo scenă, mă umileau direct sau printr-un ordin idiot, în mintea mea îi îmbrăcam în haine de caporal, de sergent sau de locotenent, le potriveam în partea de sus chipiul, şi toate hachiţele lor îmi deveneau dintr-odată suportabile. Un număr de magie personală, pentru care merit câteva aplauze.

Armata te include însă şi în momentele sale artistice zilnice, dacă socotim producţiile muzicale de gloată; cântece de-un patriotism ţipător, ticluite cu siguranţă într-o tavernă, de inspiraţia vreunui majur chinuit mai mult de gradele rachiului decât de gradele talentului: „Ţară scumpă, tu ne-ai dat / Haina de soldat / Şi la datorie, Românie, / Astăzi ne-ai chemat."

Pe dracu' „datorie", „ţară scumpă" etc. Nimeni nu credea în baliverne dintr-astea, în frunte cu tovarăşul majur care le-a compus din burtă. De acord, pe câmpul muzical milităresc păşteau şi alte şlagăre, mai vag văcsuite patriotic, omagiind nişte fătuci lăsate acasă, care aşteptau în ordine şi disciplină ca flăcăii

lor iubiți să-și împlinească datoria ostășească – *again* „datorie" – față de patrie, și-n amintirea cărora flăcăii se familiarizau cu un alt obicei de lung folos în viață: onanismul. Dar cântecele săreau în chip statornic peste partea cu obiceiul de lung folos în viață.

Putem numi activitatea muzicală „defulare prin artă"? Putem, cu bunăvoință, deși defilam cu vocea și cântam cu bocancii. Dar când o sută de inși elimină din ființa lor muzicală strofe soldățești de întindere națională, tu, aflat undeva în formație, poți cânta liniștit *Satisfaction* sau *Angie* de Rolling Stones, fără să-și dea nimeni seama. Eu, unul, așa procedam, fiindcă lăsasem acasă o individă grăsuță pe nume Angela, numai bună pe timp de intemperii militare. *Ah, Angie...*

În comparație cu sectorul muzical, defulările pe care ni le permiteam în micile învoiri, durând câteva ore până la o zi, erau fleacuri, fiindcă ce să faci în câteva ore, când nici permisiile de trei zile nu însemnau mare lucru. Cum să te răcorești? Să te îmbeți? Să încerci un agațament la minut, finalizat fericit într-un gang? Învoirile erau timp pierdut, fiindcă pe timpul lor tot de armată vorbeai.

Să sesizăm așadar potrivirea matematică între cele nouă luni ale stagiului militar pentru viitorii studenți și durata unei gestații. Asta și era milităria, o gestație. La finele ei, te nașteai altul din uterul armeții, sau mai precis din propriul tău uter. După o sarcină de nouă luni, bărbatul matur părăsea corpul puștanului care fuseseși până atunci. Din momentul ăla, erai pre-

gătit pentru lumina zilei. Ghearele societății socialiste multilateral dezvoltate te puteau apuca în voie, fără să-ți mai audă neplăcutele scâncete.

*

Paradoxal, pe cel mai memorabil personaj al armeții nu în timpul stagiului parcurs de mine l-am cunoscut, ci mult după aceea. Părintele Cobuz. Vă amintiți de preotul militar Katz, din *Peripețiile bravului soldat Švejk*? Popa Katz, ăl de ținea la minut predici volante, asemănătoare halbelor de bere golite la botul calului, trupelor care plecau să-și verse oasele în linia întâi? Da, el, care împletea armonios slova Domnului cu duhul șerpuitor al coniacului supt vârtos, împletitură care ajuta cursivității predicii, ducând la o trainică priză în sufletul eroic al oșteanului. „Ostași, astăzi veți pleca pe front, și așa mai departe. Îndreptați-vă acum gândurile spre Dumnezeu și așa mai departe, de bună seamă. Nu puteți ști, de bună seamă, ce se va întâmpla cu voi și așa mai departe."

Maiorul militar Cobuz era un popă Katz, pe timp de pace însă. Un slujitor atât de bun al Domnului, încât competențele sale – cum se petrec lucrurile în elasticitatea capitalismului – stârniseră interesul concurenței, Diavolul târcolindu-l fără istov, în nădejdea unei racolări în oastea sa împielițată. Vorbesc în cunoștință de cauză, fiind martor la una dintre aceste încercări diavolești de mituire.

Cam în fiecare seară, după ce se achita *„à la* popa Katz“ de slujba religioasă – ținută mai mult pentru a fi bifată în statele de plată decât în catastifele cerești –, preotul Cobuz lepăda sutana, făcea un duș ca să se izbăvească de mirosurile bisericești, își mula geaca de piele și blugii *forever* „Levi's“, neuitând să se miruiască din niște clondirașe adăpostite într-o chilioară lucioasă, marca Bulgari. Astfel ferchezuit, se grăbea spre locul de execuție a unor coniace Metaxa, în clubul Vade retro, cel mai apropiat de unitatea sa militară. De obicei nu exagera, dar, dacă o făcea, chelnerii aveau consemn să-l transporte în bună stare la poarta unității, unde un soldat îl prelua și-l culca îmbrăcat în camera de gardă. Când se întâmpinau astfel de situații, sfinția sa zbiera cât îl țineau bojocii hitul *Satisfaction* de Rolling Stones, fără să-i pese că mesajul conținut în strofe intra în coliziune cu smerenia creștinească a cărei propovăduire îi era menită.

În mod normal, așa se petreceau lucrurile; mai puțin într-o seară, când popa a ținut să-și cinstească proaspăta hotărâre de a pleca în fierbintele Irak. Avea nevoie de bani pentru un apartament, făcându-se timpul să-și întemeieze un cămin, iar banii se găseau tocmai în Irak, unde ostașii români aparținând trupelor NATO aveau nevoie de o prezență bisericească, pentru a-și preda sufletul în bună orânduială creștinească, dacă era cazul; și adeseori era, fiindcă moartea umblă prin părțile alea nu cu o coasă, ci cu o remorcă de coase, pe alese.

Părintele s-a făcut praf, ca de obicei, dar de data asta n-a mai acceptat să fie cărat pe brațe la poarta unității, deși chelnerii se pregăteau sufletește pentru transport, sfinția sa însumând 110 kilograme, în care intra și sufletul său enorm. Pretextând un drum la toaletă, dus a fost, iar cine i-a luat urma – adică eu – a putut observa că ținta sa era gara. Mergea grăbit și doar unul din zece pași îi era îmbibat în alcool. Din când în când, îl pierdeam din vedere, dar îl reperam imediat, grație manifestării sale vocale prin obișnuitul *I can't get no satisfaction!* Refrenul acesta, care a încântat o generație de tineri frustrați, împungea văzduhul nopții; căci părintele apăsa pe silabele cuvântului *satisfaction* până scotea un geamăt din ele.

Așa i-am ghicit ținta. Părintele Cobuz dorea să se înfrupte olecuță din ademenirile prostituatelor, care își aveau reședința pe timp de noapte în arealul gării. Ca viitor însurățel, care mai și pleca în linia întâi de pe coclaurii Irakului, dorea și el o mică petrecere a burlacului. Ceva rău în asta?

Cu peștele care le îndruma și le veghea pe fete, părintele s-a înțeles iute, optând pentru două exponate, la un tarif de 75 euro pentru o oră și juma'. Dar tocmai când să-și urce în taxi încărcătura păcătoasă, pentru a lua calea unui hotel ieftin, o patrulă de poliție în trecere și-a permis să glumească pietros, că uite pletosul ăsta, merge să se deșerte, hăhăhă, bagă mare, gagiule.

Părintele Cobuz nu suporta glumele sub un anumit nivel, așa că le-a întors-o profesional:

— Iartă-i, Doamne, că nu știu ce vorbesc!

Și pentru ca Domnul să îndeplinească preferențial cererea de a-i ierta pe păcătoși, părintele flocos și bărbos, în blugi uzați și geacă de piele, a trasat asupra lor un semn al crucii, încăpător cât o garsonieră mai micuță.

Astfel s-a încurcat treaba, căci polițiștii au și ei „până aici-urile“ lor, neînghițind glumele venite din partea unui rocker curvar și duhnind a băutură, care te mai și persiflează cu „iartă-i, Doamne“.

— Bă glumețule, flocosule, ia coboară oleacă, să ne arăți o legitimație, ceva. Hai, eliberează ringul, lasă taxiul și domnișoarele, nu te smuci că te ia dracu', vezi că ăsta e pistol, nu jucărie. Cum adică n-ai acte la tine, ia mișcă la secție, să ne dai un autograf, prinde-i mâinile la spate, Marine, așa... Stai cumincior, că zgârie rău cătușa... Hai, că avem treabă, astă seară. Ce mormăi acolo, că ești popă militar? Poate ești popa din filmele porno, care le-o trage la domnișoarele enoriașe. De ce te reținem? Pentru tulburarea ordinii publice, nu te-ai prins?

Părintele a fost săpunit rău și n-a scăpat decât în urma intervenției comandantului de regiment, pe care l-a trezit în miez de noapte, să-și pună obrazul pe lângă șeful poliției, sculat de lângă amantă. Când a ajuns la unitate, Cotonogu, maidanez azilant, l-a mârâit cu dușmănie, fără să-l recunoască.

Nici nu era de recunoscut. A rămas sub duș preț de o oră, fără să zbiere vreo slovă din *Satisfaction*. La ora șase, l-a trezit pe soldatul care-o făcea pe țârcovnicul, s-au înarmat cu cele potrivite și s-au repezit la clubul Vade retro.

Soldatul credea că părintele maior are o grabă spre crâșmă, pentru a-și drege beția de cu seară, dar se înșela. Aliniindu-i pe chelnerii chiori de nesomn, preotul căzut în păcat a luat la sfințit fiecare metru pătrat al locului unde Necuratul îi întinsese parșiva capcană care-l făcuse de bafta lumii.

— Sfințește, Doamne, acest locaaaal! Ocrotește-i pe păcătoșii care...

Delfini minusculi de agheasmă se încrucișau prin aer, trezind din contemplație damfurile clubului.

Seara, chelnerii participanți la sfințire aveau să jure că, în timpul slujbei, urechile lor recunoscuseră mai multe tipuri de tropăieli, generate de copite cu diverse greutăți sociale, până când o voce de șef a dictat sugrumat retragerea, iar ușa s-a deschis brusc, generând un cutremur de aer care a îngenuncheat lumina, a spart sticlele de pe raftul cu băuturi, țăndărind paharele și umplându-l de sânge și de sperieți pe barman. În clipele acelea, jurau chelnerii, făcându-și semnul crucii, părintele Cobuz a prins cu cleștele mâinilor o ființă doar de el vizibilă și a izbit-o golănește cu capul în gură, făcând să reiasă un muget sinistru, prăvălit apoi pe scări.

Roșu la față și cu mânecile sutanei sumese, nu s-a zgârcit la agheasmă. A sfințit tot ce-a prins în cale:

mesele de biliard, aparatele de pocher electronic, stația muzicală care-i ducea la demență pe clienți... La urmă, stors de efort, a băut pe nerăsuflate, sub ochii stupefiați ai chelnerilor, un litru de agheasmă, stabilind cu certitudine un nou record mondial.

Întors la unitate, a dormit tun până seara, când și-a luat pe neve tălpășița spre front, și nimeni nu l-a mai văzut, până la înmormântarea de peste un an.

Frumos din partea mea ar fi să spun că preotul Cobuz s-a jertfit în Irak pentru țară, astfel ca noi, ceilalți, să trăim liber și demn, departe de amenințările unei lumi...

N-o să zic așa ceva, fiindcă ar fi total fals. Popa Cobuz a murit săgetat de infarct, în concediul de odihnă din Grecia, când s-a băgat în apa mării, ignorând avertismentele lansate de cele două sticle de Ouzo băute noaptea, în compania grațioasă a celei ce-i era de șapte zile soție. O lună de miere care și-a folosit mierea ungând-o pe colivă.

Încă un amănunt: la trei luni după baia în agheasma părintelui Cobuz, clubul *Vade retro* a trebuit închis, din lipsă de clienți. Onorabilii proprietari (atât cât pot fi de onorabili niște proprietari de cârciumă), precum și cinstiții chelneri (atât cât pot fi de cinstiți niște chelneri) au pus lacătul pe afacerea până mai ieri profitabilă, spurcând cum le-a venit la gură capriciile economiei de piață.

radu naum

ostașul român se trage din porc

(tic verbal al locotenentului glorioasei armate a RSR)

Dacă alegeți să vedeți o Siberie românească, trebuie să vă întoarceți în timp și să pășiți pe puntea ruginită şi înclinată a unui bac cu destinația Insula Mare a Brăilei. Eu n-am avut de ales. Era în 1986 și eram deja la Bacău, căruia i se spunea în mod dulce Bachau. Draftat la infanterie sau „iepurași de câmp", sintagmă care avea să iasă unora pe nas, altora prin alte părți. Într-o zi ne-au îmbarcat, adecvat, în bou-vagoane și am tăiat Moldova în două, dotați cu conserve de fasole cu porc. Oribile. Câteva zile mai târziu, mi-am dat seama că fusese ultima hrană civilizată. Am coborât la Brăila, am trecut Dunărea șui și am intrat în altă lume. Lumea de dincolo de capătul lumii.

Tocmai fusesem dat cu capul de toți pereții. În acel an tatăl meu trecuse dincolo, dar am continuat din inerția vârstei, am terminat a XII-a și am intrat la o facultate de macarale, aș fi intrat la oricare, trebuia să-mi țin o promisiune. Abia când m-am văzut pe lista afișată la fostele grajduri regale am simțit greutatea despărțirii. Atât că la 18 ani viața care-ți stă înainte e un drog puternic. Am avut o vacanță plină de revelațiile vârstei, cu stele în ochii ei. Am crezut, ca toți cei din jurul meu, că lumea e poamă

coaptă, tocmai bună de cules. Evident, am căzut din copac cu zgomot.

O femeie de vârstă medie privește îngrijorată fețele minerești care trec pe lângă ea. Le cercetează pe toate ca în gară, ca atunci când aștepți sosirea unei persoane absente demult. Dar cum să descoperi originalul printre atâtea cópii? Siluetele murdar-kaki defilează ostenite, *au ralenti*. Ochii femeii sunt tulburați, rătăciți. Aproape că nu mai e nimeni, au trecut toți. Atunci unde e?

„Mamă!", se aude din spatele ei. Femeia se întoarce și încremenește. Ochii ei sunt imenși. E un *face à face* de western postmodern. Dacă ar avea câte un pistol, l-ar ține nu unul către celălalt, ci fiecare la propria tâmplă. Copilul a tras primul. Și dintr-odată ochii femeii încep să scuipe lacrimi ca boabele de struguri la care visasem de atâtea ori printre lanurile nesfârșite de porumb, lacrimi uriașe, țâșnind practic orizontal, n-am mai văzut niciodată așa ceva, lacrimi ca salvele de tun, aproape că le puteai calcula balistica, exact ce-au făcut tot anul băftoșii de la artilerie – dar și când scoteau la plimbare tunurile propulsate de forța animală, forța lor, a noastră, animale ce eram! –, în fine, asta n-aveam cum s-o știu pe atunci, totuși, ce spectacol, ce ne mai bucuram, mamă, mamă!

Mama. Da, era mama lui. Mama care nu și-a recunoscut fiul. Îl lăsase bine mersi cu câteva săptămâni

în urmă, fiul căruia îi făcuse toate poftele, dragul de el!, doar ce intrase la facultate, visul oricărui părinte strivit de talpa vremii. Și acum pur și simplu nu-l mai recunoscuse! Nimeni nu mai era de recunoscut. În câteva săptămâni retrogradaserăm cu un regn.

Pe malul celălalt ne-au îmbarcat în camioane. În bene de camioane, ca pe moloz. În goana lor am văzut o întindere colosală, pustie și deprimantă: pe o suprafață de vreo 700 de kilometri pătrați existau doar șase ferme, iar angajații lor aveau în majoritate pete la dosar, un frate fugit în Germania, o mătușă descoperită prin America, fiecare cu ce-l blagosloviseră rudele. La porumb munceau unii lângă alții deținuții de drept comun și viitorii studenți, mândria țării, constructorii comunismului, care-și deconstruiau ultimele iluzii. Evident, între cele două comunități existau deosebiri. De exemplu, pușcăriașii munceau mai puțin și erau mai bine hrăniți.

O frână puternică ne-a strivit unii de alții. Bun venit la Blasova! Două clădiri și o stâncă. Una bucată WC, dușuri: zero. Spălat o dată pe săptămână, la 40 km distanță. Am coborât și ne-am cazat. Urma să ne gazăm reciproc mai târziu. Atunci am făcut o descoperire trăsnet: încăperea nu avea parchet, era construită direct pe pământul ușor denivelat! Apoi am aflat ce fel de apă aveam să bem: era galbenă. Galbenă-galbenă ca o citronadă. Am glumit: o să ajungem chinezi, ha, ha! Am avut dreptate, dar în alt sens:

la sfârșit, animalizați, aproape că am uitat să vorbim românește. O lună și jumătate am băgat capul la fund. 10-14 ore pe zi la câmp, câteodată rămași la lumina farurilor când nu ne făceam norma, altădată încovrigați pe roțile basculantelor (ne uitaseră în ținuta de vară) atunci când frigul cobora hain. Toată ziua depănușam, umpleam, încărcam și de la capăt. O monotonie fracturată de întâmplări aiuritoare.

S-a întâmplat într-una dintre mărgelele pe care le înșiram fără sfârșit în ciclul zi-porumb-noapte-zi-porumb. Locotenenții au dispărut ca prin minune (aveam să aflăm că se duceau în grup la o anumită tovarășă ce nu s-a dovedit tocmai de nădejde, în sensul în care într-o dimineață au venit câteva mașini, i-au făcut pachet și duși au fost: aveau blenoragie generalizată). Fără zbiri, am luat-o spre brațul Dunării, atrași ca un magnet de răcoarea malului. La un moment dat a apărut un luntraș. Caron ne-a trecut apa și ne-a parcat în curtea unui cetățean care comercializa vin. În fine, el îi zicea vin. Practic, vindea un fel de licoare euforizantă la maxim, dată fiind tăria ei extremă. O dușcă era ca o injecție în venă. Habar n-am cum am ajuns în partea cealaltă, înapoi, sub un copac, visând dulce la vremea copilăriei. Dormeam și oftam, cu batalionul disciplinar adulmecându-mă, căci ceea ce făcuserăm era curată dezertare. După o vreme ne-am întors convinși că ne așteptau cu cătușele. Nu, era doar cisterna mizeră

a mesei de prânz. Dumnezeu și-a făcut milă, nu ne-a scos nici un epolet cu steluțe în cale. Căci eram cui. Țin minte doar că atunci când mi-au pus în mână farfuria de tablă cu ciorbă am înghețat la 40 de grade plus. Nu puteam nici să mă mișc cu ea, nici să-i consum conținutul, deoarece deznodământul ar fi fost aproximativ același: aș fi vărsat-o sau aș fi vărsat. Așa că am rămas cu ea în mână, țeapăn ca o statuie mirositoare. După o vreme li s-a făcut milă de mine, mi-au luat-o din mână și m-au urcat în camion ca pe o țeavă de irigații. Dar m-am ținut tare. N-am vărsat o lacrimă. Pe nicăieri.

Într-o zi a venit mama. Nu știu cum a ajuns acolo, adică știu, cu unchiul meu, Dumnezeu să-l odihnească, dar nu știu cum i-a convins pe el și pe vară-mea să-și rupă mașina pe drumurile crude ale Insulei. Țin minte, stăteam în vârful unui camion cu porumb ca un popândău și cineva a dat alarma: „Civili la orizont!“ Uau! Același gând trecea pe la toți instantaneu: „Or fi ai mei?“ Era ca la loterie, un singur fericit și o sumă de loseri. Am văzut o făptură plăpândă alergând pe arătură. N-am reușit să disting cine e multă vreme din cauza lacrimilor. Ne dezvoltaserăm un al șaselea simț, al pericolului și al fericirii, ca animalele. Am știut. Am sărit din benă și am strâns-o în brațe. Era vară-mea, în plină vară. Am strâns-o tare, tare. Biata fată s-a înverzit instantaneu și a încercat să-mi comunice ceva, dar nici un sunet

nu-i ieșea pe gură. Mi-a făcut semne disperate, eu i-am zâmbit. După o vreme, care ei trebuie să i se fi părut egală cu infinitul, am priceput: o călcasem cu bocancii de câteva kile pe delicații pantofiori! Apoi a venit și mama. Nu mă întrebați dacă a plâns, eu eram deja cu capul în sacul cu mâncare. Mâncare adevărată! Înapoi la dormitor, mama a întins o masă, în timp ce eu îmi ascundeam avar partea mea de comoară comestibilă într-un rucsac. Masa era încărcată de nebunii sub formă de salate, mezeluri, brânză, murături, fripturi, cozonaci și alte produse cu care orice om cu mintea la cap ar trebui să se doteze atunci când vizitează pe cineva într-un lagăr de concentrare. Au intrat băieții. Eu m-am întors cu spatele să-i spun mamei ceva, apoi, după o sumă de secunde, m-am răsucit iar spre masă. Era goală, nu rămăsese nimic. Nimic, nimic, nimic! Doar prin aer zburau ca frunzele moarte câteva ambalaje. Oștenii căutau pe sub masă. Câțiva o implorau din ochi pe mama. Nu, din păcate nu mai avea nimic de mâncare. Paradisul își trăsese draperiile.

Back to Bacău. Unitatea 011XX. Acolo am învățat că existau doar două feluri de locotenenți: 1. proști, 2. și proști, și răi. Pe Dealul Bacăului, unde crivățul stratifica aerul, am făcut cunoștință cu prima variantă. Într-o zi cotată la – 25 de grade Celsius la adăpost, amicul cu trei steluțe pe umăr ne-a dus să ne omoare și să se omoare. Toți ceilalți comandanți

de pluton cu un pic mai mult instinct de supraviețuire se retrăseseră cu soldățe i cu tot în sălile de clasă. Al nostru și cu încă unul s-au dat viteji. Atât că, Cel de Sus i-a repartizat apevistului o durere de măsea cumplită, chestie care din păcate nu l-a învățat minte suficient de repde. Era ca un gândac care încerca să ajungă sub ușă și un deget imens îl tot rostogolea înapoi. Dar gândacul era perseverent! Eu mi-am pus o batistă la gură, încercând să scap cu viață, pentru că orice inspirație era o veste de pneumonie. Ceva mai târziu era să mă tai în batistă, căpătase consistența unei table. El se străduia să țină aplicația în câmpul deschis pe care inamicul vânt trăgea din toate direcțiile. La intervale regulate, nenea se îndoia de mijloc până la 90 de grade, de câte ori i se înfigea câte un cuțit în rădăcina dintelui. Parcă era dotat cu un mecanism cu arc. Una-două vorbe și... pac! temeneaua. La un moment dat, a început să țopăie. Gata, a înnebunit, ne-am zis. S-a uitat la noi cu ciudă, de parcă ne-ar fi citit gândurile, și a sunat retragerea. A doua zi fața îi era senină ca a unui copil. Armata are nevoie de suflete candide.

Tipul însă era nimic față de veritabilii satrapi. Unul își alinia plutonul și începea: „Nicolau!“ Tăcere. „Undi-i Nicolau?“ Tăcere grea. „Pluton, undi-i nesâmțâtu' di Nicolau?“ În fine, cineva își lua inima în dinți și sufla cu voce mică: „Păi, știți, e la cancelarie...“ Figuri vinovate. Nicolau, viitor inginer, avea

un scris incredibil de caligrafic. Prin urmare, maiorul, comandantul de batalion, îl lua la conțopărie. Locotenentul considera acest „chiul" un afront personal. Mormăia ceva în barbă, apoi îi venea altă idee. „Da' Tomulicî undi-i?" *Shit!* Priviri în pământ. „Măi soldaților, undi-i porcul di Tomulicî?" „Tovarășu' locotenent, permiteți să raportez, e învoit!" „Cine l-a învoit, măi, nimernicule?". Fitilul fusese aprins. Voce minusculă: „Toarășu' maior..." Era prea mult. Locotenentul fierbea. I-ar fi mâncat pe cei doi, dar nu-i avea în mână. N-avea decât niște nevrednici fără pile. Nu-i nimic, buni și ăștia. „Pluton, gaze!" Strigătul de luptă al pedepsei universale. Rang, clanc, măștile sar pe față. „Tonul la cântec!", cere specimenul însetat de răzbunare. „Mândră țară, brav conducător!", se aude o voce tragicomică, stâlcită și suspinândă de sub mască. Cincizeci de ochi holbați prin vizoarele măștii își cunosc deja soarta. „Pluton, la stân...ga! Cu cântec înainte fuga... 'arș!" Și uite-așa plecau în viață băieții, chinuind niște versuri schiloade. Îi vedeam până hăt, departe, cotcodăcind. La întoarcere, secrețiile umpleau masca până la jumătatea lentilelor. Din muci și salivă se năștea omul nou.

Sadismul ofițerului avea diferite și rafinate forme de schingiuire a celor trimiși la lobotomizare. De exemplu, avea mania să te pedepsească atunci când erai deja oropsit de un eveniment sau altul. Într-o

dimineață i-a urcat pe copilași pe câmpul de instrucție. I-a târât prin toți scaieții și apoi, mărinimos, i-a adunat în careu pentru bine-meritata pauză.

— Pluton... serviți... gustarea! a urlat el ritmat și vesel. Dar veselia unui asemenea individ nu e niciodată o veste bună. Evident, știa ceva.

— Pluton! Gustarea!

Pauză. Vântul printre brazi.

— Pluton?

— Tovarășu' locotenent... permiteți să raportez.

— Ce-i, soldatule?

— Știți... am uitat-o.

— Unde ați uitat-o, măi, soldatule?

— La unitate...

— Atunci... (moment de suspans)... pluton, gaze!

☹☠💣 ☪✞✈👎 !!!!!!

— Pluton... la stânga-mpre... jur!

☹☠💣 ☪✞✈👎 !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

— Pluton... înainte fuga... 'arș!

Și duși au fost, în cele trei zări, ca un stol de porumbei. Au alergat pe câmpurile ălea până nu s-au mai văzut, până când o ultimă umbră de rațiune i-a anunțat că totul era la mișto și că ar trebui să se oprească. Între timp, nănașul s-a așezat liniștit în iarbă și a început să-și ronțăie sendvișurile...

Un amic de cartier avea în fruntea plutonului un exemplar de colecție. Omul era gaga. Când a trebuit să defileze prin fața unui general, soldații l-au aranjat

ca pe un copil, l-au așezat în fruntea lor și practic l-au împins înainte, pentru că tremura ca varga de emoție. Altă dată, trecând prin fața gărzii, i-am văzut tot plutonul căutând prin iarbă. Locotenentul mergea printre ei ca o găină beată și repeta obsesiv o frază care-l umplea de uimire: „Uite așa mă jucam cu ea, și dintr-odată, hop, a zburat!“ Și făcea încontinuu gestul de a învârti un obiect invizibil pe deget. Nefericitul tocmai pierduse cheia de la lada cu muniția de război, eveniment de pușcărie! Dar faza maximă s-a petrecut atunci când a venit vorba de a împărți corvoada rașchetării parchetului din sala de clasă. A intrat, l-a văzut pe amicul meu cu încă doi colegi și le-a zis: „Măi, voi sunt trei, împărțiți sala în patru și fiecare să-și ia jumătatea lui!“ Râsetele s-au auzit până la zei.

La tragerea de noapte am crezut că murim și nici acum nu sunt foarte sigur că am scăpat. Când s-a luat curentul din nevoia tâmpă de economie, ne-au înghesuit într-o sală goală. Temperatura coborâse bine sub zero. Fatalmente am adormit, unii peste alții, prăbușiți într-un meleu neregulat, ca într-o cameră de gazare. Când ne-am trezit, mădularele înțepenite ne dureau atât de rău, încât vaietele noastre lungi i-au alertat pe locotenenți, care au intrat cu teamă, crezând, probabil, că ne transformaserăm în fantome. Apoi am plecat spre unitate... în marș prin noaptea înghețată. De oboseală am atins

un nou record al somnului: dormitul în mers! Pare complicat, dar era simplu: doi soldați mergeau în stânga și în dreapta ta ca să te mențină pe direcție, apoi locurile se schimbau. Văzând că suntem ca niște morți-vii, comandanții ne îngăduiau o pauză de zece minute la fiecare jumătate de oră, suprema compasiune din partea lor. Când se dădea semnalul de oprire, umbrele de pe șosea se prăbușeau pe loc. Câțiva camarazi erau atunci însărcinați să-i tragă la marginea drumului, ca nu cumva să vină vreo mașină și să-i calce. Am ajuns în zori, dar înăuntrul nostru era beznă.

În ciuda eforturilor noastre de a deveni vajnici apărători ai patriei, colonelul școlii era nefericit. Soldații nu iubeau armata îndeajuns, ce tragedie! Așa că ne-a adunat pe platoul unității plin de o indignare cu greu ținută în baierele fizicului brejnevian. Partitura paparei a sunat cam așa.

(piano-pianissimo) „Măi copii, de ce nu vreți voi să fiți cuminți? Ce-am vorbit noi la început? Că suntem într-o unitate de învățământ militar care are niște reguli!"

(allegro ma non troppo) „Armata română funcționează după niște principii, iar voi, ca viitori absolvenți de învățământ superior, ar trebui să înțelegeți primii responsabilitățile!"

(allegro) „În loc de asta, ce văd? Dezmăț, nesupunere, lipsă de respect, lipsă de patriotism!“

(forte) „E posibil să mi se întâmple așa ceva?! Azi am trecut prin sala de mese, și când am văzut... Ce credeți că am văzut, măi ostașilor, scrijelit pe una dintre mese? Ce-am văzut scris?“

(fortissimo cu sugrumat de voce) „Pe soldați îi doare-n p..ă că vine liberarea! Pe soldați...“

De aici nu s-a mai auzit, nu s-a mai înțeles. Poate pentru că tov gradu' urla până la microfonie, poate pentru că toți hohoteam într-atât înăuntrul nostru, încât acel râs enorm ne eliberase chiar atunci, pe loc.

Ca orice cătană de-pilată, eu și camarazii am trăit de toate. În timp, ni s-a spus de atunci, din fiere se va face miere, grație vindecătoarei alchimii a timpului. Poate. Însă formula nu e general valabilă. Bunul meu prieten G. a fost cât pe-aci s-o încaseze rău. Pentru că la armată nu e ca în trafic, nu trebuie să-ți păzești întotdeauna doar fața.

Eu am planat peste pericol fără să știu. Într-o zi am fost trimis la arest pe motiv de obrăznicie. Te prezentai frumos la corpul de gardă și te lua în custodie ofițerul plutonului de serviciu. Atunci am aflat că arestul are un gust dulce-amar. Gust de nes. Spre

marea și (la acea vreme) inexplicabila mea surpriză, locotenentul Z. m-a primit cu o prietenie de care nu m-am dovedit vrednic (*thank God!*). M-a invitat în camera încălzită, m-a întrebat de viață, ba chiar mi-a frecat o cafea instant. Nu pricepeam de ce ajunsesem atât de târziu într-un asemenea paradis. Să tot calci pe bec! Însă tocmai când se înfiripa nevinovata prietenie, ceva s-a întâmplat și amicul Z. a fost redirecționat. Păcat, mi-am zis. Ce om de treabă!

Cu G. lucrurile au mers, ca să zic așa, mult mai bine. Avea pilă un locotenent care îl cunoștea pe Z. Acesta din urmă le-a propus o întâlnire în trei la el acasă, într-o duminică, la pachet cu o permisie. Ura! și-a zis prietenul meu. Și dus a fost. După-amiază cu o masă bună, s-au uitat la televizor, mare cucerire a tehnicii, ca după o vreme cunoștința comună să se scuze și să se retragă. Ziua se scurgea trândav. Soldatul, supus unei ofensive culinare cu care stomacul său nu mai era tocmai obișnuit, a căzut într-o dulce toropeală. Probabil că o fi și visat ceva de bine. Totul însă a virat spre coșmar când a simțit o mână strecurându-i-se pe sub bluză. Abia atunci a realizat ca locotenentul alunecase ca un animal de pradă în apropierea sa. Surpriza a fost totală. *Wow*! Amicul a țâșnit ca mușcat de viperă (ceea ce într-un fel se și întâmplase), a luat-o la goană și nu s-a mai oprit, după unii martori, decât sub patul de campanie. *That was close!* Tetanizat de pățanie, n-a îndrăznit să facă scandal, dar a învățat să folosească al treilea ochi. Nu

cel al lui Shiva din frunte, ci acela al grănicerului nord-coreean, ăla din ceafă!

Cele mai frumoase clipe pentru niște soldați sunt cele când se joacă de-a soldații. Un exercițiu ne-a dus lângă niște căzături de machete de tancuri și blocuri. Trebuia să simulăm o ambuscadă, chestiune pentru care ne antrenaserăm de copii. Ni s-a repartizat cu parcimonie muniția de manevră și ni s-a readus aminte că tuburile cartușelor trase trebuie recuperate toate. TOATE! Astfel încât fiecare asemenea distracție se termina în patru labe, căutând acul din carul cu fân. Oricum, faza era *cool*. Locotenentul ne-a împărțit în buni și răi, ne-a explicat cine ce trebuia să facă și a fluierat începutul meciului. Pac, ne-am tupilat! Am executat un târâș cu cuțitul în gură, moment în care soldatul K., grec simpatic și măsliniu, a vrut să facă scena cât mai reală. S-a furișat pe sub falsul tanc deasupra căruia străjuia un etnic moldovean, mișcându-se alene și adulmecând pericolul. Rambo, frate! Ghinionul lui K. a fost tocmai influența maximă a filmelor de război rostuite pe la video asupra randamentului acțiunii sale surprinzătoare. Pe scurt, s-a camuflat atât de bine, încât adversarul n-a mirosit nimic. Apoi, la un semn, a sărit pe tanc. Surpriză totală! Drept pentru care amicul moldovean a acționat instinctiv. A tras asupra atacatorului de la aproximativ jumătate de metru distanță. Într-o scenă reală de război, glonțul aproape că l-ar fi decapitat. Într-o

scenă de film, actorul ar fi căzut melodramatic, plin de suc de roșii. În cazul Bacău n-a fost nici așa, nici așa. Arma a detonat cartușul de manevră care, după cum se știe, n-are glonț. Dar ca să facă „pac, pac", trebuie să aibă măcar praf de pușcă. Care se aprinde și nu face rău nimănui... în principiu! Soldatul K. a rămas o fracțiune de secundă blocat. Apoi s-a întors mecanic spre noi, cu privirea fixă și gâtul plin de sânge! Șoc general! K. s-a prelins ușor pe iarba de lângă tanc, cu ochii larg deschiși spre cer. Mamă, parcă era o scenă din *Porțile albastre ale orașului*! Hai, hai, haidi, hai! Pe sub flori te legănai! ...K. nu era Caramitru, dar nici nu s-a făcut de rușine. Când ne-am venit în fire, am alergat cu toții la el. Avea privirea umedă. „Să-i spuneți mamei c-am iubit-o!... Ok, n-a zis chiar așa, dar s-ar fi potrivit foarte bine. Moment în care locotenentul a venit și i-a spus cu sensibilitatea-i caracteristică: „Ia ridică-te, soldatule, și du-te la infirmerie să te ștergi de sânge!" K. a primit câteva palme peste cască pentru sperietură. Ce se întâmplase? Particulele încinse ale prafului de pușcă sunt împroșcate de cartușul de manevră exact ca saliva unui trompetist în fața căruia cineva mănâncă o lămâie. Pulberea l-a nimerit și l-a ars superficial, dar în mii de locuri. De aici impresia a fost că sângele curge în valuri. Practic, amicul a scăpat cu un bandaj și o mustrare. Na, să te mai dai Stalone!

Și a venit ziua de glorie! Nu, n-a fost atunci când, împreună cu alți doi camarazi, am umplut suprafața unei mese cu sticle de bere la litru, aceea a fost noaptea de glorie, și tot ce mai țin minte e că, traversând șinele de cale ferată din preajma unității, atenționat că s-ar putea să treacă vreun tren, am auzit, în imposibilitatea de-a articula ceva, vocea unuia dintre tovarăși: „Lasă-l, că există un Dumnezeu al bețivilor!"

N-a fost nici ziua în care s-a anunțat că vine un general, nenică!, din ăla cu două stele, ziua în care ne-am lustruit, ne-am parfumat, ne-am picurat bucurie în ochi și l-am așteptat fericiți în sălile de clasă pe marele om. După o vreme l-am văzut de la distanță. De la mare distanță. S-a dus glonț cu Aro-ul la Gospodăria Agro-Zootehnică, și-a luat porcul îngrășat special pentru toarășu' și dus a fost! Aia, deci, a fost Ziua României, care e, de altfel, în fiecare zi.

Ziua de glorie a fost atunci când am furat, na! Era o zi senină și dulce, una dintre rarele care îți șoptea, aberant, că viața nu e chiar atât de rea. Păi și chiar n-a fost! Văd și acum sala de mese și bucătăria unde rânisem la spălat de vase. Urma să mă alătur plutonului și în drum spre ieșire, în anticamera unde se lasă mizeria, am descoperit, precum un porc în pădurea de rahat, trufa. Nenică, paradisul mi se înfățișase sub una dintre formele sale cele mai ludice: un imens, apetisant, extrem de alb calup de brânză! O uriașă bucată, un cataroi lăsat în mod neglijent la desărat. Trebuie priceput bine contextul. În anii de

dizgrație '80, când începuserăm să râcâim după rădăcini ca nord-coreeni, când în civilie o bucată de carne cântărea cât una de aur, armatei i se rezervau lăturile. Mic dejun, prânz sau seară, nu conta, meniul era *à la carte*: conducte (macaroane), mâncare în sos de ulei de tractor (tocăniță de cartofi) ori apetisanta fiertură de varză, pe care o simțeam, cu un puternic imbold vomitativ, de la kilometri distanță. Brațul înarmat al țării era hrănit cu lături. Fericiții bolnavi erau tratați cu cartofi fierți, un adevărt regal, drept pentru care un diagnostic adecvat la infirmerie se plătea în pachete de Kent. Iată cum brânza aceea care mă ispitea precum o ibovnică a fost pentru mine echivalentul primei întâlniri carnale. M-am uitat în stânga, m-am uitat în dreapta, m-am uitat în mine și toată lumea a fost de acord. Am înșfăcat-o! Și-apoi am fugit având pregnanta senzație că duc în raniță o bombă. Trebuia să împărtășesc vestea ca pe cea dintâi dragoste. Colegii erau la cules de legume. Minunat! Am împărțit, repede, pe furiș, cucerirea și am ingurgitat-o nemestecat cu cantități industriale de ceapă. În fine, actul cvasierotic odată consumat, ne-am așezat alene la o țigară. Cât de albastru era cerul! Un pic mai târziu, însă, s-a înnorat. Nu, nu afară. În noi. Căci pârdalnica de brânză își cerea pedeapsa. Vedeți dumneavoastră, nemernica fusese pusă la desărat din motive bine întemeiate. Era ocnă de sărată! Evident că în avântul nostru fomist nu am realizat acest aspect secundar decât prea târziu. Iar acum ne ardea o sete

colosală. A urmat goana după apă. Era bătaie la cișmea. Stăteam cu gurile pâlnie de parcă înghițiserăm iperită. Și-am băut, și-am băut... Două zile am băut oriunde, orice. Beam şi ne umflam ca niște zepeline. Atunci, cu adevărat, ne-am îmbătat cu apă rece. Beam şi zburam.

Eliberarea a venit după nouă luni ca după nouă ani, fără să lase nimic în noi decât o imensă absență sublimată în amintiri bufe, de spus la beție, de râsu-plânsu, de stat la vorbe cu ochii în soare, vorba unui tembel cu grade, până la miezul nopții. Armata ne-a învățat că poți să nu înveți nimic. Că dacă în nouă luni se coace o viață, în nouă luni poate fi suspendată o viață. Ultima imagine pe care am păstrat-o e aceea a unui locotenent umblând cu o bâtă la el. De frică. Și atunci am râs, am râs lung, electric, ca o golire. Aveam iar optsprezece ani.

tudor octavian

pușca și centura lată,
ce bărbat eram odată!

De la treisprezece la șaisprezece ani am urmat un liceu militar, la Iași, după care ar fi fost normal să continui cariera în armată la Facultatea de medicină militară, fiindcă absolvisem cu nota maximă. Dar cum la Medicină trebuia să înveți pe ruptelea, ca să se cheme că știi, am preferat repartiția la o Școală Tehnică de Aviație, la Mediaș, unde puteai fi fruntașul clasei fără să te omori cu tocitul. Există și astfel de inși, care iau note mari din oficiu. Am fost unul dintre ei. Din motive care-mi scapă, primeam nouă și zece chiar și când era vădit că divagam.

Ceva însă nu se explica, din care cauză trăiam cu sentimentul că odată și odată voi fi prins. Dar uite că divaghez în continuare, ziarele și editurile mă plătesc să divaghez, iar dacă am să fiu prins cândva și dovedit că de fapt m-am distrat, în vreme ce tuturor le-a fost milă de cât am putut să muncesc, va fi prea târziu. Unele lucruri e bine să le lași neexplicate.

Pe atunci, ni se spunea că în comunism contradicțiile sunt neantagonice. Dar ce era aceea o contradicție și cum putea fi ea neantagonică, paragonică sau supergonică, nu ne lămurea nimeni. Acumulam încă absurdități, de astă-dată oficial. La treisprezece

ani, multe cuvinte ținând de dicționarul copilăriei mai aveau o viață în sine. Alunecau încă în absurd. Mi-au trebuit ani de zile ca să-mi dau seama că mersesem cu multe dintre aceste cuvinte într-o direcție, deși ar fi trebuit să merg în cu totul alta. Ani de-a rândul, de pildă, am recitat *Crezul*, convins fiind că formularea *Luminează a noastră minte* trebuia înțeleasă ca *Lumineaza noastră minte*. Că în familia mea mai exista o persoană, de care eu nu aveam cunoștință, pe care o chema Lumineaza, care ne mințea. Îmi spuneam *Crezul* și, hodoronc, tronc, venea și Lumineaza cu minciunile ei! Ziceam, ca toți copiii, *Doamne, Doamne, ceresc tată*, dar fiindcă nu realizam înțelesul lui ceresc – pe care-l pronunțam *citesc* – l-am luat laolaltă *cu tată*, gândind că *citesctată* trebuie să fie un fel de parolă pentru cei silitori, care doreau musai să ia legătura cu Doamne, Doamne. Și multe altele. Trăiam într-un dicționar paralel.

Școlile militare pe care le-am făcut se bazau pe o contradicție al dracului de antagonică. Erau școli-școli, deși se numeau unități militare, iar comandanții de plutoane și de companii, toți ofițeri de infanterie sau tehnicieni, erau puși în fața unei ecuații imposibile. Pe de o parte, trebuia să ne cam lase în pace cu soldăția ca să învățăm, să nu cădem, istoviți de prea multă instrucție, cu capul pe bancă. Pe de altă parte, erau obligați să ne chinuie cu *Pe burtă, înainte marș!* și cu *La stânga-mprejur, să trăiți, am înțeles!* Printr-un noroc, s-au nimerit toți oameni de treabă. Sau au

realizat repede oportunitățile contradicțiilor antagonice. Fapt e că au trecut repede de partea poporului.

Cu unii din ei am stabilit un soi de relații total neantagonice și chiar de-a dreptul țicnite. Profesorul de istorie din liceu, de exemplu, știind că nu mă omoram cu învățatul, dar că nu se făcea să-mi strice media, mă punea, indiferent de ce ne predase și de ce-ar fi trebuit să știu, să-i recit *Tezele din Aprilie* ale lui Lenin. Habar n-aveam ce era cu *Tezele* astea ale lui Lenin, dar o țineam zece minute într-un delir ideologic pe lângă subiect, care la colegi făcea mare impresie. Jucam amândoi teatru și, la toate inepțiile solemne pe care le debitam, dom' profesor – care nu era deloc mai zdravăn decât mine – dădea din cap aprobator și zicea: Știe băiatu', ce poți să-i faci, dacă știe! Ia să-i mai dăm un zece!

Cea mai mare contradicție neantagonică sau poate antagonică, naiba mai știe cum era, privea vârsta. Aveam numai treisprezece ani, dar purtam uniformă și o seamă de rigori ale cazărmii erau la fel ca și pentru mobilizații de douăzeci de ani. Eram niște copii în condiție de maturi. Contradicția se acutiza de la o zi la alta, fiindcă singurele femei pe care le vedeam zilnic erau două bucătărese grase, mamă și fiică. Și nici pe ele în întregime, ci pe bucăți.

Prin ghișeul de unde elevii de serviciu ne aduceau cu cărucioruI tăvile cu mâncare, apucam să văd câteodată un omoplat de bucătăreasă grasă ori un braț dezgolit, masiv și roz ca un parizer. Acum, toate astea

pot fi istorisite cu detaşare, dar atunci, vreme de câteva luni, până la prima vacanţă şi până ce am început să căpătăm învoirile de duminică în oraş, chestiunea feminină începea şi se termina cu cele două bucătărese. Seara, îi aşteptam în dormitor pe elevii de serviciu de peste zi, ca să ne povestească aventurile erotice din bucătărie. Era de la sine înţeles că nu cartofii şi ciorbele fuseseră preocuparea lor, ci femeimea de la cazane. Le ascultam cu evlavie minciunile de privilegiaţi ai momentului şi niciodată mintea mea nu a vizualizat mai intens misterele cărnii. Mai ales că era singura carne demnă de acest nume, în răsfăţul de fasole şi de varză al dietei cazone.

În ziua în care Barta, un băiat înalt şi tot timpul grav, ne-a mărturisit, după ce a regizat o pauză lungă şi lubrică, încărcată de promisiuni sexuale cardinale, că i-a văzut chiloţeii fiicei, am avut primul şoc porno veritabil. Noi, cei din universul izmenelor cu şnur, auzeam pentru prima oară cuvântul *chiloţei* rostit de o autoritate în materie. În definitiv, lunganul de Barta era singurul care se bărbierea zilnic şi-şi arăta, ca pe un argument la tot ce ne istorisea, părul pe piept. N-aveam nici cea mai mică îndoială că Barta, chipeşul şi păroşul de Barta, îşi păstrase, din promiţătoarea vecinătate cu chiloţeii rumenei fiice a bucătăresei, partea feudalului. Cine n-ar fi făcut-o? Şi azi, oricâte publicaţii sexiste aş răsfoi şi oricâte filme pentru adulţi aş consuma, nimic nu mă înfioară mai tare ca amintirea acelui moment magic. *Erau roz?* am

întrebat, într-un glas încărcat de tânjeli ancestrale toți cei treizeci de drogați cu bromură din dormitorul comun. *Roz,* a răspuns oftând cu un alean de resemnat Barta, părosul. *Roz, roz, roz...*

*

Din armată, nimeni nu are amintiri triste. Poate și pentru că, în sine, armata e o mare tristețe. E perioada contra naturii din viața oricărui bărbat. Cu toate acestea, din armată toți ne simțim obligați să povestim numai lucruri hazoase. Cel mai adesea abjecții, cu dublaj ironic. Nu poți să spui: spre deosebire de toți ceilalți, am fost mereu deasupra situațiilor, am rămas pur. Nicăieri nu funcționează mai bine proverbul chinezesc despre odaia plină de rahați. Când traversezi o odaie plină de rahați, chiar dacă mergi numai în vârful picioarelor și nu calci în nici unul, când ajungi afară, tot puți. Cum să rămâi deasupra situației, după ce ai fost pedepsit să rânești la privăți?

În cartea sa *Christos s-a oprit la Eboli,* Carlo Levi istorisește un obicei țărănesc ancestral dintr-un fund de Sicilie din afara traseelor turistice. După cununie, un timp îndelungat tinerii sunt obligați să folosească, ținându-se de mână, o privată comună, cu două găuri. Asta ca să se știe că s-au împerecheat și prin niște momente de mare rușine. Că sunt legați pe veci și prin reversul fecal al intimității. Când ești legat de o persoană și printr-o umilire în absolut, n-o mai

trădezi, îi rămâi fidel pe vecie, ca trecuții prin Purgatoriu. De aceea, probabil, până şi cei mai reținuți baladiști ai anilor de cătănie simt nevoia să se producă, să se facă simpatici, cu o nebunie de prin veceuri. E tot o spovedanie și asta. Uite că n-au reușit să ne tâmpească, par să spună naratorii.

Am a povesti și eu, firește, savuroase distracții bărbătești din budele turcești ale Școlii Tehnice de Aviație, dar parcă tot relația cu femeile acelor ani e mai interesantă. Mai bine zis cu femeia, fiindcă, la fel ca la Iași, era numai una: roşcata de la infirmerie.

Cel mai greu şi mai greu, zice un alt proverb chinezesc, e să cauți o pisică neagră într-o cameră întunecoasă. Mai ales când înăuntru nu se găsește nici o pisică. Pe roșcata de la infirmerie n-o vedeam nici măcar când mergeam la doctor. Acesta ni se uita în gât sau ne prescria vaselină pentru bătăturile produse de cizmele uscate și lăbărțate, dar pe roșcată o ținea numai pentru el, în altă cameră. Nimeni n-o văzuse de aproape.

De la distanță, însă, o vedeam în fiecare dimineață. Apărea de după clădirea verzulie a Comandamentului, pe aleea principală ce ducea la Târnava Mare, la șapte trecute fix, făcea, vreme de un minut magic, cioc-cioc-cioc cu pantofii ei cu tocul înalt pe asfaltul cazon, și dispărea după dormitorul numărul 1, lăsând în urmă un gol istoric. Din careul constituit, conform regulamentului, la treizeci de metri în fața colonelului, un dobitoc solemn și urduros, câteva sute

de adolescenți în uniformă țintеau drept în sexul infirmierei. Miile de lasere ascuțite care-i perforau fusta o înălțau cu delicatețe de la pământ, cât să plutească diafan, și o purtau, ca pe o ofrandă, pe covorul fermecat al imaginației, un covor țesut din așteptări confuze, convulsii hormonale și ignoranțe comuniste. Era un caz clar de levitație. După ce roșcata trecea de dobitocul urduros, laserele o străpungeau și în fund. Și infirmiera iuțea pasul. Din nădragii noștri ostășești, fierbinți la prohab, se ridica un oftat gros ca un nor acid, mirosind cleios a rinichi de porc copți pe o plită încinsă. Mirosind, ce mai încolo-încoace, a bărbați îndelung lipsiți de femeie.

În Școala Tehnică de Aviație intrasem la șaisprezece ani, dar tot cel mai mic în vârstă eram. Oriunde aș fi mers și orice aș fi făcut, trebuia să mă resemnez cu ideea că voi fi ăla micu' și necoptu'. Iar în jur toți erau copți și gata de servit la ospățul adevăraților masculi.

Proba bărbăției o dădeau în învoirile de duminică, la balurile din oraș, când se băteau ca chiorii cu civilii pentru câte o săsoaică, sau întârziau în iarba din marginea aeroportului cu câte o fată de la fabrica de confecții și se alegeau cu două săptămâni de arest. Dar și cu aureolă de supervirili. Am căpătat și eu două săptămâni de arest, dar nu pentru fete, ci pentru cărți. Cumpărasem, de la librăria din centrul Mediașului, două volume despre arta barocă, tipărite în RDG. Le ascunsesem, cu sentimentul unei bătălii

câștigate, într-unul dintre multele dulapuri ale clasei mele de radiofoniști de bord, unde, prin regulament, nu aveam voie să avem alte cărți și obiecte în afara celor din dotare. Dar pentru că am făcut greșeala să i le arăt unui coleg, acesta, în loc să vadă doar arta din nudurile baroce reproduse din belșug în cele două tomuri, a văzut numai țâțele și fundurile. Și, firește, a trăncănit. Am devenit imediat subiectul unui soi de proces intern și, cu toate că puteam proba de unde cumpărasem cărțile, m-am ales cu pedeapsa maximă. Una mai mare nu putea fi decât Tribunalul Militar. În 1956, puteai să capeți ani mulți de pușcărie și pentru mai puțin.

Dobitocul de colonel se holba la sculpturile baroce cu ochii bulbucați, zicând cu botul plin de bale: *Ce rușine, ce rușine pentru unitatea noastră!* Însă incidentul, pe lângă pedeapsă, mi-a adus și o faimă de inițiat în chestiunea femeiască, pentru care am fost invidiat și consultat ori de câte ori se punea problema unui arbitraj. Se vorbea chiar că avusesem ceva treabă cu roșcata de la infirmerie, iar cei câțiva colegi mai scunzi chiar și decât mine se simțeau reprezentați sexual la cel mai înalt nivel. Că fusesem băgat la izolare pentru o aventură sau numai pentru niște imagini, nu conta. Ce conta era legenda. Devenisem ăla cu femeile goale, rușinea, dar întru câtva și mândria regimentului. Cel mai afectat de întâmplare a fost comandantul de pluton, un pifan cu bube pe față, care nu știa dacă era de bine sau de rău să aibă un caz de erotism în stare avansată în curtea lui.

Aviația, oricâtă învățătură se cerea, tot plină de contradicții neantagonice era. Deși făceam numai școală, de dimineața până la stingere, tâmpiții de la Statul-Major socoteau că nu strica să ne umilească nițel trimițându-ne niște comandanți de plutoane de la alte arme, majoritatea infanteriști semianalfabeți. Toți complexați de profesorii noștri cu academii tehnice, dar și de subordonați. Pifanul meu mă ura și oarecum se și temea de mine. Îi era frică să nu-i produc un necaz și mai mare. De pildă, să fiu găsit în atelierul-școală călare pe roșcata de la infirmerie.

Când, după numai doi ani militărie tehnică, am fost dat afară pentru originea mea socială cam nesănătoasă, adjunctul șefului școlii m-a chemat în biroul lui și mi-a spus că aveam noroc. Se hotărâse – nu mi-a spus cine și din ce motive – să nu plec cu tinicheaua de coadă, ca dușman al poporului. Urma să fiu „liberat", laolaltă cu cei lăsați tot atunci la vatră, datorită unei reduceri masive a forțelor armate. Luminatul adjunct al urdurosului colonel de infanterie studiase la Politehnica din Dresda înainte de război, colindase muzeele Europei și nu făcea nici un secret din buna sa creștere. Când am dat să ies, a zis cu un glas moale și oarecum conspirativ: *Stai puțin, să-ți mai dau ceva.* Și mi-a înapoiat cele două volume confiscate de pifan.

*

Peste ani, întâlnindu-mă în tren cu unul dintre profesorii mei de la Liceul Militar, despre care se vorbea că s-ar fi însurat mai mult de nevoie decât de voie cu fata plătită de el cu ziua pentru curățenie și gătit, am ținut să lămurim și povestea asta. Peste ani, toate poveștile din armată cer să fie lămurite. Peste ani, diferența de vârstă nu mai are nici o importanță. Fostul meu profesor mi-a spus că, în ciuda a ce se auzise despre el și fata aceea, nu fusese nimic ce ar fi trebuit ținut la secret. Revenise, într-adevăr, acasă mai devreme decât obișnuia și a găsit-o spălând pe jos, cu spatele către ușă și cu fusta ridicată, ca să n-o ude, peste mijloc. Asta a fost tot.

Asta a fost tot, a repetat el, râzând cu mult subînțeles retroactiv. Ea era tânără, iar eu eram neînsurat. De fapt, nu chiar tot, fiindcă după asta au mai fost trei copii și o căsnicie de cincizeci de ani împliniți în urmă cu o lună.

— Armata lasă în urmă o mulțime de mistere, am zis, încercând stângaci o scuză.

— Școlile pe care le-ai urmat tu, a făcut el melancolic, ca pentru o corecție ce se impunea, ca să nu mor prost și fudul, nu se cheamă armată. Au fost o învățătură ordonată. Din păcate, cu prea multă bromură în ceai. Prea multă bromură.

radu paraschivescu

găină și curcan la corbu

Să dezlegăm ornitologica şaradă. Cine era Găină? Comandantul plutonului doi al companiei TR din cadrul batalionului de cercetare în dispozitivul inamic din care făceam – inutilmente – parte. Cine era Curcan? Adjunct de şef al BOB-ului (Biroul Organizaţiei de Bază) de la UM 01352 şi totodată bibliotecarul ei. Cine era Corbu? Rectific, *ce* era Corbu? Locul de la capăt de lume şi hartă unde cincizeci şi patru de studenţi ispăşeau pentru vina de-a fi intrat la facultate. Corbu de Sus, judeţul Constanţa, frate într-ale amplasamentului miazănoptatic cu puzderie de alte mândreţi „sus"-puse: Vinţu de Sus, Andreaşu de Sus, Veneţia de Sus, Racoşu de Sus, Uioara de Sus, Cosniciu de Sus, Struma de Sus, Plăieşii de Sus, Sebeşu de Sus, Călmăţuiu de Sus, Buzduganii de Sus, Săliştea de Sus, Luncoiul de Sus, Gârda de Sus, Vicovu de Sus, Vişeul de Sus, Sălaşu de Sus şi alte o sută. Nu ştia nimeni dacă pe o altă cracă a geograficului arbore subzista cumva Corbu de Jos şi – la drept vorbind – numai la asta nu ne stătea gândul. Priorităţile erau altele: cum să facem rost de caseta cu *The Wall* (LP-ul tocmai apăruse în Anglia) şi mai ales cum să nu ne pierdem minţile în deşertul kaki.

Ciudățeniile s-au ivit încă din prima zi, înainte să coborâm din personalul de Obor la Constanța, spre a fi suiți într-un camion cu prelată și duși la Corbu de Sus. Plecat cu noi din București, sergentul-major care ne luase în primire la comisariatul de pe Căderea Bastiliei ne-a socotit după plecarea trenului din fiecare gară, temător să nu se piardă careva pe drum și intrigat când îi ieșeau doi-trei mușterii în plus la numărătoare.

— Care faci glume și-apari de mai multe ori, îți sparg vitrina, a amenințat el fără o țintă anume, dar mizând pe cumințirea pișicherului prezumtiv. Ce holbezi felinaru', băi cârmâz? Bagă faza mică, i s-a adresat apoi unui băiat brunet, cu obrazul ciupit de vărsat, bărbia prelungă și priviri curioase.

— Poftiți?

— Dacă poftim, ni se-apleacă, a filozofat majurul, mândru că nu-și uitase replicile de grădiniță. „Ordonați", de-acum încolo așa spui. Cum te cheamă?

— Umberath Bruno.

— Bozgor, ai?

— Neamț, a răspuns vocea moale a vecinului de banchetă.

Un mușchi a zvâcnit scurt și amenințător pe obrazul majurului.

— Tu ce te bagi, bă, ca musca sub coada calului? Pe tine cum te cheamă?

— Csúpor Sándor.

— Tot neamț?

— Bozgor.

La vreo jumătate de oră după ce ne-am suit în camion, am gustat a doua delicatesă: am trecut – *hurduc-hurduc* – destrămând bezna printr-o comună fără un bec aprins în case sau pe străzi. Era, vorba lui Norman Mailer, întuneric ca-n cur. Mi-am amintit de niște ilustrate redegiste de un negru mat și deplin, pe spatele cărora scria „Coșar ținând în brațe o pisică neagră din Schwarzwald". La ieșirea din cimitirul de case, farurile au prins în rază numele localității: Lumina. *Yessssss!*

Stuporile au continuat a doua zi, sub un soare electric, când bibanii au umplut pe rând sau în grupuscule acvariul militar. Primii dați pe mâna frizerului au fost cei care veniseră gata depănușați.

— Degeaba v-ați tras aeroport dă muște care pă unde-ați nimerit, a explicat un alt sergent-major. Icișalea e-armată, nu salon dă bucle. Tre' s-aveți chelia la fel: bec d-o sută. Dacă să ia curentu', vă scoatem pă strasse și luminăm cu voi ca-n Las Texas.

— Vegas, a corectat un blond cu surâs îndatoritor.

Ta major, despre care unii cred și azi că ar fi vecinul de portativ al lui fa major, și-a dat chipiul pe spate cu un aer excedat. Aveam să constatăm ulterior că acest gest era marca exasperării cazone și totodată semnul inconfundabil că apevistul se pregătea de efort cerebral. Or, nu poți cădea pe gânduri dacă nu eliberezi mai întâi tărtăcuța din tirania cozorocului, lăsând la vedere o dungă de culoarea jambonului

rânced, care dă ocol scărfârliei ca o circumvoluție extracraniană.

— Pisoi, ia fă-te-ncoa', mă. Pas alert.

Blondul s-a legănat spre majur, privindu-și blugii de care avea să se despartă peste puțină vreme. La magazia din dreapta platoului unde așteptam să ne vină rândul la neînduplecata foarfecă, doi-trei bărbați cu tranșee pe frunți ne pregăteau ceea ce ajunsese să fie cunoscut drept „efecte cu defecte".

— Da, vă rog.

— ORDONAAAAAȚI!!!!! DE-ACUM AȘA SPUNEȚI!!!! ORDONAAAAAȚI!!!!! PANARAMELOR!!!!! IA SĂ TE-AUD!

— Ordonați, panaramelor!

Spre admirația generală, majurul a încasat fără să clipească. Și-a țuguiat buzele de parcă ar fi supt un ou direct de sub cloșcă, și-a pus calm chipiul pe cap și s-a ocupat de inconștient cu o remarcabilă simplitate.

— Vezi tu dealul ăla dă colo, handrabuleo? Îhî, ăla, că altu nu-i. Îi zice Movila Nuntașilor. Dacă te uiți bine, taman în vârf are-un pom. Unu' singur, ca un floc pă limba broaștei. Îl vezi? Nu? Păi de ce, pupa-te-aș rece?

— E prea departe.

— Asta să rezolvă, nu-i problemă. Ține-aici benoclu' și lipește ochiu'. E, acu' să vede pomu'?

— Se vede.

— Booooon. Bă, știi după ce-mi crapă mie buza la ora și-n clipita asta? Dup-o frunză din pomu' ăla, să

n-am parte. Așa că tai-o tălică de-a pârcu' pă deal și adu-mi o frunză-n dinți. Pas alergător, că te-nmulțesc cu zero. Ai grijă, mă uit după tine cu benoclu'. Să nu dea dracii să te-oprești, că masca te mănâncă. Ai băgat la scufie? Executarea!

Blondul s-a întors după mai puțin de-o oră de fugă neîntreruptă până la Movila Nuntașilor și înapoi. Între timp, admirația celorlalți migrase dinspre sângele-rece al pedepsitorului spre rezistența pedepsitului. Să fi fost zece kilometri dus-întors până la copac, dacă nu mai mult. Blondul era ionatan la față și lac de apă, dar destul de vesel. În colțul gurii îi spânzura o frunză care ruginise mai ceva ca la frații Grigoriu (căci rândunelele oricum plecaseră).

— Ordonați, v-am adus frunza, a informat el bine dispus.

Majurul a simțit târcoleala aprigă a damblalei. A vorbit, dar parcă nu era vocea lui.

— Când ai de spus ceva, raportezi. Ra-por-tezi. „Ordonați" e-n loc de „poftim".

Blondul a dat din cap edificat și și-a șters sudoarea de pe față.

— Cum te cheamă? s-a interesat ta major.

— Turosu Ionel.

— Și ce limbi ai terminat, Pu-turosule?

Asistența a mimat amuzamentul. Ce Dumnezeu, dacă nici subofițerii nu se pricepeau să-nvârtă vorbe, nu se mai pricepea nimeni. Se știa de când lumea,

trestia gânditoare de sub fiecare chipiu avea două fețe: una de barbugiu, alta de calamburgiu.

— Eu sunt de la sport, nu de la filo.

— Aha, s-a dumirit cu o bruscă blegeală majurul, intuind umilința. La ce specialitate?

— Maraton. Campion național la juniori mari.

După ce s-au oprit din râs, componenții lotului București au căzut pe gânduri. Orizontul lor de așteptare suferise modificări decisive în câteva secunde. Hopa, hopa, Penelopa. Filologia la un loc cu sportul? Ce glumă sinistră mai era și asta? Cum ar fi putut coabita ablativul absolut și săritura în lungime? În ce fel să împaci poezia prerafaelită cu aruncarea discului? Care era numitorul comun al perifrasticii pasive și marcajului om la om? Întrebări nu întru totul retorice, fiindcă auziserăm că pregătirea militară presupunea o grămadă de probe fizice. Or, asta însemna că riscam să fim umiliți și pulverizați de sportivi. Iar din câte se aflase, prin telefonul fără fir al leaturilor, permisiile și biletele de voie de după jurământ se dădeau și în funcție de notele primite la instrucție. Isprava maratonistului Turosu Ionel avea – pusă astfel în lumină, ancorată în sinergia faptelor, așa încât recursul la universalitate să nu eludeze meandrele concretului – forța de șoc a unui ultimatum nuclear.

Nu ne-a trebuit mult să remarcăm, cu finețea proaspeților admiși la filologie, că ortăcimea sportivă venea cu precădere din Moldova și se ciucise sub ștampila identitară a prenumelui diminutivat. Coro-

larul acestei observații era că toți posesorii de alinturi onomastice se dovedeau niște pălugi interminabile, niște huidume gata să se ia la trântă cu ursul din pădure, niște matahale dominatoare și veșnic hămesite. Spicuim din opis: Iacob Petrișor (care, întrebat de unde provine, răspundea fără să respire: „Comunasascamicîsatucornulunșiijudețubotșeni"), Voinea Răducu (autorul galeșei oferte „Vriei sî ti sparg? Ti sparg"), Olteanu Mihăiță (suflet de copil bun, alură de baschetbalist, destin nemilos noapte de noapte, când trebuia să înghesuie un corp de doi metri și-un pic într-un pat de 1,80), Chelaru Dorel (semnatarul unei scrisori către mândra de acasă, încheiată cu somația „Trimite, fă, repede niște salam, că-mi umblă chițcanu' prin burtă") și alții.

Primul șoc cultural dintre filologie și sport s-a petrecut într-un amurg fără evenimente, înaintea apelului de seară, cu prilejul unei controverse budiste – desfășurată, adicătelea, la budă. Participanți: Harry Braun, un neamț potolit și sobru, viitor student la filo-istoria sibiană, și atletul Mihai Gabricenco, un brăilean iute de picior și autoîmproprietărit cu porecla Disco-tex, pescuită de la o trupă de muzică disco prizată de publicul *gay* din America anilor 1970. Braun tocmai părăsea toaleta, învingător în lupta cu pântecăraia și ținând cu evlavie la piept un exemplar jerpelit din *Crimă și pedeapsă*, din care citise câteva minute. Gabricenco i-a ieșit fulgerător în cale dintr-o cabină, mistuit de-o urgență pârdalnică.

— Nu mai e hârtie de șters, a anunțat el repezit. Dă' și mie de-acolo, de la tine.

Braun l-a privit consternat și a bâiguit:

— De unde?

— Din chestia aia. Două-trei pagini, nu mai mult.

Neamțul a încercat abordarea pe ocolite, convins că farmecele persuasive îl vor ajuta să-și salveze romanul.

— Stai puțin, Disco-tex. Vezi tu, asta-i o carte și căr…

— Da, bă, m-am prins că nu-i veveriță, i-a tăiat macaroana Gabricenco. Hai mai repede, că scap încărcătura și n-am cu ce să mă șterg.

— Dar nici n-am terminat-o, s-a repliat Braun cu ochii plecați spre op, presimțind matul, dar neștiind cum să i se opună.

Iar matul a venit, implacabil ca destinul, sub forma unei propuneri rostite de Disco-tex în spiritul deplinei acurateți logice:

— Rupe primele pagini, că pe-alea le-ai citit.

Crimă și pedeapsă, nu alta!

Dar n-a fost singurul semn de inadaptare a filologului la viața de cazarmă. La drept vorbind – și întorcându-ne nițel pe firul poveștii –, pe primul dintre ele l-a dat Cristi Popescu, fie iertat, după cea dintâi noapte dormită la Corbu. Numit planton schimbul trei, poetul s-a găsit în postura ingrată de a-și trezi cei 53 de camarazi la 5.30 dimineața, cum era programul. Nedeprins cu protocolul, omul s-a ferit să aprin-

dă lumina și a început să orbecăie de la un pat la altul, mergând pe vârfuri, clătinând cu blândețe umărul fiecărui TR-ist și susurându-i justificativ la ureche:

— Îmi pare rău că te deranjez. N-aș fi vrut să ajungem aici. Știu că-i neplăcut, dar trebuie să te scoli. Chiar trebuie. Mă auzi? Hai, te rog, nu te supăra.

La 5.34, sergentul-major a văzut că lumina din dormitorul companiei TR era stinsă și că populația nu începuse să se prelingă spre spălător. A intrat viforos în încăpere, a trântit ușa de perete, a aprins lumina și l-a văzut pe bietul Cristi aplecat deasupra patului numărul patru, îngânându-și mantra deșteptatorie și chinuindu-se să demorfeizeze un ardelean care se îmbătase turtă și refuza să miște.

— DEȘTEPTAREAAAAAA!!! Planton, ce-i asta, bă? Ce-i aici, hotel? Urlă dracu' la ei să se dea jos din paturi, că ne-apucă revelionu'! Ia uite la el, îi ia cu liru-liru! Bine că nu le-aduci și gustarea la pat!

Nici Mihnea Gafița, mândrul traducător de azi, n-a deslușit din capul locului toate meandrele subtilității ostășești. Convocat mai pe la jumătatea stagiului de locotenentul-major Curcan la BOB, anglistul în devenire s-a trezit în fața unei pânze roșii pe care trebuia să înșire o grămadă de majuscule albe, pentru fabricarea unei lozinci tovărășești. Veneau alegerile, iar unitatea trebuia ornată corespunzător, mai ales că între timp UM 01352 se mutase de la Corbu la Constanța, unde pretențiile partidului erau mai mari, iar ochiul secretarului de județ mai aproape.

— Ordonați, a glăsuit Mihnea, după ce-a intrat în cotețul Curcanului.

— Bă, Gafița, îmi faci pân' la prânz o lozincă să moară capitaliștii. Zici așa: „Trăiască și să înflorească scumpa noastră patrie, Republica Socialistă România." Înțeles?

Chinuit de o păguboasă pedanterie filologică, Mihnea a înțeles, dar a emis o obiecție de profil.

— Raportez, nu prea merge.

— Da' ce-are, bă? s-a mirat locotenentul-major cu un cloncănit intrigat.

— Aveți un imperativ scurt și unul lung, subjonctival. Nu se potrivesc.

Umbra deasă de sub chipiu a început să-l stinghe-rească pe Curcan.

— Vorbește, bă, românește. Ce-i lăbăreala asta?

— Ori e „Trăiască și înflorească", ori e „Să trăiască și să înflorească". Altfel iese prost.

— Așa zici tu?

— Așa e normal.

Curcan a chibzuit din greu, ca la vreo cincisprezece secunde, frecându-și dubitativ bărbia. Pe urmă, înfiorat de taina unei nesperate revelații, s-a întors spre Mihnea și a bubuit:

— Bă, eu îți dau ordin! Ordin îți dau! Rămâne „Trăiască și să înflorească"! Iar după ce termini, pui mâna pe balaur! Holul și scările!

— 'Nțeles, a acceptat cu pocnet de călcâie fruntașul TR Gafița Mihnea, descoperind prin efort indivi-

dual mai multe lucruri deodată: că ordinul bate logica (și în orice caz normele Academiei RSR), că „balaurul“ e de fapt mătura și că formula „holul și scările“ ascunde o porție zdravănă de baleiaj.

Cum însă destinul în armată e schimbător și parșiv, Curcan n-a avut mult timp să-și savureze succesul. La un control în bibliotecă, i s-au descoperit peste o sută de volume lipsă. Locotenentul-major a dat din colț în colț, n-a știut ce să creadă și a deschis o anchetă pe cont propriu. După două zile de cercetări, cruntul adevăr l-a izbit în față ca directa unui supergreu sovietic: vinovat era colegul de ogradă, locotenentul Găină. Cum? Simplu. Soldații împrumutau cărți de la biblioteca lui Curcan (exista în program o perioadă de acalmie intitulată „Cerc studiu facultăți“, în care era încurajată lectura), însă nu le citeau când aveau voie, ci la orele de învățământ politic, în locul „docomentelor“. Vigilent, Găină le confisca, iar apoi, rânjind cultural, le rupea în fața întregii companii TR și înjura ca la convenția birjarilor. Mai mult, omul știa că smulgerea paginilor nu ajungea, căci se putea găsi oricând un idiot care să le strângă la loc, așa că le rupea de-a latul, să se știe o treabă. În felul ăsta s-au prăpădit cărți de Mann și Lowry, Steinbeck și Carpentier, Greene și D'Annunzio, Huxley și Borges. Nici soldații n-au spus de unde erau volumele, nici Găină nu s-a uitat după vreo ștampilă. E ușor de imaginat ce tărăboi s-a stârnit în arealul păsăresc după ce s-a dezlegat misterul. Și cum, dintre cei doi, Curcan

era mai mare în grad cu o stea (sau cu o pană), firește că lui Găină i-au mers fulgii.

Singurul TR-ist invidiat cu aceeași râvnă de filologi și sportivi era Mircea Vasilescu, dilematicul-șef de azi, pe care bafta chioară îl propulsase în ipostaza de poștaș al companiei. Patetic spus, Mircea era „firava noastră legătură cu lumea din afara unității, cel care ne aducea vești de-acasă, de la cei dragi". În realitate, toți îl priveau chiorâș, căci era singurul din unitate care ieșea zilnic în oraș și-și clătea ochișorii cu desfătări civile. Înainte să intre la facultate, filorăcanii se visau Saul Bellow, John Fowles sau Tom Stoppard. Acum, realiști și înțelepți, își doreau să fie doar Mircea Vasilescu.

Printre ceilalți colegi de dormitor și cătănie, sforăitori sau discreți, se mai numărau: Radu Țurcanu, farmacolog cu merite recunoscute în promovarea tratamentelor pe bază de prunicilină, pe care l-am regăsit mai târziu ca redactor-șef la *Euphorion*, Daniel Suciu, poetul mort la fix un an după eliberare, al cărui program de lectură – „O carte pe zi sau te-ai ras" – descoperit întâmplător de ochiul unui apevist a suscitat comentarii buimace la popotă („Auziți-l, bă, pe ăsta, citește-n loc să se radă"), Tudorel Urian, viitorul critic literar cu care am sărbătorit ieșirea dintre ziduri la Timișoara, în vara lui 1980, asistând la un amical Poli-Atletico Mineiro în care a jucat însuși Eder (microbiștii și Rinat Dasaev știu despre cine vorbesc), Mircea Deac, băiat delicat și fin, cu

vorbă domoală, privire ironică și un soi de milă pentru săraca specie umană, Cristian Moraru, fost coleg de liceu la „Creangă“, driblangiu, poet, latinist, articlier, iar acum universitar la Greensboro, Peter Sragher, poetul fotograf și fotograful poet care adună azi breasla la felurite prilejuri, cosmopolitul Dan Alexe, frondeur erudit încă din junețe, deprins să pituleze manualul de latină sub veston și să-i salute pe ofițeri cu stânga, să vadă dacă observau (precizare: da, observau, și ori îi dădeau culcaturi, ori îl trimiteau la arest), plus alții duium.

Însă oricât de bine ar fi sunat sus-menționata distribuție, ea pălea prin raportare la adversar, indiferent cum s-ar fi numit acesta – de la fruntașul care avea grijă să ne târască prin bălți imediat după ce ieșeam de la dușuri la comandantul de unitate, care era de fapt o inepuizabilă arteziană de neghiobii și umor fără premeditare. Luând-o de la poalele ierarhiei, ochiul evocator se oprește mai întâi asupra fruntașului trupeț Grigore, primul nostru ghid pe potecile armatei. Fruntașul – ulterior caporalul – Grigore îndeplinea concomitent două funcții, așa cum doar spiritele cu adevărat versatile pot s-o facă. El nu era doar responsabilul cu branșarea companiei TR la rigorile cazone, ci și aghiotantul personal al locotenent-colonelului Petru Scafaru, starostele UM 01352. În prima dintre aceste ipostaze, Grigore a iscălit două găselnițe lexicale care l-au transformat în mascotă a contingentului filo: „porcăreața de

porci“ (spre a o deosebi, pesemne, de porcăreața de pterodactili, canguri sau muște țețe) și „ostensivili“, numele de cod al banalelor ustensile (în speță, de bărbierit). În cea de-a doua ipostază, geniul creator al lui Grigore s-a ilustrat cu prilejul unei inspecții pe care urma s-o primească locotenent-colonelul Scafaru, căruia inimosul băiat i-a stropit florile din glastra de pe birou cu spray de picioare, pentru impresionarea musafirilor.

Vine la rând palierul subofițeresc, reprezentat la UM 01352 de trei cariatide ale șicanării zilnice: sergentul-major Ghinea, un ins mărginit, rău și fascinat de ideea frecușului revanșard, plutonierul Amarfei, un slănănog exoftalmic, cu scăfârlia ca un bulb de ceapă și urechi elefantine, căruia rigoriștii de la filologie, mereu atenți la formele genitivale, se întrebau dacă n-ar fi trebuit să-i spună „Amărfii“, și plutonierul-major Costandache, un tip mohorât iremediabil, poate și din cauza faciesului compus dintr-o sumedenie de muchii și trei fante: două în loc de ochi și una în loc de gură.

La rândul ei, ofițerimea de la UM 01352 era povestibilă până la ultimul component. Iată-l, bunăoară, pe locotenentul-major Doinel (sic!) Bălăceanu, un frustrat măsliniu, peltic, vulgar și acru, care bănuia în fiecare soldat sau coleg de popotă un posibil agent încornorator, dată fiind nu doar penuria femeiască din unitate, ci și zvonita disponibilitate a doamnei în chestiune. Iată-l, mai departe, pe înlocuitorul lui

la comanda plutonului unu TR, locotenentul-major Viorel Teodorovici, zis fie „Teo“, fie „Ia“, căci își începea fiecare enunț prin această silabă, corespondenta inițiaticului „Aum“ despre care vorbeau în civilie umaniștii. „Ia afară“, „Ia atențiune“, „Ia adunarea pe platou“, „Ia gaze“ erau doar câteva dintre uverturile lui conversaționale, ceea ce ne îndemna să ni-l închipuim pe Teo și în alte contexte: la biserică („Ia săru’ mâna, părinte“), la o onomastică („Ia la mulți ani“), spunând *Plugușorul* („Ia aho aho, copii și frați“) sau jucându-se de-a Arhimede („Ia *evrika*“). Același Teo mai avea un obicei: când îi venea bine și era convins că nu-l vedea nimeni, trăgea brusc sertarul din dreapta sus al biroului – păstrat în permanență gol – , îi ardea un scuipat de se zguduiau cercevelele și-l închidea la loc.

Revine acum în prim-plan locotenentul Gheorghe Găină, comandantul plutonului doi TR, miștocar flexibil și acid, dușman neîmpăcat al paginii scrise, culegător înverșunat de peșcheșuri, gata să râdă nu doar de soldați, ci și de colegii ofițeri mai înceți la minte, jemanfișist intratabil, buruienos la vorbă și expert în mimarea răspunderii. Însă până și lui Găină i s-a înfundat când ceasul rău l-a împins să facă o listă de TR-iști pentru nu mai știu ce muncă de prisos.

— Ia zi, nepoate, cum te cheamă?

— Loidl Martusik, a răspuns un băiat puhav și greoi.

Găină s-a crispat ușor, dar n-a demobilizat.

— Zi-i pe litere, mânca-ți-aș.

— L-o-i... etc.

— Bun. Următorul.

— Csúpor Sándor (*again!*).

Locotenentul și-a ridicat încet capul, suspectând o conspirație perversă. Privirea lui devenise avicolă de-a binelea.

— Pe litere. Ionescu sau Popescu nu putea să vă cheme, bă?

— C-s-ú... etc.

— Așa. Mai departe. Zi-i, pulifrici.

— Pongracz-Stein Ferenc.

— Pe litere, a șoptit moale Găină, cu privirea lipită de foaie și mestecându-și falca.

— P-o-n... etc.

Locotenentul a scos o batistă cu care și-a tamponat fața. Hotărât lucru, armata nu era joacă de copii.

— Da. Următorul.

— Doritzky-Kreschmakt Engelbert.

— VINO-N MORȚII MĂ-TII ȘI TRECE-TE SINGUR PE LISTĂ, SĂ NU TE-OMOR CU MÂNA MEA!!! a urlat scos din minți Găină, lămurit finalmente că amenințările la adresa ființei naționale nu erau vorbă goală.

Superiorul ierarhic al acestor superbe exemplare de rasă cazonă și totodată comandantul companiei TR era locotenentul-major Valeriu Vasilovici, arhitectul unei dialectici a dialogului fără egal la UM 01352. Vasilovici te întreba ceva, îți aștepta răspunsul și pe

urmă îți dovedea că nu-l puteai păcăli și că tentativele de fofilare erau inutile. Exemple:

— Bărane, de ce nu ești ras?

— Raportez, n-a curs apă.

— Te-am întrebat eu dacă a curs apă?

Sau:

— Elinescule, de ce ai bocancii murdari?

— Raportez, la postul de gardă era noroi.

— Te-am întrebat eu dacă era noroi?

Sau:

— Mehedințene, de ce-ai lipsit ieri de la apel?

— Raportez, am fost la infirmerie.

— Te-am întrebat eu dac-ai fost la infirmerie?

Și tot așa.

Celelalte vedete popotarde ale unității merită la rândul lor pomenite măcar succint. Iată câteva:

Locotenentul Nicolae Manea era un brunet țanțoș, minion, care mergea dând impresia că e împins de la spate de propriul porthart, care-l plesnea ritmic peste fesa stângă.

Locotenentul Vasile Teofil era un scelerat mărunt, o spârcâielniță blonziu-pistruiată, cu ochi aprinși și tone de ură față de TR-iști. Pronunța „f" în loc de „s", îi pândea la gard în miez de noapte pe cei care plecau fără bilet de voie, iar după ce prindea câte unul se fălea cu toată forța celor 162 de centimetri, agitându-și isteric pistolul: „Vă-mpufc! Fă mor io de nu vă-mpufc! O fă fiu unic în armata română! Fă-mi fară ochii dacă nu vă bag în pardefiu de fcânduri!"

Locotenentul Nicu Grigoraș era un transmisionist cumsecade, dar cam împrăștiat. Rareori se întâmpla să intre de serviciu pe unitate și să nu-și piardă pistolul.

Locotenentul-major Vladimir Colțeanu ni se adresa tuturor cu apelativul „inginerule" („Inginerule, o să termini facultatea și-o să ajungi profesor de filologie", i-a comunicat el unui camarad sibian), rotunjea fiecare cuvânt ca la o lecție de dicție, avea o aroganță studiată îndelung la oglindă și zâmbea ca un înger al răzbunării când îți ordona să pui masca pe figură.

Locotenentul-major Ștefan Sarciniuc făcea bine două lucruri: urla și înjura de mamă. Legendele de la UM 01352 identifică în Sarciniuc pe singurul ofițer capabil să acopere cu vocea un parc auto unde toate motoarele erau turate.

Locotenentul-major Lică Teodoru bea spirt trecut prin pâine și era mare amator de plăcinte dobrogene, din care înfuleca nouă la o masă.

— Du-te pân' la colț și ia-mi nouă plăcinte, i-a ordonat el odată mucalitului Simion Costică, despre care n-am aflat până la finele stagiului dacă intrase la sport sau la filologie.

— Și dacă n-au?

— Dacă n-au, iei zece, a glumit Teodoru.

După un sfert de oră Costică s-a întors triumfător cu pachetul unsuros într-o pungă albăstruie. Lică Teodoru l-a deschis și-a numărat plăcintele.

— Sunt zece, a constatat el.

— Păi n-aveau, a explicat Costică.

— La țambal cu tine, a decretat ofițerul, semn că umorul circula unidirecțional în armată, iar folosirea lui de cine nu trebuia era percepută drept intenție ostilă și tratată cu arest.

Locotenentul-major Traian Țăranu, alias „Tăticu'", o namilă smeadă și afabilă, era favoritul soldaților. Simpatia generală pentru el a crescut după ce într-o dimineață s-a trezit mai târziu decât trebuia (colac peste pupăză, dintr-un vis erotic), s-a uitat pe geam, l-a văzut pe comandant intrând chiar atunci în clădire, a țâșnit din pat gol pușcă, s-a încins cu centura și revolverul, și-a pus cizmele și chipiul, a ieşit din camera ofițerului de serviciu și s-a înființat în fața comandantului spre a-i raporta, țintuindu-l a reproș cu ditamai mădularul bârzoiat, că în timpul serviciului său nu se întâmplase nimic deosebit.

Căpitanul Constantin Dominte snopea în bătăi, iar când îți ura „Poftă bună la masă" se strâmba atât de urât, încât îți trecea foamea.

Căpitanul Gheorghe Dinu făcea strictamente ce făcea și căpitanul Dominte, minus urările.

Căpitanul Hristache Miron, poreclit fie „Hașul", fie Tristache Piron, arăta exact așa: ca un cui melancolic. „Hașul" părea copia emaciată a acționarului dinamovist de azi Vasile Turcu, era sfrijit și puțintelnic în langaj, cu nas bergeracist, voce și statură gnomomatopee, plus un motto asumat rapid de toți filologii:

„Ești om de omenie, sus pălăria. Nu ești, te iau pe partea ailaltă și te trec la negru pe alb."

Căpitanul Ion Sârbu, un fel de Saint-Bernard cu epoleți, era numit „Hârbu" din cauza felului povârnit și anevoios în care își târa flatulențele prin unitate, lăsând vântul să-i umfle maxilarele căzute. „Hârbu" se distingea prin două lucruri, dintre care primul era codița disjunctivă pe care o adăuga fiecărui răspuns primit de la răcani.

— Un' te duci, Gherasime?

— La sala de mese.

— La sala de mese, nu?

Ori:

— Cât e ceasul, Truică?

— Două.

— Două, nu?

A doua trăsătură definitorie a „Hârbului" era consecvența cu care ne amenința cu țambalul. „Dacă mai văd militar neîncheiat la copcă, îl bag la arest", bodogănea el, plescăind nervos. „Dacă mai văd militar cu bocancii nefăcuți, îl bag la arest." „Dacă mai văd militar adus de patrulă, îl bag la arest." „Dacă mai văd militar întârziat la apel, îl bag la arest." „Dacă mai văd militar dormind în post, îl bag la arest." După un sfat de taină, trei TR-iști cărora le plăcea să trăiască periculos au prins în afara unui geam un cearșaf furat de la intendență, pe care sintetizaseră cu vopsea roșie întreaga filozofie hârbistă: DACĂ MAI VĂD MILITAR,

ÎL BAG LA AREST. Iar într-o unitate militară era destul de greu să nu vezi militari. Episodul l-a înveselit pe căpitanul Postelnicu, unul dintre puținii ofițeri valabili, care l-a tachinat pe Sârbu cu o întrebare parșivă: „Auzi, bă, dar dacă vezi un militar la arest, ce-i faci?“

Maiorului Gheorghe Pârvuleț i se zicea „Stârvuleț“ din cauza palorii nesănătoase și a izului lăsat în urmă la fiecare apariție, după ce-și petrecea zilele într-o magazie fetidă, plină de rufărie jilavă și ciorapi desperecheați.

Peste toți, din vârful piramidei militare, privea locotenent-colonelul Petru Scafaru, un ins congestionat, cu vocea șmirghel, ochi de broscoi neurastenic și o formidabilă capacitate de-a spune tâmpenii. Din palmares:

„Aflu eu care-i mâna criminală care-a dat cu piciorul-n ușă.“

„Voi sunteți cincizeci și ceva de boi, iar eu sunt unul singur.“

„Ne despărțim azi de această unitate care ne-a apărat de natură, cu tot cu intemperiile ei.“

„Voi acuși luați învățământul de coadă superior care mă bag la voi cu o idee: atenție să n-o zbârciți acum, la spartul târgului, care vă pierdeți scăunelul și măsuța.“ (Traducere: „Vă așteaptă facultatea, dar dacă faceți vreo prostie, înfundați batalionul disciplinar și s-a zis cu voi.“)

Ăsta a fost stagiul nostru la UM 01352. O piesă în nouă acte a treizeci de zile, cu actori forțați să joace roluri nepotrivite, regizori tembeli și o replică finală învăpăiată: azvârlirea pe foc a valizei de lemn. Cu tot ce era înăuntru.

dumitru radu popa

servind patria la... cotcodava!

Bine o mai bunghise moș Kant cu spațiul și timpul categorii apriorice! Mi-a trebuit să ajung la vârsta venerabilă de treizeci de ani, să fiu chemat de glasul imperativ al Patriei, la istorica, venerabila Unitate Militară de la Bacău (nu vă spun numărul, deși nu mai sunt cetățeanul acelei Patrii, dar orișicât, nu te joci cu secretul militar, mai ales acum, că suntem în NATO!), unde am „satisfăcut", cum se zicea pe atunci.

Despre spațiu, ce să zic: ia, doar vreo 250 de kilometri, dacă nu mă înșel, de la București până acolo. Dar acel Acolo avea să devină o entitate pe cît de imensă, pe atât de reclusă: infinită în mizeria ei, deși închisă între garduri, unele de sârmă ghimpată, vizibile, altele invizibile. O chiznovată coincidență a opuselor, parodia unui *Zauberberg* derizoriu, dureros, umilitor. Despre timp, ce să mai spun: deși din cele sacrosancte șase luni n-am stat Acolo decât două, mi s-a părut că fiecare zi, oră, clipă e monstruos autofagă, pentru a se reproduce încontinuu, dându-mi senzația de *fără scăpare.* Acesta a fost *cronotopul Bacău* pentru mine și vrednicii mei camarazi de arme – școala de ofițeri s-a închis după promoția, mai bine zis *leatul* nostru.

Dar ia să spunem puțin și despre *încorporare*, căci nici aceea n-a fost chiar obișnuită. Comandantul Suprem hotărâse să cheme sub arme toți incorporabilii TR, rămași, *după legea a veche*, adică numai cu șase luni de armată (mă rog, școală de ofițeri termen redus) după terminarea facultății. Cu această ocazie, s-au suspendat toate baremurile în vigoare, așa că vizita medicală se reducea doar la prezentarea fizică în fața unui medic militar plictisit, care punea invariabil ștampila *încorporabil*. Bietul tata, înțelept, de altminteri și medic, mă tot bătuse la cap, de-a lungul anilor, să mergem la Spitalul Militar și să îmi obțin reformarea, la care eram în toată legea intitulat: măsuram, ca și azi, 1 metru 73, dar kilograme aveam numai 49. Eram, cu alte cuvinte, și fără vreo conotație jignitoare, *subponderal*. Nu același lucru s-ar putea spune despre amicul și conmilitonul meu Andrei Pleșu, care era, dimpotrivă, *supraponderal*. Ca iremediabili intelectuali (ba eu și catolic!), ne simțeam desigur *vinovați*, dar parcă era ceva de făcut? Dacă cineva ar fi avut ideea năstrușnică să facă un adevărat batalion cu noi, cred că am fi fost departe de acea *invincibila armada*, și mult mai aproape de vreo închipuire bolnăvicioasă din Goya ori Velásquez (corecteze-mă Andrei, că intru pe teritoriul lui!): slabi trași ca pe ață, grași de abia se târau gâfâind, câțiva cocoșați, miopi purtând ochelari cu lentile atât de groase, că te întrebai de mai puteau vedea altceva decât acele lentile, strabici ce se uitau fix în ochii tăi, dar vedeau acoperișul

clădirii de alături, diabetici, hipertensivi, maniac-depresivi... Ca să mă refer la domeniul literar, eram cam ca *Eroii de la Plevna* din neuitata poemă a lui Alecsandri, cu un *distinguo* însă: aceia se întorceau de la război, noi abia mergeam spre ce va fi fost să fie!

Într-un cuvânt, numai uniformele și instrucția lipseau acestei neobișnuite – dar încă neînfrânte! armate care, păstrîndu-ne în limitele unui elementar bun-simț, ar fi putut eventual reprezenta un pericol nu ușor neglijabil pentru Patrie, dar în nici un caz pentru vreun dușman!

Să o luăm însă încetișor, așa cum e bine să le stea amintirilor de spus la gura sobei. Eu am tras peste noapte, venind de la București, la bunul prieten și marele pictor Ilie Boca (fuseserăm colegi de revelații și suferințe la Academia Română din Roma, în 1974). El m-a omenit cum a putut, evitând subiectul armatei, Bacăul știindu-se a fi un loc teribil! Mai mult, m-a tot îndemnat cu o afinată pe cinste, de m-am amorțit de-a binelea, iar a doua zi dimineață, mahmur și cu lădița cu lacăt în mână, ne-am îndreptat spre unitate, luând în drum și pe Andrei care înnoptase, parcă la Bernea, Dumnezeu să-l odihnească, în apartamentul de la Tescani (unde lui Andrei, mai târziu, a fost să-i fie și masul pentru vreun an, când stăpânirea de atunci l-a trimis la reculegere, pe motiv că... fluierase în biserică). Astfel, pășind spășiți, rușinați și uitându-ne mai mult în jos, urmați de vorbele blânde ale lui Ilie Boca – ca și cum am fi fost

Nică și al său văr din *Amintirile* lui Creangă mergând, cu plânsul în gât, la școala de catiheți –, am trecut prin acea *poartă* unde, odată cu hârtia de încorporare, ne-am lepădat, fără să știm, de orice identitate, nu numai intelectuală, de toate comoditățile unor oameni la treizeci de ani și, pentru o sută optzeci de zile ce multiplicau magic timpul întru el însuși, de povara oricărei speranțe.

Vorba ceea: e rău să mori de luni, că îți merge rău toată săptămâna!

Însă ce atîta plângere și văicăreală băbească? Armata e întotdeauna prilej de vioiciune, așa și la noi! Când s-au dat uniformele a fost un rîs teribil: mie îmi erau toate mari, de trebuia să îndoi baierele pantalonilor, iar cămașa îmi bălăngănea în jurul gâtului și pe părți. Andrei, dimpotrivă, cu ce i s-a dat, nu putea acoperi burta, iar când se încheia la nasturele de sus al cămășii părea c-o să plesnească (ceea ce ar fi fost nu o mică vătămătură adusă Culturii române!). La împărțeala bocancilor, partea cea mai tare a fost când s-a constatat că unuia dintre *elevi* îi lipseau toate degetele de la piciorul drept. „Și cum mă-ta ai trecut *fizicul*?“ l-a întrebat sever sergentul care ne supraveghea *la bocanci*. „Păi, ce, parcă era vorba să trec?“ a răspuns cu obidă bietul *elev*, un agronom cu trei copii și nevasta așteptându-l pe al patrulea, conform decretului. „La încorporare, am vrut să spun, dar nu m-a lăsat doctorul. Iar când am dat să scot pantoful să-i arăt, m-a trimis la plimbare!“ L-au reformat, ce

să facă, și l-au redat astfel familiei exemplare care, după vreo nouă luni, ar fi putut să se bucure de legiuitele plăceri ale vieții conjugale, dacă le-ar mai fi ars de așa ceva... Când ne-au trecut, după o lună, la uniformele de iarnă, că se făcuse un puișor de frig tocmai bun să bați pasul pe loc, am tras eu însumi o pătăranie rară. Era început de octombrie, iar când mi-am pus haina cu gulerul tare, am simțit o teribilă durere în ceafă, urmată de o amețeală nu tocmai plăcută: o viespe rămasă de anul trecut, pesemne adormită acolo, m-a înțepat. Cum sunt teribil de alergic, am avut febră vreo două zile, nu mai spun ce mâncărimi îmi producea gulerul tare... Am stat o noapte la infirmerie, unde Andrei m-a vizitat însoțit de o privire pe cât de solidară, pe atât de înspăimântată de suferință, ca și cum s-ar fi putut lua... Bunul Andrei mă mai oblojise și în timpul oribilelor crize de colită, *cufureală*, cum o numise aproape cu dușmănie doctorul militar, fenomen care mi se instalase după prima încercare de a mânca celebra fasole de cazan din armată... După această ispravă goliardă, m-am hrănit tot restul grandorii și virtuții militare numai cu coajă de pâine neagră...

Vorba ceea: dă-mi, Doamne, ce n-am avut, să mă mir ce m-a găsit!

Ei da, dar la WC tot trebuia să ne ducem, cufuriți sau nu. Cine reușea să prindă un moment rar de reflux al mării de pișat putea să constate că budele erau turcești și cam înfundate (explicație simplă a

fenomenului mareelor). Cred că atunci i-a încolțit în minte lui Andrei să scrie *Despre îngeri*, căci mi-a spus într-o seară de flux intens și necesitate strin-gent-amenințătoare: „Bă, Răducule, așa turcești cum sunt, de ne-ar crește niște aripi să putem zbura peste tot pișatul ăsta și să ajungem acolo!“ L-am înțeles, și încă cum: în timpul crizelor de colită (*cufureală*, în termeni medicali!), ca să nu am de trecut marea și la dus și la întors de cine știe câte ori, ajunsesem să dezvolt dexteritatea de a dormita în poziția aceea incomodă...

Am vorbit de *dușmănie* în atitudinea doctorului militar? Ei, de ce-ar fi așa, își va zice un cititor care crede că vând moși-pe-groși? Păi iată de ce: ofițerii de la Unitatea Militară TR din Bacău (ia, o mână de oameni ce tot urmau să fie trimiși la *remontă* curând-curând) erau la *batalion disciplinar*, deci niște *infractori*, care ne erau profesori! La așa trupă, așa conducători, că nici noi nu eram mai breji, după spusele colonelului Cuculeț, comandantul gloriosului nostru batalion: „Cu ostași ca voi, bă, care trag două-n vânt, două-n pământ, nu mai e infanteria regina câmpurilor de luptă!“ Știa ce știa bătrânul, cu voce de scopit, ofițer ajuns *la disciplinar* pentru că, zice-se, ușurase vistieria armatei de vreo câteva sutici de mii... La urma urmelor, era timp de pace; ce nevoie să fi avut armata de atâta bănet?

Acum am zis cu vorba *trageri*, dar nici acelea, ca tot restul, nu erau cam firești. Ba că se împușcase un

soldat în gardă, ba că al nostru Comandant Suprem începuse să se cam teamă de dragostea poporului al cărui cel mai iubit fiu era, ca să fiu mai scurt, nouă nici măcar puști adevărate nu ne-au dat (până la *jurămînt*, ca să putem face, totuși, salutul!). În schimb, ne-au dat un fel de pușcoace de lemn, cu cătare și curea de pus pe umăr, cu care, la trageri și asalturi, trebuia să împungem în aer și să strigăm *poc! poc! poc!* din toate puterile, alergând pe cele coclauri înnoroite ale minunatei noastre Moldove, cu tot tărhatul de rigoare pe noi, treabă din cale-afară de anevoioasă.

O altă figură extrem de pitorească era căpitanul *Oase*, nu-mi mai aduc aminte cum îl chema de fapt. În *Dulce ca mierea e glonțul patriei* a lui Petru Popescu mi se pare că era maior, dar fusese degradat și trimis la *disciplinar*. La fel ca doctorul militar, manifesta o vădită ură față de bieții *elevi* care-i intrau pe mână. Andrei a căzut la el și mi se pare că el l-a întrebat o dată: „Cât e scorul cu Dinamo Bacău, grasule?" Cum *elevul Pleșu* a raportat că nu *conoaște* așa ceva, personajul a mormăit dezgustat: „Aud că ai fost și pe televizor... Păi ce *Teleenciclopedia* o mai fi fost aia, dacă nici scorul din meciul cu Dinamo Bacău nu-l știi!..." Și a plecat înjurând cu năduf.

Eu picasem la căpitanul Andronic, după toate aparențele un țigan scund (pe vremea aceea nu se zicea „romi") cu care am avut o istorie demnă de pomenit. Andrei dormea lângă mine și, trebuie să spun, pentru cât am comilitat mi-a fost mare ungere de

suflet, dacă am exclude sforăitul nocturn ce-l prevestea, probabil, pe viitorul ministru! Ca să nu ne pierdem mințile, începuserăm să fluierăm împreună, ba fragmente din *Manfred*, ba uverturi de Rossini, dar cel mai mult ne potriveam la *Dublul concert de Bach*, atât cât ne mai aminteam. Și o făceam ca pe un fel de *apotropaia*, mai cu seamă noaptea, când șobolanii stârneau zgomot asurzitor, sărind cu dexteritate de pe un dulap metalic pe altul, în dormitorul nostru de 150 suflete, atrași pesemne, în prostia lor animală – altminteri cum să-i spun? – de mirosul biscuiților *Partizanul* ferecați înăuntru. Dar îl fluieram și ne completam acum de minune, și când ne frecam *nescafeiurile*, vorba locontenentului Zota care, când își pronunța prenumele *Vionică*, făcea o figură extrem de mirată și își încheia propoziția interogativ, ca și cum ar fi fost greu de găsit părinți atât de idioți, care să pună un asemenea nume. Îl fluieram și la *club*, în pauzele admise, când la unison, când cu terțe bruște sau sincope chiznovate. Până și cei mai insensibili dintre recruți ajunseseră să asculte și îndrăgească această melodie tămăduitoare. Până când am fost *pârâți* și scoși la apel de către căpitanul Andronic. Acest avorton avea un tic nervos detestabil: la fiece propoziție rostită, înclina capul în stânga, îl scutura de vreo două-trei ori, de parcă ar fi vrut să-și scoată apa din urechi, apoi fornăia și își continua alocuțiunea. După ce ne-a scos din front, și după două-trei fornăituri și smuciri din cap: „Ama hauzit că shunteți buni

fluierici!“ În fața evidenței – căci pesemne fuseserăm *turnați* în toată regula! –, am început să fluierăm închipuindu-ne, probabil, a fi un Stradivarius și un Guarnieri, iar nu, ia, acolo niște ostași care șuierau de necaz și purtau puști de lemn. Când totul ni se părea că sună cât se putea de bine: „Ghăă... La loc comanda!“ Ne-am oprit imediat, toată simandicoasa asistență muzicală vieneză sau pariziană pieri dintr-odată înghițită de horcăitura și ticul nervos respingător ale căpitanului Andronic. „Phăi așa *fluierici* îmi iereați? Ia zhiceți alta, chă asta pharcă phute a morth! Hhaud?“ Tăcerea noastră îndelungă învederă inteligentului nostru căpitan că asta era tot ce știam, un Bach, acolo... nimic mai mult! „Phăi cu așha muzică, mai bine lhipsă! La loc în fronth, chă mi-ați fost phroști *fluierici*!“ „Servim Patria!“ am murmurat noi doi, ca și cum am fi fost lăudați pentru isprava aceea, că așa se răspundea la armată.

Elevul Pleșu, în ciuda inteligenței suspectabile de cvasigenialitate, nu era în stare să facă diferența dintre *pluton* și *planton.* Nu e vorba de memorie, era un teribil *blocaj.* Împreună cu actorul Dan Condurache, care avea o voce *de piept* remarcabilă, încercam să-l convingem pe Andrei cum că făcea parte dintr-un *pluton,* însă, noaptea, când trecea ofițerul în inspecție, el trebuia să se declare *planton.* Dan îi repeta, schimonosindu-se aproape și zicând (era mult mai tânăr ca noi): „E foarte simplu, faci parte din *pluton,* dar ești de *planton*!“ Andrei ofta și *înțelegea,*

dar sistematic, în fiecare noapte, la inspecție se declara *pluton*... Și iar îi cădea *plantonul soldatului sovietic*, adică acela de la două noaptea... Plus, știindu-se că bietul Andrei e mai întotdeauna *pluton* de la 2 la 4 noaptea, cel care trebuia să-l schimbe de multe ori nici nu se mai trezea la timp să-l schimbe. Iar Andrei, ce să facă, pesemne își spunea cu înțelepciune: *se vede că a și venit, de vreme ce n-a mai venit!*

Locotenentul Zota (Vionică, bineînțeles!) confisca, rând pe rând, mai rău ca Marele Inchizitor, cărțile nepotrivite cu standardele oștirii. Astfel au căzut pradă cenzurii *Enigma Otiliei, Ciuma, Le structuralisme, Un veac de singurătate*, ba chiar și *Roșu și negru*, pentru că: „Bine, bine elev, *Roșu*, înțeleg, dar *negru*?!?" și vajnicul locotenent Zota făcu aceeași figură mirată, ultragiată și fără putință de răspuns ca atunci când își rostea interogativ pronumele *Vionică*. Tot așa, până la dulapul meu. După o tăcere semnificativă se întoarse și întrebă cu voce de stentor: „Elev Popaaaa?" M-am ridicat de pe pat pocnindu-mi călcâiele: „Raportez!", „De voie, zise el, aceste cărți sunt într-adevăr un exemplu! I. Brăescu, *Din viața militară*, și Constantin Bac..cla..câl... Bacalbașa, *Moș Teacă*. Da, se aprobă singur, sunt lecturi potrivite pentru armată, le cunoaște și soția mea... este educatoare de grădiniță, se pricepe!"

Andrei, Dan Condurache, Dan Oprescu și ceilalți care știau crudul adevăr abia își puteau ține râsul, în vreme ce alții, crezând că sunt vreo *perniță*, se uitau

cu antipatie. Din acea noapte am început să citim, mai întâi numai în jurul paturilor noastre, pe urmă veneau tot mai mulți să se adape de la hazul celor două cărți. Și, vorba lui Caragiale, *dacă râzi, nu mai ești necăjit...* Cât am fost suferind de *cufureală,* Dan Condurache a continuat inițierea cu vocea lui inconfundabilă. Se pregătea să joace Azazzelo în *Maestrul și Margareta...* Atâta i-am vorbit, împreună cu Andrei, despre Bulgakov și sensurile ezoterice ale romanului, încât la „liberare", tot citind și citind, mi-a ascultat sfatul de a cere să joace pe Woland, când Jean-Lorin Florescu a trebuit să dea *forfait.* A făcut un rol imens în montarea Cătălinei Buzoianu de la Teatrul Mic.

Ei, ei... Dar nici chiar cu lecturi din Bacalbașa și Brăescu lucrurile nu se făceau mai ușoare. Dimpotrivă, totul *se ameliora în rău*! Începuseră alarmele de noapte, atacuri asupra unor obiective de care n-aveam habar, urlam ca buimacii, treziți din somn, *ura, ura* și *înainte!* ca scoși din minți. Urmau probe fizice cu lopățica Linemann, simulatul de tras cu AG-ul de pe umăr și alte atrocități de felul acesta. Însă omul, și nu aș vrea să mă las aici momit de filozofia de doi bani, una – că nu știe cât poată să ducă, a doua – că nu are habar de unde-i poate veni scăparea!

Vorba lui Creangă: calul cel bun din grajdiu se întreabă!

Una dintre cele mai importante *acțiuni* la Bacău, după jurământul militar, era spectacolul festiv al școlii de ofițeri TR, adică noi. Un parșiv de actor de la

Teatrul Militar, care fusese atașat grupului nostru, dar făcea *batalion disciplinar* acolo, se pare că nu pentru vreo fraudă sau crimă anume, ca majoritatea ofițerilor, ci pentru că pusese câteva perechi de coarne unor sus-puși, a venit să mă caute pentru organizarea spectacolului. Cu toată memoria parazitar de bună, nu-mi mai aduc aminte numele lui, cred că era Marian, dar cel de familie îmi scapă, fie însă binecuvântat! Chipeș și sigur pe sine, îmi aduse aminte că fusese coleg la regie de teatru cu fratele meu, la IATC. Așa ne-am pus la vorbă și am atras deopotrivă pe răposatul Dan Micu și Bindea (regizori cu renume), cântăreții Dumitru Trandafir (Teatrul de Operetă, tenor) și Sorin Semilian (bas la opera din Craiova, fost coleg cu mine la Filologie și un remarcabil semiotician!), actorii Dan Condurache și Mircea Mihăiță... O distribuție demnă de cel mai bun teatru. Plus... ei, aici e aici! Pișicherul avea o grămadă întreagă de scenarii, piese, rapsodii militare, însă sunau toate la fel. Era timpul ca Andrei și cu mine să schimbăm pagina (oricum, corurile rămâneau aceleași, la fel ca dansurile militare tematice). Căpitanul Panait, ucigașul de femei, dacă vreți (degradat și trimis la *disciplinar* pentru condus sub influența alcoholului), dar altminteri șeful cultural al școlii de ofițeri, ne privea cu o reverență extraordinară când, trezindu-ne pe la zece dimineața, intram în sala de club și începeam să dezvoltăm exercițiul creator. Din textele predecesoare era prea puțin de reținut, poate

doar părțile de umor involuntar. Atunci, văzând că se îngroașă gluma, am cerut arhiva unității. Căpitanul a pălit și a întrebat „de ce?". I-am explicat că, dacă vrem să facem un spectacol cu adevărat unic, cum nu se mai văzuse, în loc să punem toate versurile generale despre armată, vom face unul cu eroii garnizoanei Bacău, evocându-i acolo, pe nume. Criminalul, cu sau fără voie, a fost impresionat până la lacrimi. Am luat terfeloagele și, cu Andrei, am început să punem pe hârtie o aiureală surrealistă cu nume dintre cele mai bizare, cântate pe struna neuitată a Văcărescului...

Dar totul are un sfârșit. Spectacolul avea să se țină peste zece zile, iar noi săriserăm atâtea ore teoretice, ca să nu mai vorbim de cele „de câmp", exerciții de noapte, plus că obținuserăm cafele și vin la club – amabilitatea lui Panait, un om care admira creația pură! Aici s-a întâmplat *defecțiunea*, fără de voie, a bietului Andrei. După toate pățaniile cu *plantonul* care nu era *pluton* și viceversa (ba nici măcar *plancton*!), zborurile imaginare peste balta de pișat, aluziile umilitoare la *Teleenciclopedia*, plus exercițiul creator și, bomboana pe colivă, ordinul de a-și face o groapă de transeu cu lopățica Linemann în zece minute, inima acestui *vir*, bărbat întru toate veritabil (cum pe bună dreptate l-ar fi slăvit Plutarh), a cedat. Tensiunea i s-a dus în sus iremediabil (21 cu 14, dacă bine îmi amintesc) și a fost trimis cu urgența la Iași. Îi dădusem în grabă un bilet către eminentul meu

amic Andrei Corbea (Hoișie), al cărui tată era medic-colonel. Dumnezeu să-i aibă în pază, căci se pare că s-au purtat impecabil cu viitorul ministru, dând astfel o șansă și țării noastre care, cu toate glumele ce le facem aici, nu e cu nimica de disprețuit.

Însă ce atâta vorbă? A venit și ziua marelui spectacol. Sala Teatrului plină, toată *Cotcodava* era acolo (Așa se numea Bacăul, întrucât, pe de o parte protocronismul și dacismul erau în floare, pe de alta șeful garnizoanei Bacău era generalul Găinușă, iar consoarta, tovarășa Găinușă, era Secretar Județean al PCR.). De neuitat au rămas momente ca acelea când, cu voce joasă, și dramatism amăsurat, Dan Condurache rostea: „Ah, sergentul Ion Pahonț, / L-a lovit dușmanul glonț / Și pe dat' se prăbuși, / Dar murind, Bacău gândi, / Locul meu, unde o mamă, / Plânsă, doar în somn mă cheamă!“

Răspundea George Mihăiță, e drept, mai puțin dramatic, dar tot atâta de convins, căci nu voia să-și petreacă toate cele șase luni acolo: „Dar Budur, căprar Butoi / Care în Războiul Doi / Cu Pelin, Ozmoc, Ilie, / Căpitan Vartamanie / Și soldați Carâmb, Șortică / Tocmai din Poiana Mică, / Și Belie, Cătăramă, / Patriei și-au dat în seamă / Viața când s-au dus în hău! / Erau toți de la Bacău!“

Aplauze, lacrimi, pupături, sprițuri, permisie, iar pentru mine și Dan Condurache, Dan Micu, Gh. Mihăiță, Titi Trandafir și alții – *liberarea* de Bacău. Eu aveam să-mi termin armata corector la *Viața Militară*,

Dan (Micu și Condurache), Titi și Sorin la *Teatrul Militar*... Cercul de sârmă ghimpată se spărsese...

Mi-aduc aminte că, în tren cu Dan Condurache, cherchelіți și gălăgioși, am fost interpelați de un simpatic *pifan*: „Care vă este AMR-ul, dacă nu vă supărați?“ Știam de la trupeți că asta însemna un număr urmat de *Atâtea zile au Mai Rămas*. Noi, veseli, i-am dat să bea din sticla de coniac Turist pe care o împărțeam și i-am spus că *zero*. „Mă bucur din suflet, ne-a spus trupețul, iar eu și Dan ne-am simțit stânjeniți, gândindu-ne că poate el mai avea mult de tras. Azi sunt un om aproape bătrân. La fel și Andrei, și alții. Am plecat din Patria, pe care am servit-o cam prost ca ostaș, de mai bine de douăzeci de ani... Care mi-o fi AMR-ul? Numai Domnul știe! Sigur nu o să fiu eu cel care o să mai poată striga cu satisfacție *zero*. Decât că, poate slujind cu condeiul și mintea, AMR-urile se măsoară altfel, într-un alt chip de oștire.

cristian tudor popescu

cuadratura cercului

M-am trântit la pământ să-mi trag sufletul. Robert și Mațu s-au tolănit lângă mine – odată ce șeful căzuse de-a-n boulea, nu se mai punea problema disciplinei.

— Mă, da-mi-aș pământ pe piept cu lingurița, ăștia vor să ne omoare, sunt puși să ne termine, domne, ca la canal.

Lui Mațu îi sângerau mâinile și era rupt de șale. Robert gemea, eu, cu sport mult în spate, arătam ceva mai bine. Fiecare bucată de bordură să fi cântărit vreo 60 kg. Și erau 37 de bucăți.

— Așa o fi metoda, să te pună în brânci de la început, să-ți frângă voința până dai în plâns, ca să nu mai ieși vreodată din rând.

— Nu e, Roberte, nu cred că sunt înțeleși între ei, sunt cretini independenți.

Mutam borduri de aproape două ceasuri. În centrul unității era un perimetru cu pământ proaspăt săpat de plutonul unu. Trebuia să delimităm cu borduri un spațiu în care la noapte să fie plantate flori. Nu ne spusese nimeni cum, așa că le-am așezat în cerc, ni s-a părut normal să facem un rond, un rond de flori.

— Mai bine le puneam în pentagon, asta ar fi fost prea mult pentru minţile lor, cred că atunci tovarășii ofițeri ne lăsau în pace.

— Pentagon, ești diliu? Vrei să ne ia ceiștii la întrebări?

Robert era un idealist înalt, costeliv și creț ca oaia, care se proptea cu capul în perete la closet și nu-și atingea penisul cu mâna. Fizica matematică o gândea la 20 de ani ca un profesor universitar, dar în materie de oameni era un fraier cu ifose. Primul care a dat cu ochii de rondul nostru a fost maiorul Chiran.

— Bă, troftologilor, ziceţi că sunteţi deştepţi, ingineri de scule înalte, și nu știți că în armată nu există decât unghiuri de nouăzeci de grade? Cercuri să faceți voi când vă pișați în zăpadă, aici faceți un pătrat, un dreptunghi, unghiuri drepte, panimaeși?

Am făcut cercul dreptunghi. Mațu şi-a scăpat o bordură pe bombeu; dacă n-ar fi avut bocancul, cred că ajungea în ghips. Așa, s-a rotit într-un picior mai bine de un minut, înjurând fenomenal, fluent, fără să se repete, de grindosternic, de pastrampizda pustrumpazdei, de plămâneii stângi ai lu mă-ta. Mațu era un geniu în domeniu: ridicase un cartuș de Kent şi un salam de Sibiu câştigând detașat concursul de înjurături pe companie cu această capodoperă de ingeniozitate și economie de mijloace: „Băga-mi-ai p...a în mă-ta". Următorul arhitect-peisagist a fost lent-colonel Mierlea:

— Ce dracu-ați făcut acișa? Puneți-i și o cruce la cap, să fie mormânt în toată regula. Unde ați mai văzut voi flori puse în pătrat? Ce, e cavou lu tac-tu? Trageți, mă băieți, un rond ca lumea, că ne facem de râs.

Erau cu toții speriați de bombe. Venea nu știu ce inspecție de la Comandamentul General și ar fi fost în stare să ne pună să dăm asfaltul cu spumă de ras și să-l *barberim*, numai *să iasă bine*. Astea erau armele noastre împotriva NATO sau Pactului de la Varșovia, cu care apăram țărișoara: găleata, șopârla, peria de podele și unghiurile drepte. În fața curățeniei bec și a ordinii rectangulare, dușmanul musai să cadă pe spate. Din punct de vedere tactic, dacă aveai cu tine o găleată și o șopârlă, și te duceai din când în când ca să ai de unde să vii, puteai să freci țiparul ore în șir fără să te întrebe nimeni nimic.

— Cine v-a spus să faceți cercu' ăsta?

— Tovarășul locotenent-colonel Mierlea.

— Vezi-ți de treabă, teristule, nu putea să spună lent-colonel Mierlea așa ceva. Am făcut școala militară împreună – în armată nu există decât unghiuri drepte. Ce, plutoanele și companiile se aliniază în cerc? Când bați pas de defilare învârți piciorul ca câinele la pișare?

Urinarea era un concept des folosit în doctrina unității 0xxxx (cenzurat). Robert se enerva întotdeauna când ofițerii vorbeau scabros sau obscen. Le atrăgea ritos atenția: „Sunt soldat cu termen redus

Vidrașcu Robert, permiteți să raportez, regulamentele militare nu prevăd folosirea în formularea ordinului a unor astfel de cuvinte." Toalent sau tamajor se uita lung la Robert și mai înjura o dată, uluit. Pe urmă s-au obișnuit cu el. Îl considerau un labagiu de intelectual, incapabil să ajungă măcar soldat. Nici caporalii de companie, trupeți cu un an și șase luni de armată, nu-l înghițeau pe Robert. Caporalul Marcu ne învățase cântece de uz general și specifice armei Radiolocație pentru „Cu cântec înainte, marș!": „Mândră țară, tânăr colț de rai, unu, doi, trei, patru", „Stația e arma lui și ranița căpătâi, și ranița căpătâi, la-la, la-la", „Strachina și lingura, ciorba este gata". La un moment dat, un vers suna cam așa: „Bravi urmași de oști ardac." Amicul Robert ridică mâna după obicei, se bagă în seamă și zice: „Permiteți să raportez, tovarășe caporal, ce înseamnă ardac? Nu cunosc acest cuvânt." Marcu face câțiva pași înainte și înapoi cu mâinile la spate: „Domne, nu știu nici eu. Așa l-am auzit și eu cântecu' ăsta, cu oști ardac. Așa e, așa-l cântăm." Robert mai stă ce mai stă și iar și-o caută: „Tovarășe caporal, permiteți să raportez, cred că versul sună așa: bravi urmași de oștean dac. Nu e nici un ardac. Este vorba de strămoșii noștri daci, care erau foarte viteji." Marcu s-a uitat la el ca la un gândac: „Hai să-nnebunești, și tu ești foarte șmecher, teristule, da?" Jar a mâncat Robert la instrucție două săptămâni, cât a mai stat Marcu la noi la companie. La a nu știu câta comandă „Gaze!",

urlată de caporal de-ți îngheța aerul în plămâni, Robert își punea masca, dar nu înșuruba furtunul în cartușul filtrant, îl lăsa să se bălăngăne ca o trompă. „Gaaaze!“ zbiera din nou Marcu, împușcând cu degetul furtunul liber. „Permiteți să raportez, tovarășe caporal, nu sunt ființă anaerobă.“

În schimb, de Mațu le plăcea tuturor, îl puneau să înjure câte cinci minute și râdeau cu lacrimi.

— Cine v-a spus, mă, să le puneți în pătrat?...

În trei ceasuri ne făcuseră praf. Se însera. Țigări nu mai aveam. Ca un făcut, nu mai avea nimeni. Mațu s-a dus și a ridicat grătarul din fața dormitorului. Erau acolo, stratificate, mineralizate, chiștoace și de astă-toamnă. Cu acul de la semnul de armă puteai să scoți bucățica de tutun nears fără s-o risipești. Din zece chiștoace făceai o țigară cu foaie de ziar. Stăteam în cot și fumam. Mai apare un tablagiu, cu vipușcă roșie la pantaloni, un tamajor de pe la fanfara unității. Purta pantofi, nu cizme.

— Ce faceți aici, soldați?

Ne-am ridicat în scârbă, ne-am scuturat și-am luat poziție de drepți la mișto. Am vorbit eu, nu atât că eram șeful comandoului borduri, cât ca să nu-l ia gura pe dinainte pe Robert.

— Permiteți să raportez, am pus borduri ca să se pună flori.

— Pe loc repaus. Dumneavoastră nu știți că în armată există numai unghiuri drepte?

Nici azi nu știu exact ce s-a petrecut în capul meu. Am văzut negru înaintea ochilor, m-a luat cu amețeală și am început să zbier:

— Da, tovarășu' gradu', știm, există numai unghiuri drepte, și farfuriile de la cantină sunt pătrate, și antenele parabolice sunt pătrate, și cozile câinilor din unitate stau la nouăzeci de grade, peste tot numai unghiuri drepte, tovarășu' gradu', permiteți să raportez. Și-a bătut joc de noi până acum toată unitatea. Permiteți să raportez că nu mai mișcăm nimic nici un milimetru. Rămâne așa până când faceți dumneavoastră o ședință de Stat-Major și dați un ordin de zi pe unitate: pătrat sau cerc. Să trăiți!

M-am simțit ușurat. Se dusese și oboseală, și tot. În aer, însă, plutea ceva rece și ciudat. Brusc, mi-am dat seama că toată conducerea unității era lângă noi și mă privea ca pe un strigoi. În aceeași clipă am văzut mai bine în lumina amurgului vipușca roșie a tamajorului – era dublă, nu simplă! Ce tamajor, că avea două stele enorme pe epoleți: după cum mi s-a comunicat printre dinți, era însuși Comandantul Apărării Antiaeriene a Teritoriului, general-locotenent Stere Bordeiaș. Am înlemnit.

— Bine, soldat, cred că e o decizie bună. În armată trebuie să existe unitatea comenzii. Când ordinele se bat cap în cap e nenorocire. Vom discuta asta, tovarăși, în ședința de Stat-Major.

Ia uite, domne, generalul nu ne bagă la bulău. Formidabil. Robert însă e deja cu mâna la bonetă,

îmi vine să urlu, să-l plachez ca la rugby, însă e prea târziu, deschide gura.

— Să trăiţi, tovarăşe general, sunt soldat cu termen redus Vidraşcu Robert, permiteţi să raportez. Înainte de a se pune problema existenţei sau nonexistenţei unităţii comenzii, cred că ar trebui luată în discuţie problema existenţei unităţii, a acestei unităţi militare, 0xxxx (cenzurat). Se spală aleile, se plantează flori, se lustruieşte totul, căci vine inspecţia. Şi dacă toate astea se fac, dacă ieşim bine, înseamnă, pe cale de consecinţă, că această unitate de radiolocaţie există? Nu există, tovarăşe general. Toate staţiile pe care le avem sunt nişte relicve sovietice, nu bat mai mult de 600 km. Distanţa asta o înghite un supersonic de atac rusesc sau american cât să-ţi termini de băut cafeaua. Învăţăm să scriem invers pe plexiglas, facem studii de propagare a undelor electromagnetice, ne antrenăm pentru atenţie concentrată ore în şir cu ochii în ecranul radiolocatorului, ca să ce? Ca să anunţăm că în câteva minute Bucureştiul va fi bombardat, ieşiţi cu toţii din case, stimaţi concetăţeni, şi îndreptaţi-vă în şiruri ordonate spre cimitire, ca să nu produceţi panică? Colegii mei se plimbă prin unitate cu o găleată şi o cârpă în mână, ca să dea impresia că se află într-o treabă, şi n-au alta decât să fure mâncare de la popotă şi să doarmă. Exact aşa fac şi tovarăşii ofiţeri care ne chinuiesc pe noi cu aceste borduri, numai că n-au nevoie de găleată şi cârpă şi se pot îndopa liniştiţi la popotă.

Săptămâna trecută, de 1 Mai, am dat cu ochii de Robert. Din claia de păr negru şi creţ i-au rămas două tufe cărunte deasupra urechilor. Dezbrăcat până la brâu, fuma şi învârtea nişte pulpe de pui pe grătar. Tot slab, dar cu o burtă revărsată peste curea. Loganul era parcat mai încolo, pe iarbă, lângă măsuţa şi scaunele pliante.

nicolae strâmbeanu

am servit patria și carpații

Mă declar fără dubii descendent al soldatului universal. Dar nu al celui întruchipat de Vandamme, Chuck Norris sau Stalone, ci al mult mai apropiatului băutor de bere din cârciuma praghezá U Kaliku, la vremea când muștele se căcau pe tabloul împăratului. Ori al președintelui într-o ureche, cu sau fără blacheuri pe cravată.

Așa se face că din a doua zi de militărie am fost luat la ochi.

Întreaga trupă de recruți TR participa la trambalarea unui munte de cartofi care trebuia să dispară în cel mult o săptămână, înghițit de beciurile unității. Și cu toate că, pe cât căram mai mult, pe atât mormanul de barabule părea să crească, un fel de voie bună vecină cu cafardul anima trupa nu prea bine lămurită cu schimbarea de stare civilă.

Unii cântau chestii semideocheate, alții o dădeau pe bancuri sau povesteau aminitiri haioase, iar veselia părea să atingă cote paroxistice.

Locotenentul Leuce, comandant de pluton, veghea tolănit într-o rână și mesteca un fir de iarbă.

— Bă, ăla din Timișoara! Zi și tu ceva, să ne râdem! băgă el de seamă că mutra mea contravenea romantismului revoluționar militant și militar.

L-am privit îndelung și i-am declarat cu sinceritate:

— „Niciodată toamna nu fu mai frumoasă sufletului nostru doritor de moarte."

S-a lăsat brusc liniștea, fără ca Leuce să înțeleagă prea bine de ce. Într-un târziu, și-a extras firul de iarbă din gură, decretând după un raționament spinos:

— Moarte, ai?... Las' că-l vezi tu pe dracu'!

În zilele următoare au apărut niște inși cu diagonală și chipiu, care cică ar fi absolvit nu știu ce școală regimentală de caprari. Anume pentru a se distra pe seama fiecărui recrut în parte.

Supliciului colectiv al programului după paletă:

— 'șteptarea! Jos din paturi! La interval adunarea!... Începând cu grupa unu, la spălător fuga marș! Front chiuvetele, la stân-ga și la dreap-ta! Deschideți robinetele, se poate spăla!

Inșii, cam pauperi la capitolul pregătire generală, adăugaseră alte și alte măgării.

Șofatul valizelor pe sub paturi făcea parte aproape fără excepție din programul de seară. La fel și lustruitul dungilor negre de pe mozaicul dormitorului cu cremă de ghete sau curățatul closetelor cu lama și baioneta la ora două a nopții. Dezechiparea la chibrit încununa programul de seară și stabilea ordinea plantoanelor din noaptea ce avea să vină. Iar după înviorare, cei care aveau sector pe aleea din fața

cazarmei trebuiau să scuture zdravăn copacii pentru ca, măturând frunzele galbene, să combată obrăznicia naturii de-a le risipi după plac.

Leuce, mai versat în căprării, adăuga și el instrucției de front noi și noi metode de educație militară:

— Pluton, gaze! Tonu' la cântec!... Cu cântec înainte, marș!

Mormăiturilor ce abia răzbăteau prin măștile de gumă el le răspundea vehement:

— Mai tare! N-aud nimic!

— „Noi suntem floarea mândră-a țării"...

— Nu sunteți! Alt cântec!

Încă de la prima ieșire pe câmpul de instrucție, m-am pomenit cu sacul de merinde al plutonului în cârcă, amintindu-mi cu vârf și îndesat cât de frumoasă era toamna. La fiecare salt înainte, mă izbeau în ceafă cinci pâini negre și treizeci de cutii cu pateu. Ori șase chile de telemea, ori lădița cu marmeladă, pe care trebuia să le-o împart celorlalți la ora gustării.

Pe lângă sac, lecțiile de infanterie sau grănicerie mă mai înzestrau cu o țintă-două, cu afetul mitralierei ZB, sau...

Am avut totuși noroc. La început, soldatul Polcovnicu, veselarul companiei, ne împărțea câte un pateu de căciulă, apoi la doi fraieri și în cele din urmă la patru proști, ușurându-mi din plin efortul. Câțiva fomiști au încercat să protesteze:

— Păi bine bă, Polcovnicule, cum crezi că o să ne săturăm patru inși dintr-un pateu?

— Trageți-l la sorți băieți! decretase el implacabil. Băiat bun Polcovnicu, deși cam hoț. Și grijuliu cu toate. De loc din Râmnicu Vâlcea, la fiecare învoire de duminică o zbughea acasă și se întorcea seara cu bagajul plin de conserve. Tocană de legume, fasole cu cârnăciori sau costiță, diverse compoturi. Trecea de poartă fără probleme și, până la sfârșitul armatei, în ciuda raziilor de tot felul, nimeni nu a putut stabili cum se îmbătau soldații de la compania TR fără să iasă din unitate.

Secretul era următorul: Polcovnicu avea un frate la fabrica din Râureni care, în turele de noapte, ambala în nevinovatele cutii rom, vodcă, țuică și coniac, punând de un comerț pe bani cinstiți în unitatea de grăniceri de la Turnu Severin.

Târziu de tot am scăpat de sacul cu merinde, ca și de locotenentul Leuce. Tipul se dădea mare pocherist, dar pierdea mereu, de ajunsese să se împrumute de la soldați. Și să uite de datorii. L-au cântat niște șoptitori și astfel s-a trezit într-un pichet de pe granița cu sârbii, unde nu avea curent electric și nici apă la chiuvetă. Avea în schimb un somn foarte agitat, întrerupt în fiecare noapte de transfugii care forțau frontiera în sens unic...

La pichetul Șimian am nimerit în ultimele luni de armată tot disciplinar. Eram de jurnă spre a deretica în biroul comandantului de companie, unde spălam ferestrele scuipându-le și ștergându-le cu perdeaua. De prisos să spun că am fost depistat în

exercițiul funcțiunii și trimis urgent în arestul brigăzii. Fără șireturi la bocanci și fără centură, ca să nu mă spânzur din disperare, dar cu aparatul de ras și lame, ca să fiu ferches ori să-mi tai în voie venele sau gâtul.

Rău n-a fost, deși noaptea împărțeam „țambalul“ cu alți oropsiți. Ziua însă jucam table cu șeful corpului de gardă, un adjutant bătrân, cumsecade și mai ales lucid:

— Dă-i în pizda mă-sii, măi fecior! Azi-mâine pleci acasă, termini facultatea și ajungi om mare. Da' ăștia tot niște căcați rămân până la pensie și eu alături de ei! Hai, dă cu zarul, că e rândul tău

M-au scos de la zdup după trei zile. Și dacă între timp băieții cuminți fuseseră repartizați să răcnească la răcanii de la școala de gradați, sau la batalionul de instrucție, eu și alte pramatii ne-am trezit teleportați la niște pichete din frontieră.

— ... Să vă vină mintea la cap, băi neinstruiților! Barem să fiți și voi de folos patriei, să nu stricăm mâncarea și cazarmamentul degeaba! ne expediase cu degetul arătător peste gradul unității generalul Soare, comandantul de brigadă.

Pichetele de frontieră erau moartea ofițerilor și a tablagiilor. Ajuns într-o astfel de fundătură, rămâneai uitat pe veci la avansări, dacă nu găseai vreo pilă prin comandament la care să cotizezi ca să te scoată iarăși la lumină.

Deși aproape de oraș, nici pichetul Șimian nu făcea excepție de la regulă. Maiorul Boată mai avea

destui ani până la pensie, dar chelise din cauza chipiului și se îmbăta ori de câte ori avea prilejul. Iar prilejul i se ivea aproape zilnic, pentru că zona de graniță de sub oblăduirea lui se învecina cu una dintre renumitele podgorii ale plaiurilor Drincei.

În astfel de situații, telefonistul de serviciu suna la tovarășa de viață spre a-i aduce la cunoștință că misiile frontierei nu-i permiteau maiorului să ajungă prea degrabă acasă.

— Cum te numești? mă întâmpină la descălecatul cu arme și bagaje dintr-un ARO hârbuit.

— Sunt caporal TR Strâmbeanu, am răspuns regulamentar.

Mi-a trebuit timp să-mi revin din stupoare, căci maiorul consemnase în agenda lui că mă chema *Telestrâmbeanu*. Și încă mai mult ca să-l fac să priceapă că purtam un nume ceva mai scurt.

Am înțeles repede că nimerisem acolo într-un fel de *Deșert al tătarilor*. Trecuseră ani buni de când nu mai prinseseră nici un transfug, ba chiar de când nu reținuseră măcar vreo mutră dubioasă. Și totuși, nu vigilența ostașului punea piedică mulțimii de români disperați, ci lățimea Dunării, puterea curenților și pichetul de pe ostrovul Șimian, alcătuit parcă din urmașii lui Tom Sawyer și Huckleberry Finn.

În prima noapte de pază l-am însoțit în patrulă pe fruntașul Lăcătușu, al cărui nume coincidea chiar cu meseria de civil, practicată într-o mare uzină din București.

— Nu știu cât te-au instruit alții și nici nu-mi pasă, mă luă el la fix. Ascultă bine la mine. Dacă vezi urme pe fâșie, te uiți în dreapta, apoi în stânga, pui mâna pe o cracă plină de frunze și le ștergi cât mai repede, că altfel ai pizdit-o! Nu mai scapi de anchete și declarații până la sfârșitul armatei. Ba chiar înfunzi diribau' dacă ăia de la brigadă dovedesc că infractorii au șters-o pe serviciul tău.

Ultima dungă de lumină agoniza undeva, în susul fluviului, iar Lăcătușu continua mai mult pentru el decât pentru mine:

— Infractori? Hm! N-ai voie să uiți că înainte de toate sunt oameni. Că fiecare poartă cu el o cruce amărâtă, dacă s-a hotărât să-și lase familia și casa. Și mai ales că n-ai voie să iei viața nimănui, orice s-ar întâmpla! Asta face din tine un blestemat. Dă-i în pulă pe toți politrucii care te-au învățat altceva. Odată scăpat de aici, nu ei or să ducă acasă remușcările tale! Știu pe unul care, după ce a omorât doi oameni la Hinova, a fost decorat, premiat cu bani și avansat în grad. Dar la o săptămână după liberare s-a spânzurat cu o sârmă în podul casei.

Tot ascultând lecția de tactică a fruntașului, ajunseserăm cu inspectarea fâșiei în dosul unor clădiri care păreau sediul unei ferme agricole sau cam așa ceva.

— Ia zi, tu nu vrei să vezi serialul cu Kojak? Începe în câteva minute.

— Kojak?! Aici pe fâșie? am făcut eu o mutră demnă de cartotecile cu cretini ale doctorului Lombroso.

— Hai cu mine, hotărî fruntașul grănicer.

Am pătruns în curte printr-o spărtură a gardului, apoi în coridorul cu multe uși al unei barăci. Lăcătușu bătu cu discreție la una din ele și ne deschise o femeie între două vârste, cam grasă.

— Intrați repede, băieți. Să nu vă vadă careva...

— Nina, dă drumul la tembelizor. Vrem să-l vedem pe Kojak. Și dacă ai ceva pileală, scoate-o la interval, că plătim. Nu vrem pe daiboj.

În timp ce Nina aducea dintr-un dulap o jumate de rom Jamaica, fruntașul îmi șopti:

— Pune și tu o sută lângă a mea.

„Chiar atât să coste romul ăsta?" am vrut să întreb, dar n-am mai avut timp. Femeia care ne servea sticla renunțase de bunăvoie la capot, prezentându-se în lumina albăstruie a televizorului goală precum o făcuse mă-sa.

Lăcătușu își lăsă în vine nădragii kaki și izmenele, iar Nina o luă cu veselie la mansardă, lustruindu-i cu mișcări ritmice bastonul de mareșal, aflat, după opinia justă a lui Napoleon, în posesia fiecărui soldat.

— Ce mai aștepți? Treci la aparat! Nu avem prea multă vreme! îmi ordonă șeful patrulei de frontieră.

M-am executat fără discuție, întocmai și la timp, înfundându-mă la rândul meu într-o scorbură adâncă, înconjurată din belșug de mușchi negru și aspru, cum au arborii seculari pe partea dinspre miazănoaptea ființei.

Sub rafale de pușcă automată trase aiurea, Kojak tocmai lichida cu sânge rece o armată de bandiți, luându-i la țintă cu pistolul. Și deși nu vedea acțiunea, Nina o trăia din plin, scuturată de lungi frisoane. La rândul lui, isprăvindu-și treaba, ofițerul poliției americane împărtășea ceva din exuberanța femeii, sugându-și cu detașare bomboana pe băț.

Am abandonat sticla goală sub un pod de pe șoseaua Severin-Calafat, unde ne adăpostiserăm de ploaie.

— Să mai vii pe-aici, îmi șoptise Nina într-o clipă de neatenție a fruntașului, care se echipa regulamentar pentru reluarea serviciului de pază și apărare a frontierei de stat.

— Bă, mucles. Dacă se află ceva, futem buha amândoi. Diribau' ne halește! Și-acum gata, hai la pichet. Mor de somn.

— Ești nebun? Mai avem două ore. Dacă vine Boată, sau mai știu eu cine de la batalion sau de la brigadă în control?

— Vine pe mă-sa! Am văzut planul inspecțiilor pe toată luna. Cât despre maior, la ora asta trebuie să fie beat-pulă, ca de obicei. Armele și muniția le băgăm sub pat. Le pun eu în rastel dimineață, că intru sergent de serviciu la pichet.

A avut dreptate. Dormeau toți, începând cu soldatul din ghereta de la poartă, care se ghemuise ca un fachir pe metrul pătrat adăpostit de ploaie, și până la sergentul de la camera cu arme. Am băgat akaemurile în rastel, am descărcat glonț cu glonț

încărcătoarele, am pus cartușele în lamele și lamelele în cutia de muniție, apoi ne-am culcat liniștiți, furând patriei noastre socialiste două ore de somn penal.

— Sunt curvă și ciochistă. Am rămas văduvă la douășpatru de ani, mi se destăinuia Nina în șoaptă, ca să nu sperie privighetorile. Pe-al meu l-a lovit calul cu copitele și a avut ghinionul să i se înfigă o coastă în plămân.

Stabilisem cu ea consemnul să-i bat ușor în geam ori de câte ori eram la pândă sau în patrulă prin dumbrava dintre balastieră și Ergheviţa. Atunci ea mă urma ca Euridice pe Orfeu. Împărăţia întunecată de pe malul Styxului ascundea o poiană cu clăi de fân, mărginită de fâșie și gardul de sârmă ghimpată, plin cu conserve ruginite. Să se audă dacă vreun suflet rătăcit va fi voit să-l treacă.

Pe ape aluneca o navă împodobită cu marele pavoaz și punţile animate de occidentali în haine de gală. Erau atât de aproape, că le vedeam paharele pline cu șampanie, le auzeam râsetele și conversaţiile într-o nordică bolovănoasă și puteam să le admir printre lacrimi femeile strălucitoare, nepăsătoare și intangibile.

Difuzoarele revărsau, tot mai departe, vocea lui Harry Nilson cântând *Without You*, amintindu-mi de toate soroacele vieţii la care întârziasem, lipsisem sau pierdusem câte ceva din mine.

Apoi rămâneam singur cu noaptea. Privighetorile îmi aminteau povestea cu Frumoasa din pădurea

adormită. Sub milioanele de stele și galaxii clipitoare, descopeream cu adevărat că te puteai rătăci fără cale de întoarcere în Visul Etern.

— Da' să știi că nu mă fut cu oricine. Mă feresc de beșondri ca de dracu'. Ăștia chiar dacă au neveste, sunt dilii. Vor să le speli, să le coși, să le gătești și abia dacă scot leul din buzunar, deși nu le-o ridici nici cu fanfara. La urmă, fac pe geloșii. Ți-o trag în freză cât ai clipi, numai pentru că întorci capul după altcineva. Voi, feciorii, sunteți altfel. O aveți vârtoasă, cu sămânța dulce ca laptele. Mă faceți să mă rup în figuri de cinci-șase ori la rând și nu vă e scârbă că mă-mpreunez cu mai mulți deodată. Și-apoi, eu din ce să trăiesc? Din amărâta de leafă la cooperativa de consum? Acum mă duc. Aproape se crapă de ziuă și la șase jumate trebuie să deschid. Dă-mi un pol. Ești băiat bun și ai răbdare să mă asculți.

Chiar în holul de acasă al lui Boată mă întâmpină tabloul de familie. O inimă din care zâmbeau locotenentul de pe vremuri, cu mult mai mult păr pe cap, și nevasta lui, echipată regulamentar în ținută de mireasă. Jur-împrejurul inimii, înțepenise imaginea unei panglici fâlfâite, unde mâna dibace a fotografului așternuse cu drag: *Că te iubesc, asta o știi, Benone!*

Era ora șapte dimineața și maiorul mă luase în IMS-ul pichetului, uitat de la casare, zicându-mi:

— Dumneata, caporal, ești agentul meu. În caz de alarmă, trebuie să știi unde să-mi înmânezi ordinul de luptă. Ai înțeles?

Chestia era pur teoretică. Importată de la glorioasa Armată Roșie, rămăsese probabil de pe vremea lui Kutuzov sau Kiseleff și se dovedea de o stupizenie vecină cu internarea în arest fără șireturi, dar cu lame de ras la îndemână. Din pichet până în Crihala erau vreo cinciprezece kilometri și doar soldatul de la Maraton i-ar fi străbătut la timp, ca să-și dea sufletul pe rogojina din fața locuinței comandantului. Chiar dacă pichetul ar fi dispărut la cea dintâi lovitură de tun.

Dar cum ordinul nu se discută, l-am executat fără cârtire. Am rămas totuși lângă ușă, din respect pentru grade și funcții, mai ales conjugale. Maiorul făcu însă imprudența să dea buzna în dormitor. Am auzit un răcnet, o lovitură de ciomag, apoi o combinație de țipete masculine și feminine.

— Vino aici, caporal! ordonă Boată. Ai să-mi fii martor la divorț!

Tabloul din dormitor îl completa cum nu se putea mai fericit pe cel în sepia din hol. Tovarășa de viață a maiorului se prezenta la apel întocmai ca vivandiera Nina, în dumbrava de sălcii. Concomitent, un subordonat cu grade puține încerca să-și oprească hemoragia bucală cu cearșaful de la plapumă, plin de cioburi, cafea și zaț.

Greșisem fundamental însă. Scena cafelei matinale nu fusese întreruptă cu ciomagul, ci cu portharul. Superiorul într-ale milităriei îi aplicase superiorului într-ale potenței o lovitură măiastră

peste ochi și peste gură, tocmai pe când cel din urmă sorbea din ceașcă și obținuse un triplu efect: stele verzi, opăritul mâinilor și extracția pe viu a câtorva dinți din față.

Rămas singur în fața adulterului, acompaniat de hohotele femeii necredincioase și de gemetele sacadate ale celui fără dinți, am găsit de cuviință să mă retrag în vârful bocancilor, fiindcă nu mă pricepeam să acord primul-ajutor în astfel de situații.

Din pas viu, l-am întrezărit pe maiorul încornorat pe geamul bufetului de la poarta spitalului județean. Deși nu trecuseră mai mult de zece minute de la flagrant, omul golea în stilul smuls cea de-a treia sută de rom. Eram sigur și de următoarele două, așa că l-am zgâlțâit pe sergentul-șofer, care dormea cu capul pe volanul IMS-ului.

— Bă, Șalău! Peste vreo juma' de oră du-te și ia-ți-l pe șef-tu din birt. E supărat rău, bă. Dacă-l lași mai mult, o să cadă de pe scaun sau o să se pișe pe el. Și de vă reclamă cineva, ăia sunteți amândoi! Salut ș-un praz verde! Eu mă întorc la Șimian cu RATA.

Până la rată, am mai hoinărit mult și bine prin oraș. Doar aveam carnetul de agent la mine și patrula garnizoanei putea să-mi sufle pene-n cur.

Am mâncat zdravăn la târâie-tava de lângă autogară, am golit și vreo trei halbe, iar pe seară, când am ajuns la pichet, tovarășul maior sforăia de se zguduiau ferestrele.

— Ești sănătos? Ți-ai satisfăcut necesitățile fiziologice? Îți ordon să execuți serviciul de pază și apărare a frontierei Republicii Socialiste România în zona pârâului Erghevița, până la limita cu pichetul Hinova, urmă procedura fruntașul Lăcătușu, care făcea pe sergentul de serviciu.

Apoi adăugă:

— Ăia de la Hinova au televizorul stricat. Spune-le că Dinamo a bătut cu cinci unu pe Poli Iași și povestește-le filmul de aseară. Așa-i c-a fost mișto? Când te întorci, treci pe la baba Leana, că tot n-are somn. Am vorbit de vreo zece ouă și-o pâine de casă.

Înainte să-i povestesc ceva amărâtului de la Hinova, am ciocănit la geamul Ninei.

— Azi ne futem pe datorie, am decretat înainte de-a o trânti în claia de fân. Îți plătesc săptămâna viitoare, când îmi vin banii de acasă.

Nina a încuviințat din cap, apoi a trecut la treabă. Și a făcut-o cu atâta pasiune, încât ne-am pomenit rezonând ca registrele tuturor orgilor din catedralele lumii, cântând la unison *Jesus bleibt meine freude.*

M-am trezit spre dimineață, înfiorat de răsuflarea Dunării. Nina însă mă veghease toată noaptea. Am auzit-o spunând:

— Te rog să nu-mi mai bați în geam. Cu durere în suflet te rog. Femeile ca mine nu pot decât să distrugă vieți, așa cum se distrug pe ele. Tu însă porți semnul celor care înving rar, greu și cu multă suferință. Dar care sunt în stare să treacă până și cele mai

mari genuni, pentru că fac punte din ei înșiși. Simt asta de fiecare dată când vii. Crede ce ți-am spus, e darul meu pentru toată viața.

S-a îndepărtat fără cel mai mic zgomot, de parcă ar fi plutit pe deasupra ierbii pline de rouă. Când abia o mai zăream, a mai întors o dată capul:

— Să nu-ți pară rău.

Zorile acelei zile îngândurate m-au găsit relatându-i cu lux de amănunte unui soldat din pichetul Hinova meciul de fotbal Dinamo–Poli Iași. Pe care nu-l văzusem.

M-am întors la pichet cu cele zece ouă ale babei Leana și cu buzunarele pline de cartofi noi, recoltați pe cont propriu din tarlaua ceapeului.

— Mormânt, caporale! Altfel ți-ai dat foc la valiză! mă chemă la ordin maiorul Boată în biroul lui, care putea a alcool răsuflat și transpirat o noapte întreagă.

De dat foc la valiză, am reușit s-o fac mult mai repede decât mi-aș fi închipuit. Eram sergent de serviciu și, ca de obicei, ne adunaserăm cu toții, soldați și gradați, în bucătărie, să punem de-o masă pe cinste. Pentru că salamul din fasole și concentratele deveniseră de nesuportat, pe lângă paza hotarelor României socialiste, fiecare executa misiunea de a procura pe orice cale mâncare și băutură. Și astfel, frigiderul și cămara bucătarului se umpleau de pește, pui, ouă, cartofi, morcovi, păstârnac, ceapă și fructe, iar valizele de sub pat de sferturi și jumătăți de tărie și de kile de vin.

Cornul Abundenței nu se revărsa însă pe degeaba asupra noastră. La Dunăre, cu barca, aveau autorizație să iasă doar ziua pescarii colectiviști, bine-cunoscuți și cu dosare în regulă. Undițarii trebuiau să dețină permis grăniceresc, unde erau trecute în clar locurile de pescuit. Setcarii și plăsarii nu trebuiau să prezinte nimic, deoarece se numeau braconieri.

Cum însă locurile de pescuit cu undița erau, fără excepție, maluri deschise, bătute de soare și vânt, nici peștele cel mai naiv nu se lăsa prins, iar despre setci și plase, ce să mai vorbesc?

Toate asprimile legii erau deci netezite prin trocuri în urma cărora sătenii se alegeau cu sarsanalele pline de pește, iar militarii în termen cu țigări, de-ale gurii și pileală. Prin urmare, masa principală a zilei se mutase la două noaptea, bucurându-se de nenumărate bunătăți, ca și de adăpostul întunericului.

Tocmai mă așezasem în fața unei porții babane de plachie, după ce dădusem peste cap un pahar bun de vodcă. Băgasem în gură vreo două bucățele de pâine muiate în sos, când în fața mea se ivi un răcan cu dor de ducă în post.

— Ai răbdare, omule, nu vezi că mănânc? Nu trebuie să schimbi pe nimeni la podul de pe Topolnița!

— L-am auzit pe tovarășul maior tușind și mi-e frică să nu se trezească.

— Ei, pe dracu'! De câte ori l-ai văzut pe ăsta făcând pe huhurezul?

— Vă rog frumos! Lăsați-mă să plec în pază..., făcu soldatul pe un ton plângăreț.

— Bine, bă, bine, m-am arătat eu prost dispus. Adu-mi laterna din camera de gardă. Iar s-a ars becul la armament și nu văd să-ți dau încărcătoare și cartușe.

Aproape că apucasem să desființez felia de crap. Mă gândeam cu pioșenie la cele câteva pahare de vin golite cu Lăcătușu și ceilalți bătrâni, când apăru iar Nastrapulea cu mâinile goale.

— Ai căutat, zici? Nu cred! am sărit de la masă ca ars.

Am luat-o înainte, înjurând de mamă și de dumnezei. Lanterna însă nu era.

— Așteaptă să aduc alta. O fi luat-o pulă de Boată, că ăsta-i exact cum îi sună și numele!

În secunda următoare, m-am izbit piept în piept cu maiorul, care se întorcea de la umblătoare cu lanterna buclucașă în mână.

— Nu ți-e rușine, caporale? Am să dau cu tine de pământ până ai să borăști apă verde!

Boată a trântit ușa biroului și, în scurtă vreme, l-am auzit sforăind. Firavele nădejdi că ar fi fost atât de beat încât să nu fi ținut minte s-au risipit în lumina zorilor.

— Ai să execuți pândă la Discotecă până au să-ți crească buruieni pe spate. Și de te prind dormind, te înfund la batalion disciplinar cu acte-n regulă, mă informă el, trăgând liniștit din țigară.

Cum se duseseră toate pe apa sâmbetei! Pânda se făcea numai noaptea, culcat pe burtă, într-un locaș de tragere individual unde, dacă nu ploua, era imposibil să nu adormi. Iar dacă ploua, era imposibil să nu ieși ca din mașina de spălat.

Pe urmă, Discoteca. Era locul cel mai primejdios de pe tot sectorul de frontieră. Acolo drumul ajungea fără nici o opreliște la malul Dunării. Iar un hâtru botezase astfel acea parte a balastierei din cauza unei dragline ancorate de mal cu bușteni, cabluri și lanțuri. La cea mai mică adiere de vânt, scârțâiau și zornăiau atât de gingaș, încât, în puterea nopții, oricine ar fi preferat să stea mai degrabă întins pe un mormânt în cimitir.

Și totuși, nu era deloc simplu să fiu prins dormind. Și nici n-am fost. Cu generații înaintea noastră, alți ostași obosiți dresaseră niște câini vagabonzi din care făcuseră grăniceri mai conștiincioși decât oamenii. Bilă, Glonț și Pistol erau obișnuiți să nu latre noaptea. Să aștepte mâncarea la oră fixă și să-i însoțească pe pândari, ca să doarmă alături de ei, acoperiți cu mantaua când era frig. La cel mai mic semn al prezenței umane, se trezeau, se scuturau și dispăreau pe-aproape, în întuneric. Iar soldatul român, deșteptat la rândul lui, putea fi găsit cel mult cu ochii cârpiți de somn.

Topită în beții și mahmureală continuă, ura lui Boață se înmuie după numai o săptămână. Și, ce-i drept, cu vreo două înainte să fac cale-întoarsă spre libertate.

M-au trimis mai întâi în ture de seară, prelungite până spre miezul nopții. Apoi în vreo câteva patrule nocturne. Și, la urmă, în serviciul de zi, care mi-a permis să-mi reiau ospețele și nepăsarea.

Ultima misiune din pichet mi-a adus cinstea să-mi apăr patria în micul port de bărci al ceapeului. Post fix, cu gheretă și telefon. Fără bătăi de cap, dar plin de câștiguri dintre cele mai bune.

— Peste un sfert de ceas vin și eu cu undița. Să-ți aduc vreun sfert de coniac sau niște țigări?

— Țigări, bre nea Iuliane, că e prea de dimineață. Pe la zece mă izbește soarele în cap, încep să cânt și mă spune lumea lu' Boată. Și-așa mă am cu el ca dracul, că ți-am povestit.

Peste puțin, moșul se prezentă cu undițele și două pachete de Carpați cu filtru.

— Da' de ce ai luat de-astea? Nu-ți zisei că fumez fără?

— Să mă ierți, dragul meu. La bufet n-au și la mixt deschide abia la zece.

Nea Iulian a dispărut printre sălcii ca să-și vadă de pescuit. Dar nici n-a apucat să-și aranjeze bețele, când ne-am trezit cu maiorul Boată peste noi.

— Ce faci, caporal, încalci consemnul?

— Raportez: nu încalc consemnul! am negat cu evidența, pe principiul că greșeala mărturisită e pe jumătate iertată, dar cea nemărturisită, iertată de tot.

— Da' cu ăsta ce-i aici? De ce-l lași să dea la pește în loc interzis?

— Acum îl văd, tovarășe maior. Cred că a venit pe apă, cu barca. Altfel...

— Ai luat șpagă? Ia scoate tot ce ai prin buzunare!

Țigările m-au dat de gol. Apevistul a luat pachetele cu două degete, de parcă ar fi fost pline de treaba mare, și le-a băgat în porthart.

— Îți bați joc de țara asta frumoasă și bogată, nemernicule! Ne vedem noi deseară, la apel! Iar tu, ia-ți bețele și cară-te, până nu te leg!

Bătrânul și-a strâns undițele fără grabă. În fața lui Boață și-a scos pălăria:

— Mare om ai ajuns, măi Benone! Tai și spânzuri în stânga și-n dreapta. Da' ai uitat că acum vreo treijde ani îți dădeam câte un leu să-mi aduci râme. Și eu tot aici pescuiam, mă...

La apelul de seară, maiorul avea în mână pachetele de Carpați cu filtru.

— Caporal Strâmbeanu!

— Ordonați!

— Trei pași înainte!

Am executat comanda în pas de defilare, însă ofițerul n-a părut impresionat de cunoștințele mele într-ale instrucției de front. Ridică țigările deasupra capului și răcni:

— Priviți un ticălos! A fost în stare să comită actul abdominabil al trădării de țară pentru niște țigări! Am să-i fac raport ca să fie degradat acum, la sfârșitul armatei! Și voi luați aminte! N-am de gând să mai tolerez atitudinea asta de ploconire în fața civililor!

Mai mult respect pentru haina militară, ce dracu'! strigă iarăși, în timp ce rupea țigările și le strivea sub cizme ca pe niște năpârci.

Când am plecat, era prea beat ca să mai scrie vreun raport, iar eu am să-i rămân mereu recunoscător. În aceeași zi, am predat la brigadă întregul inventar. Până și gândurile negre, ticurile și vocabularul. Și totuși, cred că nu m-am predat pe mine însumi.

La poarta unității, am aflat cu stupoare că fusesem avansat sergent cândva, fără să se mai transmită asta și la Șimian. Generalul mi-a strâns mâna și mi-a întins o diplomă de merit, în care scria negru pe alb că servisem patria cu abnegație și devotament. Așa și este. Patria și Carpații, cu sau fără filtru.

Dar dincolo de gardul unității se întindea, albastră, nesfârșirea lumii.

robert șerban

servesc patria!

„Soldatule, te joc cu bocancii în gură!“ Nu m-am ridicat de pe băncuța unde stăteam ca să scot capul pe ușa dormitorului și să-l văd pe cel care răcnise. Aveam de ghicit între comandanții plutonului 1, 2 sau 3. Atunci m-am bucurat prima dată că al nostru comandant fusese boxer. Campion național. Vicecampion balcanic. Cu dorința secretă ca l'entul să se uite la mine din cap și până-n picioare, să vadă acolo, jos, ceva lucind, și să rostească, fie și printre dinți, „așa, soldat!“, am continuat să-mi lustruiesc bocancii. Inițial, fusesem îngrijorat că, la împărțirea pe plutoane, nimerisem în ultimul din companie, în 5. Nu mi-l doream pe primul, în armată nu-i OK să te vadă prea mulți. Chiar nimeni, dacă se poate. Aș fi ales plutonul 3, după principiul „undeva la mijloc“. Dar nu m-a consultat nimeni. Cum nu m-a întrebat nimeni dacă doresc să fiu tuns. M-au băgat în rând cu ceilalți, deși mă tunsesem de două zile, scurt, pierdut în spate. Degeaba. Și-a băgat unu mașina-n freza mea, altul mi-a pus în brațe o uniformă dintr-un material care semăna cu pâsla, un altul mi-a dat o pereche de bocanci noi-nouți, care mi-au bășicat picioarele vreo două luni. M-am îmbrăcat, m-am

încălțat și am ieșit repede la gardul cazărmii, să le dau alor mei hainele civile. Pe mama au podidit-o lacrimile când m-a văzut verde și fără păr, tata s-a ținut bărbat. Doar era căpitan în rezervă... Dragii mei părinți au ținut morțiș să mă conducă până la poarta unității 01047, de pe strada Caracal din Craiova.

Avusesem noroc de două ori: că intrasem la facultate și făceam doar nouă luni (termen redus – TR) de armată, și că fusesem trimis aproape de casă, la o sută de kilometri. Dar cum eram unu' la părinți, ai mei au dorit să-și flancheze odrasla. În gara Severinului mă rugam, în gând, să nu vadă careva că mama urcă odată cu mine în tren și că tata îmi cară valiza. Și suie și el în vagon. Gara era plină de părinți, rude și iubite, care roiau în jurul viitoarelor cătane. Toți TR-iștii „încorporau" la sfârșitul lui septembrie, cam în aceeași zi. Au mai urcat și alți tați în tren, chiar și câteva iubite, dar mie mi s-a părut că toate mamele rămăseseră pe peron. A mea a rămas în fața unității, cu ochii în lacrimi și cu tata îmbărbătând-o. N-am apucat decât să le spun că-i mișto și să stea liniștiți, căci a trebuit s-o zbughesc: urla unu' după noi, bibanii.

Bafta m-a urmărit și la împărțirea plutonului pe grupe, deși la prima strigare m-am simțit frustrat și invidios. Nu prinsesem nici AG 8-ul, nici PSAL-ul, nici mitraliera cu crăcană. Doar banalul Kalașnikov, ca majoritatea. Tipii înalți posedau și ce aveam eu, dar și splendidul aruncător de grenade, spaima

tancurilor, a TAB-urilor, a tanchetelor. Spaima dușmanului mecanizat. Rambo a făcut țăndări un elicopter cu așa ceva, văzusem pe sârbi. Văzusem multe pe sârbi. Prea multe. AG-ul era o armă grozavă. Și nu era la mine! Nici pușca cu lunetă. Doar o duceai la ochi și cel la care te uitai era ca și mort. Deși el trăgea din țigară. Sau se închidea la șliț. Ori se uita la tine fără să știe că tu erai chiar moartea. După câteva zile am realizat că avusesem noroc: nu trebuia să car toată ziua-n spinare alte câteva kilograme în plus, față de cele aproape patru câte avea arma inventată de Kalașnikov.

Înainte de-a fi locotenent, Marian Tuță fusese boxer. Avea un nas bine turtit și doi ochi verzi pe care, dacă îi fixa-n tine, ți se confirma brusc legenda că armata română poseda arme care făceau să dispară divizii întregi. Poate nu chiar divizii, dar câte-un soldat ici-colo în mod sigur. Aveai impresia că te volatilizezi când te privea tovarășul locotenent Tuță și când îți strecura, printre dinți, un „sssoldatuleee...“. Simțeai că efectul Coandă, cu care topiserăm, în '68, tancurile rusești care au vrut să ne invadeze se repeta, după 20 de ani. Ca-n Dumas. Dar tovarășul locotenent n-a jucat cu bocancii-n gură pe nimeni din plutonul pe care-l avea în subordine, și nici nu „i-a futut una“ vreunuia dintre noi. Ne avertiza doar că „dacă îți fut una...“, dar n-a acționat asupra nici unuia dintre ai noștri. Ai lui. În schimb, am fost martorul unei

lovituri pe care comandantul nostru a aplicat-o rapid și scurt – extrem de rapid, aproape invizibil – unui sergent de la trupă, care-l tot fezanda pe un camarad. Abia peste vreo șase ani am mai văzut, într-un film cu Steven Seagal, o scenă asemănătoare. Dar parcă domnului Tuță i-a ieșit mai din... încheietură.

Frecam holul dintre cele cinci – trei pe-o parte, două pe alta – dormitoare cu o cârpă îmbibată cu ceară. Și frecam așa, ca și cum ai vrea să ștergi repede și pentru totdeauna o porcărie scrisă de un copil prost-crescut. Frecam cu râvnă, adică. Cred că nu trecuse o săptămână de când serveam patria și îmi doream s-o fac ireproșabil. Sergentul intrase la noi în dormitor și făcea culcaturi cu unul de-ai noștri. Or, cum tovarășu' locotenent ne-a ordonat să-i raportăm întâi lui dacă avem probleme, un coleg s-a dus repede la cancelarie – unele lucruri din armată sunt ca la școală – și i-a raportat. Când l-am văzut cât de hotărât vine l'entul pe holul lung și întunecat, cum conturul îi tot creștea, creștea, creștea, am accelerat mișcarea piciorului drept, încât am simțit că se-ncintă mozaicul sub talpa bocancului. N-am apucat să zic „S' trăiți!", că fostul campion a intrat în dormitor. Și-a ieșit cu sergentu-n piept. M-am uitat cu geana. Cuvinte au fost puține. Și printre dinți. „Dacă te mai prind o dată pe-aici, te omorrr..." Nu mai știu dacă replica asta a fost înainte, în timpul sau după lovitura lui Tuță. Cert e că sergentul a căzut în cur, a alunecat vreo câțiva metri pe holul lustruit de mine, a trecut

la... atât de piciorul meu (nici prin cap nu mi-a trecut să-i bag şi eu una nenorocitului), s-a oprit, s-a ridicat şi a rupt-o la fugă. Mi-a venit să-i pup podul palmei cu care-l trosnise pe ăla – n-a dat cu pumnul, altfel ar fi trebuit, probabil, să fac o lumânare din ceara rămasă, ca să o pun la capul sergentului –, atât de tare l-am iubit atunci pe comandantul meu. Bineînţeles că am povestit colegilor scena cu lux de amănunte, le-am arătat cum, unde şi cât, ca să se ştie care e treaba.

Depunerea jurământului şi defilarea de după trebuiau să iasă şnur, fiindcă erau în 25 octombrie. Ziua Armatei, adică. „Şi nu te caci în ea, soldat, că te scot în câmp şi te dau cu capu' de toţi pereţii!" Aşa că am învăţat să dăm onorul cu arma şi să batem pas de defilare. Cu arma a fost relativ simplu, erau trei-patru mişcări: la picior, pe umăr, pentru onor... Cu defilarea s-a dovedit însă a fi extrem de nasol, fiindcă orice râmă aflată la patru metri sub asfalt trebuia să moară. Când băteai pas. Aşa era ordinul. A fost un pogrom al bietelor târâtoare, dădeam cu talpa de ne clănţăneau dinţii în gură şi ni se mişca sub bonetă bucăţica de creier ce ne rămăsese. Da, simţeam cum creierele noastre se fac tot mai mici de la o zi la alta. „Băi, aici e bine, nu trebuie să te gândeşti. O face alţii pentru tine. Aci doar te execuţi. Las' că vă mai odihniţi dracu´ capetele alea, că după cinci ani la facultate n-o să vă mai intre sub căşti de

mare ce-o să fie", ne-a încurajat un veteran. Totuși, ca viitori studenți, am încercat să opunem rezistență prostiei care ne acapara încet-încet. Așa că citeam, scriam scrisori, jucam șah, povesteam, jucam cărți. Dar după o dimineață de instrucție în Dealul Făcăilor – „vă țin aci în soare până la noapte, băăă!" – și după o după-amiază de exterminat râmele de sub asfalt, adormeam cu cărțile pe față. Sau cu mâna pe vreo piesă de șah. Așa că ne-au mai rămas, ca variante culturale, clămpănitul din gură și jocul de cărți. De pocher, mai exact. Ca să nu ne fure somnul, jucam pe bani. Sume mici, dar dese. După câteva mâini rămâneai fără soldă (75 de lei, o nimica toată), după altele îți luai adio de la aparatul de ras, de la ceas, de la ce mai aveai folositor prin valiză. Ca să câștigi, îți puneai serios mintea la contribuție, căci pocherul e un joc de gândire, unde calculul probabilistic, aritmetica primară și hazardul se contopesc, niciodată în proporții egale și întotdeauna altfel, de la o partidă la alta. E un joc al psihologiilor comportamentale, al cititului de gânduri, de fețe, degete și gesturi. După două ore de pocher, puteam să spun la ce facultate era student adversarul și cu ce notă intrase. Marja de eroare era de treizeci de sutimi, maximum o jumătate de punct. Unuia i-am aruncat-o, așa, după ce tocmai se împărțiseră cărțile, că mai are un frate mai mare și o soră mai mică, de i-au picat cei doi zecari din mână.

Rezistența prin cultură nu s-a manifestat doar prin manevrarea celor cincizeci și două de cărți. Am citit,

de exemplu, *Minima moralia* de Andrei Pleşu. Citeam câteva pagini, iar când voiam să continui lectura, îmi dădeam seama că uitasem tot. Aşa că dădeam înapoi paginile, ca să-mi iau avânt în lectură. Mai scriam câte-o poezie, dar rar. Pentru că foarte des scriam scrisori. Trei, patru, şapte scrisori pe zi. Majoritatea destinatarilor erau domnişoare de prin diverse colţuri ale ţării. Dar mai corespondam şi cu câte-un camarad aflat sub arme prin altă urbe. Toţi o duceau prost, toţi erau terminaţi, toţi numărau, din oră-n oră, zilele. Citeam scrisori de groază, despre alarme noapte de noapte, adunarea plutonului pe rastelul de arme ori în mijlocului râului, pescuit în chiuvetă cu şiretul de la bocanc, măsurat dormitorul cu chibritul, şuturi în cur fără avertisment, ştafetă 5 x 1 000 de metri cu masca de gaze pe figură, încât la noi era domnie. O domnie de Ev Mediu timpuriu, e-adevărat, când a te spăla însemna un atentat la sănătatea trupului. Noi am fi atentat, dar nu aveam cu ce. În Craiova era o problemă cu apa. Dacă în restul ţării nu erau căldură, curent, benzină, mâncare, medicamente, hârtie igenică, îmbrăcăminte, încălţăminte, în oraşul de pe malurile Jiului nu era nici apă. Sau era cu ţârâita, dar seara pe la nouă se oprea. Dacă uitai să-ţi pui într-o sticlă şi te lovea setea, mai aveai o şansă: să nu fi pus altul botul, înaintea ta, pe ţeava de la robinet şi să fi supt. Dacă erai primul la suptul ţevii, mai prindeai câteva guri de apă rămase pe conducte. Apă caldă vedeam o dată pe săptămână,

sâmbăta, la dușuri, unde se spăla tot regimentul. Vreo 1 400 de oameni. Noi, fiind compania a 8-a, eram cam la coadă, după ce pe sub cele 10-12 stropitori treceau cam o mie de soldați. Bineînțeles că scurgerile erau de mult înfundate, așa că sub dușuri băltea o apă neagră, care depășea binișor oul gleznei și urca spre genunchi. Ne-au trebuit două sâmbete să ne prindem că după trei minute se tăia apa caldă și majoritatea celor 150 de suflete goale-pușcă nici măcar n-apucam să ne săpunim. Dar apa rece o înlocuia imediat pe sora ei mai mică. În octombrie și în prima jumătate a lui noiembrie a mai mers, fiindcă nu dăduse gerul, dar apoi a fost crâncen. Însă cei mai mulți reușeam să ne spălăm, cât de cât, în cele 180 de secunde. Aveam tehnică și viteză. Și tehnologie: pe apa mizerabilă pluteau săpuniere mari (cumpărate special), din care luam repede săpunul, îl treceam rapid peste părțile esențiale ale corpului și-l puneam imediat la loc, ca să se „înfrupte“ din el și altul dintre cei 12-15 câți eram sub un duș. Majoritatea săpunierelor se scufundau din cauza valurilor pe care le făceam, înnebuniți că se oprea apa caldă și năvălea peste noi gheața topită.

Dar n-aveai cum să stai în suc propriu șapte zile. Așa că în cursul săptămânii făceam... samba. Samba e atunci când te duci seara la spălător, te dezbraci în pielea goală, te săpunești și apoi rogi un camarad să pună pe tine furtunul cu apă rece. Știam cu toții când face cineva samba, fiindcă urletele sale ne mișcau

profund. Cei mai bărbați dintre noi băgau și capu-n afacerea asta. Eu preferam să mă tund mai des...

Mai era o nenorocire care ne submina domnia: varza. Varza trăsnea de ne picau stemele de la bonetă în castroane. Era imposibil de mâncat la oricare dintre mese am fi avut-o. În rest, stomacul se descurca onest cu celelalte feluri de mâncare: fasole, soia, ghiveci, cartofi, macaroane și... cam atât. Cu ceai și pâine. Nu-i adevărat că puneau bromură în ceai! Nu am auzit pe nici unul să se vaiete. La prânz, în afară de felul doi, primeam ciorbă. Și o eugenia sau un măr. La început am făcut fițe când am descoperit câte-un vierme mort, gros și alb în mâncare. Când, dând cu lingura, auzeam un scrâșnet ca de frână. (Era nisipul care se depunea dacă nu mâncai repede, cât încă era amestecat cu ciorba ori cu cartofii. Cu fasolea ori cu soia.) După vreo trei săptămâni am prins curaj și am început să pescuiesc viermii și să-i ascund sub farfurie. Am deprins mâncatul cu lingura fără să ating fundul castronului de tablă. Asta pentru că mi-era foame tot timpul. *Ne* era foame tot timpul. De când ne deștepta goarna până adormeam. Unii se trezeau și noaptea să ronțăie ce mai aveau prin valize.

Într-o săptămână trebuia să primim concediul, dar cei mai piloși dintre noi își rezolvaseră de-o permisie și plecaseră acasă vineri, în 15 decembrie. Ziua de 16 m-a prins în funcție (locul în care oltenii se simt, nu-i așa, cel mai bine). Eram SSC, adică sergent de

serviciu al companiei a 8-a, un fel de înlocuitor al comandantului de companie, căpitanul Neacșu. Nu era mare lucru de făcut în postura asta: trebuia să alergi când suna gornistul până în fața OSR-ului (ofițerului de serviciu pe regiment) și să dai raportul. Cum că efectivul e în dormitor și face sectoare. Sau „activități specifice". În dimineața lui 17 decembrie, goarna a sunat la 6, nu la 5.30. Ne-am strâns toți SSC-ii, vreo 12 parcă, și am dat raportul: câți în unitate, câți la spital, câți în permisie. OSR-ul era un maior cu alură de gentleman, subțire, discret, calm. Și cum ăștia erau foarte rari, m-am uitat la el cu simpatie (cât poți simpatiza, ca soldat, un APV-ist). Pe la 8 a sunat iarăși goarna, ceea ce nu prea se făcea: era duminică. OSR-ul mi s-a adresat: să-i trimit pe agenți în oraș ca să cheme ofițerii și personalul civil în unitate. O parte dintre agenți s-au bucurat – era nițel soare –, alții au înjurat de mamă: duminica era de stat în unitate și de frecat menta. Dar ordinu-i ordin, nu se discută. Pe la 10 au început să apară, agale și legănat, ofițerii. N-aveau mutre vesele pe sub cozoroace, era ziua lor liberă, preferau să frece și ei menta, dar acasă, nu în unitate. Însă ordinul era ordin, nu? Pe la 12 s-au strâns toți, inclusiv ai noștri, șase. Gornistul suna cam din oră-n oră, noi raportam la OSR că totul era OK în companii, apoi la comandantul de companie, apoi la comandantul de pluton. În cancelarie, doi ofițeri jucau table, unul chibița, altul fuma, altul se uita pe geam, iar altul intra și

ieşea. Mai întreba câte-unul, în aer, aşa cum ai trage cu puşca: „Ce pula mea ne-au chemat duminica?" Dar eu eram mic, nu ştiam nimic.

Trecuse şi prânzul, ofiţerii deveniseră tot mai nervoşi, deşi mâncaseră. La popotă. Nici nouă nu ne era totuna să-i ştim la capul holului, băgaţi în cămruţa lor. Tov Tuţă mai venea prin dormitor, ne mai întreba de una, de alta, avea chef de conversaţie. De fumat nu fuma, la table probabil că n-avea noroc, iar la noi era mai mult aer decât în cancelarie, deşi eram 32. 30, de fapt, că doi erau în permisie. Pe la 17.30 a sunat din nou goarna. Doar că de data asta maiorul-gentleman era de nerecunoscut: alb ca vata. Cu o voce care i se piţigăiase miraculos, a strigat să ne aliniem, să stăm drepţi şi să mergem în companii ca să le supunem ofiţerilor că-i alarmă „Radu cel Frumos". Mi-a plesnit un zâmbet în colţul gurii, pagina 73 din manualul de istorie a început să-mi fâlfâie prin cap, să planeze, calul voievodului s-a ridicat pe două picioare, s-a cambrat... M-a trezit ţipătul maiorului: „Sergent, ai dispărut?!" Rămăsesem singur, toţi ceilalţi SSC-i se evaporaseră. Doar unuia i-am zărit, în depărtare, tălpile bocancilor.

Am ţâşnit, am urcat în salturi scările celor două etaje, am bătut la uşa cancelariei şi, înainte de-a deschide gura, am văzut tabloul: doi jucau table, unul se uita la ei, altul fuma, altul îşi număra degetele, iar căpitanul era în picioare. A întors capul şi m-a întrebat: „Ce mai e?" „Permiteţi să raportez! E Radu

cel Frumos. Alarmă Radu cel Frumos." În următoarea clipă, tabloul s-a schimbat: unul a început să strige „Război, e război, e război!", doi și-au scos pistoalele din rastel și au băgat în ele încărcătoare cu gloanțe adevărate, mustața căpitanului Neacșu se pregătea să zboare, Tuță nu mai știu ce făcea, fiindcă m-am lipit de peretele holului, încercând să mă țin pe picioare și nu să mă scurg. Locotenentul-major Copaci a intrat urlând, cu pistolul în mână, în dormitorul plutonului 3: „E război, vă împușc cu mâna mea dacă nu executați ordinele!"

Au urmat o seară și o noapte de groază. „Radu cel Frumos" era alarma pe care armata română n-o mai primise de la invadarea Cehoslovaciei de către ruși, în '68. Cea mai nasoală era următoarea (și ultima), „Ștefan cel Mare", fiindcă atunci chiar era război. După cum se comportau ofițerii – care înnebuniseră –, am realizat că era groasă rău. Iar când ne-au dus în depozitele de muniție și ne-au pus să scoatem lăzi după lăzi cu gloanțe, ne-au cuprins spaimele. Toată noaptea am băgat acele gloanțe în încărcătoare și în benzile de mitralieră: ungurii invadaseră România și veneau peste noi, în Oltenia. Ne pregăteam să le ieșim în drum.

Noaptea au apărut și piloșii care fuseseră în permisie. Au confirmat: vin ungurii, au ocupat Timișoara. Până în dimineața zilei de luni ne-am umplut de muniție. În curtea cazărmii apăruseră tancuri, TAB-uri, camioane. Chiar funcționau! Scoteau fum

și li se învârteau șenilele, roțile, turelele. Iar nouă – ochii în cap de oboseală, stres și frică. Era război și trăseserăm doar de trei ori cu pușca. Speram să fie o luptă corp la corp cu dușmanul, căci eram specialiști în lovitul cu patul armei și împunsul cu baioneta. Un coleg de pluton din Deva, al cărui tată era mare goangă prin armată, aflase adevărul: la Timișoara erau 60 000 de morți! Nu prea știa cine omorâse, dar se utilizaseră inclusiv aruncătoare de flăcări. Văzusem așa ceva în filme despre al Doilea Război. Și la Crăciun, când ai mei pârleau porcul cu arzătorul. Chiar, se apropia Crăciunul. Iar noi intram în război. Mă gândeam la bieții părinți și mă temeam că o să vină la poarta unității să mă apere.

Zilele de după alarmă au fost bezmetice. Ofițerii au dormit în unitate, alături de noi, dar cu armele sub perne. Ale noastre erau prea mari, așa că le aveam lângă paturi... Era o tensiune permanentă și pentru că informațiile dinspre „front“ erau contradictorii. Unii șopteau că nu cu ungurii era război, ci cu ai noștri... Dar cum cu ai noștri?!

Pe 21 dimineața, am fost duși în sala unde, până atunci, făcuserăm pregătire politică și teorie militară. Urma să vedem la televizor, de la București, din piață, discursul Comandantului Suprem. Sala era un spațiu drag nouă. În noiembrie, pe când se transmisese Congresul al XIV-lea al PCR, ne asigurase un ceas, două, trei de somn pe zi. Și în 21 ne cam luase somnul, dar ne-am trezit brusc când am auzit,

în direct, rumoarea și huiduielile mulțimii aduse în Piața Palatului. Iar când am văzut precipitarea lui Ceaușescu, mutra lui desfigurată, pe Leana care striga isterică „Stați liniștiți la locurile voastre, alo, alo, tovarăși!", ne-am ridicat involuntar în picioare. Ofițerii (erau acolo și mai-marii unității) s-au întors spre noi cu fețele curbate, ca niște semne de întrebare care ce se scurgeau parcă, încet, pe sub caschete.

Ziua de 22 decembrie a ieșit din trompeta gornistului pe întuneric, la 5.30. După înviorare și micul dejun, a venit adunarea. Ca niciodată, era prezentă toată ofițerimea. De la însuși comandantul unității am aflat că forțe destabilizatoare, care atentează la siguranța statului și a orașului, se vor strânge în centru. Aveam ordinul să ieșim în oraș și să menținem ordinea. Dacă „destabilizatorii" încercau să se apropie de cordoanele de protecție, ordinul era clar: foc de avertisment în aer. Dacă nu se potoleau, foc la picioare. Iar dacă voiau să ne ia armele, bum!, în plin. TAB-uri gătite de luptă, vreo două-trei tancuri, camioane burdușite cu militari au ieșit pe poarta cazărmii. Doar noi, compania a 8-a TR, nu. Am rămas să întărim corpul de gardă, în caz că UM 01047 era atacată. De fapt, mutam un lădoi plin cu încărcătoare pline prin curtea unității. Mai stăteam pe el, mai fumam o țigară, mai trăgeam cu ochii la garduri, să nu ne surprindă dușmanul. În jur de 11.30-12 a.m.

ajuns în fața infirmeriei, cu lădoiul între noi. Dintr-un difuzor susura muzică. La un moment dat, o voce groasă a anunțat să nu părăsim aparatele de radio, fiindcă urmează un comunicat important pentru țară. Eram pregătiți: aveam lângă noi câteva mii de gloanțe și 33 de guri de foc. A urmat comunicatul: români, dictatorul a fugit, suntem liberi! Liberi! Liberi! Am sărit în sus, ne-au dat lacrimile, ne-am îmbrățișat, ne-am făcut cruci, am plâns, am râs. Chiar fostului campion de box i s-au umezit ochii. Ca bonus, am fost trimiși la masă. Aceeași ciorbă nisipoasă, același fel doi, același măr. Sau eugenia. Toate grozav de gustoase. Ne-am șters la gură, am băut apă și ne-am ocupat fericiți poziția din jurul lăzii. Nu peste mult timp, a intrat pe platoul unității primul TAB plin de flori, cu comandantul lui beat de fericire, c-o sticlă de vin în mâna dreaptă și cu steagul cu gaură în stânga. Apoi au venit tancurile, camioanele și celelalte TAB-uri. Veselie, pupături, sticle din mână-n mână. Pe la 13-13.30 ne-au adunat din nou. Comandantul unității a anunțat că „revoluția a învins, dictatorul a fugit, armata-i cu poporul". Iar pentru a se evita grozăviile de la Timișoara – vitrine sparte, magazine incendiate etc. –, unitatea va merge în oraș, neînarmată, ca să asigure paza obiectivelor și a instituțiilor importante. „Servim patria!" am răspuns. „Să nu beți apă, e posibil să fie otrăvită de oamenii lui Ceaușescu", ne-a informat colonelul Neagoe, comandantul. Dar eu băusem...

Am simțit imediat că mi-e rău, că am dureri la stomac, că-mi vine să vomit. Băusem apă otrăvită! În loc să fi murit ca un erou, în luptă, sucombam fără glorie și în chinuri. În propria vomă! Când am aflat că și alți colegi trecuseră pe la țâșnitoarea din unitate și n-aveau nimic, mi-a trecut. „Cine-a mâncat?" a mai întrebat șeful unității. A 8-a TR, 'trăiți! A 8-a TR va ieși prietenoasă în oraș, cu banderole albe pe brațe. „Soldat, dacă primești o palmă, chiar un pumn, nu ripostezi în nici un fel, s-a-nțeles?" „Servim patria!" Ne-am strâns în fața pavilionului, am rupt cearșafurile, ne-am făcut din ele banderole pacifiste și, pe la patru, am ieșit pe poarta cazărmii cântând *Treceți batalioane române Carpații!* O jumătate de ceas ne-a luat să ajungem din strada Caracal în buricul Craiovei, care clocotea de olteni. Iar în balconul primăriei cânta însuși Tudor Gheorghe: „Noi aici suntem un neam, ca frunza lucind pe ram." Și noi: „Sărută-ți, copile, părinții și frații." Menestrelul a rămas c-o mână-n aer, s-a oprit și a spus: „Iată soldații, copiii noștri, sunt aici, cu noi!" În secunda următoare, oamenii au năvălit peste noi, ne-au îmbrățișat, ne-au pupat, femeile ne-au spus „mamă, copilu' meu..." Șiroaiele de lacrimi civile s-au amestecat cu cele militare. Mirosurile de zaibăr și țuică s-au topit în cele de usturoi și praz. L'entul și-a tras chipiul pe ochi ca să nu vedem că-i picase garda și dădea apă la porumbei. Nu știam exact ce se întâmpla cu noi, dar era bine.

Revoluția, ca să zic așa, mi-am petrecut-o în centrul Craiovei, din 22 și până în 30 decembrie. Am „descărcat" sute de oameni din camioane și remorci, am apărat piesele lui Brâncuși (aveam „Statul-Major" la Muzeul de Artă, în încăperea unde era/este expoziția permanentă a sculptorului) cu mantaua, n-am dormit, de teama „teroriștilor", nici un minut, timp de patru nopți și cinci zile, mi-au clănțănit dinții în gură de frică și am transpirat gheață când o tanchetă s-a oprit sub balconul în care stăteam și a tot pendulat mitraliera spre mine, am ținut, la rugămintea directorului muzeului, un „jurnal de front", am băut cel mai bun vin roșu din viața mea, am văzut cele mai emoționante și diverse forme de umanitate, l-am descoperit pe Dumnezeu.

Tot atunci mi-am compus primul (și ultimul, până acum) testament. Era unul literar. Convins că aveam să fiu împușcat, am scris pe o hârtie: *Să mi se publice o carte de poezie.* Am pus bilețelul în buzunarul drept de la pieptul vestonului – celălalt, din dreptul inimii, era ocupat cu monede de 1 leu și de 3 lei: scut împotriva gloanțelor – și acolo l-am uitat. L-a găsit mama când am venit acasă, în februarie, în concediu. Tocmai voia să-mi spele uniforma.

cătălin ștefănescu

rupeți rândurile! marrrș!

Am intrat pe poarta unității tremurând de frică. Transpirasem cărând valiza de lemn în care aveam vrute și nevrute, plus o farmacie întreagă, pe care maică-mea ar fi fost în stare s-o „concentreze“ mai degrabă într-un marfar. Picasem la facultate și eram disperat. Nu reușisem niciodată, la orele de educație fizică, să mă cațăr pe funie până la capăt, rămăsesem cu o obsesie pentru chestia asta, eram firav, ridicol de mămos și calculasem că urma să stau în locul ăla sinistru vreo patru sute optzeci de zilișoare. Era în septembrie 1987. Toamna nu se zărea nicăieri, era cald, părea că vara se legase cu lanțuri de toți castanii din Alba-Iulia, nu izbutisem cu nici o pilă să scap de armată, Ceaușescu era în formă maximă, se simțea mai bine ca oricând, iar eu aveam senzația absolută ca lumea se termina atunci și acolo.

Știam tot soiul de povești despre armată, de pe la amici, de pe la prieteni, mai cu seamă de la unul dintre ei, foarte apropiat, care trăise o experiență pe care ne-a povestit-o, într-o noapte, în parc. Nu fusese niciodată la mare. Visul vieții lui era marea. Făcuse armata la Arad, la o unitate de tancuri. La un moment dat, a fost anunțat că pleacă în aplicație la

Capul Midia. Era gâtuit de emoție. Urma să-și vadă visul cu ochii. Și a văzut marea, câteva minute, prin… vizeta tancului.

Eșecul la facultate mă dărâmase. Plecasem umilit, pe furiș, din orașul meu mic, în care părinții se războiau unii cu alții prin rezultatele copiilor. O dădusem în bară, o mușcasem cum nu se putea mai rău. Căzusem din elita liceului, din grupul celor aleși, privilegiați, în liga inferioară. Auzeam în minte doar vorbe ca „Gata! ți s-a dat o șansă mare și ai ratat-o. Ți-ai bătut joc de toate eforturile care s-au făcut pentru tine. La armată ți-e locul, să-ți bagi mințile-n cap, pe urmă la șaibă, în producția socialistă." Fata după care nu voiam să recunosc cu nici un chip că eram pe spate, o colegă de clasă, intrase, evident, din prima la Medicină, la București. Totul era pierdut. Iar poarta unității militare parcă-mi căzuse-n cap, ca un prim acord apocaliptic al recviemului disperării mele.

Nu mai știu nimic din primele momente. Îmi amintesc doar mașina manuală de tuns, molfăind ceva pe la ceafă, uniforma și bocancii care au apărut pe mine din neant. Pe urmă, clipa în care m-am văzut în oglindă și mi-au dat lacrimile. M-am scuturat, mi-am zis că trebuie să fac orice să scap de-acolo, m-am gândit la nenorocitele de manuale de literatură și de gramatică pe care le aveam în valiză și mi-am promis că o să le halesc pe pâine. Am zis că n-are nici un rost să mă văicăresc în halul ăla, că sunt complet de cacao și că trebuie să o iau de la capăt.

Mi-am înfundat mâinile în buzunare şi am ieşit în curtea unităţii mimând, jalnic, siguranţa. Atunci l-am văzut pentru prima dată pe fruntaşul Ciocan. Un tip blonziu, bine făcut, cu ochi de peşte, cumva albăstrii, de parcă îi frecase prea mult la spălat. Părea stăpânul absolut al locului. A venit spre mine ca un uliu în picaj. M-a măsurat cu o privire expertă, şi-a dezvelit galeria de faianţă crem, din gura cât o chiuvetă, într-un rânjet gigantic, cuprins între hotarele unor urechi parabolice, şi-a pus labele-n şolduri şi-a strigat: „Cristeaaa! Vino-ncoa, fută-l Dumnezău de biban, să vezi un şmecheraş! Bibi, scoate mânuţele din buzunare, că-ţi papă pula unghiile! La mine eşti, Bibi! Te-nvăţ io cum să ţii mânuţele alea de şmecheraş!“

Nici n-am avut timp să respir. Ciocan descoperise altă victimă, în spatele meu. „Aaaaa... avem şi-un gras. A mâncat de-a spart băiatu' în civilie... Aici o să mănci futai, grasule!“ Între timp, a apărut şi strigatul Cristea. Părea singurul om civilizat din lumea aia.

— Stai, Bibi, nu intra-n panică! Nu te lua după bou' ăsta. E din Vaslui. Atâta-l duce capu'. Dacă eşti în grupa lui, ai cam belit-o. Da' dacă apuci la mine, n-ai treabă. Cum te cheamă, mă?! Ştefănescu? Îmi pare rău, moşule. Chiar ai belit-o! Eşti la Ciocan. I-ai picat şi pe invers. Da' stai liniştit, că mai sunt şi io p'aproape. Nu face el chiar cum vrea p-aici... La ce facultate ai dat chix?

De la Mircea Cristea, un braşovean isteţ şi cu umor, am aflat că lumea din curtea aia mare se împărţea

în bibani și veterani. Că bibanul e vai de capul lui, trebuie să sufere, iar veteranul trebuie să boierească, pentru că a suferit destul. I-am spus că aveam de gând să prind orice clipă să mai învăț, pentru ca în vara următoare să intru la facultate și să scap de-acolo. Am crezut că leșină de râs. „Ce să faci, mă? Să înveți? Vai steaua ta, prietene! Poate să-nveți Tatăl Nostru în toate limbile Pământului. Ești la cercetași. Când o să-nceapă futaiu' de la instrucție, o să zici că te-a lovit trenu'. Dacă vrei să-i fentezi p-ăștia, singura șansă e o pilă serioasă, să scapi pe la vreun birou. Da' și-acolo, când o să prinzi un minut, o să dormi. Ăștia care scriu frumos se scot. Altfel, Ciocan iz ior neim.

Și, câteva luni, Ciocan m-a chemat. Mi-am găsit câțiva picați la facultate, frați de suferință, tipi foarte haioși, alături de care era o plăcere să stai. În pauza de țigară. Pentru că-n rest era jale. Instrucția era terenul de joacă și de mână liberă dată unor tâmpiți, sadici, proști și duși cu pluta. Nici nu vreau să mi-l amintesc pe locotenentul cu privirea tulbure și cu fălcile încleștate, om cu probleme pe-acasă, care-și vărsa cu sălbăticie vagonul de frustrare pe niște puștani speriați. Cât despre Ciocan, am învățat ce-a învățat toată lumea care a făcut armata, când e vorba despre exemplare de-astea. Oameni simpli, cărora contextul ăla primitiv le dădea ocazia să fie ce nu fuseseră și ce nu puteau deveni niciodată. Un fel de șefi. La toată treaba asta, se pun la socoteală și suferința, umilințele pe care le înghițiseră, la rândul lor,

de la alte animale. Ăia pe care-i găsiseră ei veterani, când veniseră, la rândul lor, la armată. Prin urmare, singurul gând era răzbunarea cruntă. Și pe cine să se răzbune Ciocan? Pe mă-sa? N-avea cum. Era la Vaslui. Pe fraierii de bibani, proaspăt ajunși la armată, la termen normal. Pe bibani, pentru că făcuseră pe nebunii și credeau că sunt șmecheri și intră la facultate. Eee, uite că n-au intraaat! Și-au ajuns pe mâna lu' toa'rșu fruntaș Ciocan, la regimentu' de geniu de la Alba Iulia.

În primele zile, am învățat imnul *underground* al plutoanelor de cercetași și de transmisioniști de la Unitatea Militară 01653, Regimentul 52, Geniu. Se cânta cu voce joasă, seara, după stingere. Bibanii aveau misiunea de luptă să cânte și să prezinte veteranilor AMR-ul. Vine de la „au mai rămas…", adică numărătoarea inversă care-i desparte pe veterani de libertate. AMR-ul se înfățișa ca un metru de croitorie, de-ăla din material textil, așezat pe o pernă, cu o foarfecă alături. Un biban bătea pas de defilare, ducând perna cu prețioasele ostromente, în fața preaobositului veteran, care trebuia să taie, ceremonios, un centimetru. Asta însemna o zi de armată în minus. Dar un pas în plus spre râvnita, legendara Libi (de la „liberare"), personajul mitologic principal al etosului cazon românesc. Libi, în varianta grafică de tatuaj „Lyby", se întruchipa în imaginarul colectiv și complet delirant al veteranului ca o doamnă cumplit de țâțoasă, nurlie, focoasă, gata să-și desfacă

picioarele între care șade, cuminte, poarta spre libertate. În vremea asta, plutoanele de bibani psalmodiau: „Căsuța noaaastrăă, zero șaișpe cinzeștrei, futuuu-iii gura mamiii eiii…“ Cristea îmi povestise că, la ciclul trecut, veteranii de la batalionul de drumuri fuseseră mult mai imaginativi. Dormitoarele lor erau la parter. Cică unii bibani erau puși, în dormitor, să imite zgomotul locomotivelor cu aburi, în timp ce alții, afară, mergeau ghemuiți pe sub ferestre, ridicând deasupra capetelor crăci de castan. Asta trebuia să le dea preaobosiților veterani senzația că sunt în tren, în drum spre libertate, spre civilie. Așa, ca poveste, poate să pară haios. Adevărul însă e că totul era un continuu abuz, o enormă umilință, o dureroasă pierdere de vreme, într-o lume urâtă, violentă, barbară. Bafta chioară a fost întâlnirea cu câțiva tipi cu care avea să se lege o minunată prietenie. Peste ani, de bună seamă, păstrând proporțiile, am înțeles poveștile deținuților politici care făceau școală în închisori, învățându-se unii pe alții ce știau mai bine. Într-un fel, așa a fost și la noi, și la mulți alții care au făcut armata în vremurile alea.

Într-o dimineață, împreună cu câțiva dintre proaspeții prieteni, am trăit o minune. Ciocan ne-a scos pe stradă, în fața unității. Ne-a încolonat, ne-a pus să cântăm și am pornit-o spre gară. Nu ne venea să credem. Stejarul din Vaslui pășea țanțoș, în dreapta plutonului, și afișa un zâmbet misterios și important. Am ajuns la gară și ne-am urcat într-un tren. După

ce stai vreo două luni ca la puşcărie, după „săptămânile sadismului la sate" dezlănţuite la instrucţie, după nenumăratele spectacole de imbecilitate şi barbarie, să ieşi în lumea de dincolo de zidurile unităţii e ca şi când ai sări din iad pe o plajă din Pacific. N-avea nici o importanţă unde ne ducea trenul ăla. Fumam pe culoar şi povesteam cu băieţii despre muzici. Ciocan se lungise pe o banchetă şi se holba la noi, pe sub bonetă, cu ochii lui spălăciţi, de peşte. Din când în când, rânjea vag, doar pentru el, ca unul care ştia exact ce ne aştepta.

Am coborât la Vinţu de Jos, ne-am încolonat, şi melomanul din Vaslui a pohtit din nou să auză cântări militare. Am mers vreme de vreo jumătate de oră, până am ajuns la ceva ce părea să fie un soi de fermă. Acolo s-a consumat, vreme de vreo cinci zile, o bunătate de coşmar. A trebuit să curăţăm două hale enorme dintr-un complex de creştere a iepurilor. Ciocan ne-a pus la treabă şi, mulţumit, a plecat în inspecţie prin zonă. Materiile lăsate de minunatele fiinţe urecheate nu fuseseră curăţate niciodată de când se construise ferma. Erau adunate în nişte fose lungi, de treizeci-patruzeci de metri, înalte de vreun metru şaptezeci şi late cât să încapă un om. Gunoiul ne venea până la piept, era uscat la suprafaţă, dar, pe măsură ce cobora spre baza fosei, devenea mai clisos. Urina de iepure miroase ca o drujbă care-ţi despică ţeasta. Amestecată cu un strat generos de fecale, dă un spectacol vizual şi olfactiv luxuriant, dar

imposibil de redat în cuvinte. Deasupra foselor era un grilaj pe care stăteau cuștile. Locatarii fuseseră mutați pe perioada curățeniei. Daca erai mai 'năltuț, trebuia să stai aplecat binișor, să nu dai cu capu' de grilaj. Asta însemna să stai cu fața... fix în obiectu' muncii. Care obiect al muncii trebuia adunat cu lopata, pus în niște roabe și dus la capătul de alee dintre hale. Cinci zile de iepureală.

Cinci zile sinistre, în care, oricât te-ai spăla, tot ce respiri, tot ce visezi, tot ce bagi în gură la masă are duhoarea aia. Camaradul Guminschi, un ochelarist neîndemânatic și plin de umor, ca-n filme, a mormăit într-o dimineață: „Dacă vreunul dintre voi îmi spune că sunt de căcat, nu-l contrazic. Dar precizez. Căcat de iepure." La vreo săptămână după povestea cu ferma, Guminschi a trebuit sa facă de gardă la unul dintre posturile unității unde erau și niște cuști în care se creșteau iepuri, pentru chiolhanurile ofițerești. Postul era chiar la zidul principal al vechiului fort militar. Când se crăpa de ziuă, de-acolo se vedea până spre valea Mureșului și spre dealurile cuminți din jurul orașului. Iar jos, la poalele cetății, vedeai cum doarme, până târziu, un cartier de case vechi, care supraviețuiseră victoriei poporului muncitor. Dimineața, când a sosit patrula de schimb, Guminschi stătea calm, fuma și privea în gol. N-a băgat pe nimeni în seamă, părea plecat cu mintea în altă lume. Lângă cuști, la zidul unității, frumos

aliniate, zăceau vreo zece cadavre de iepuri, pe care ochelaristul îi decapitase, meticulos, cu o sapă.

Am avut bafta incredibilă de a nu prinde detașamentele de muncă în agricultură. Am prins, în schimb, tot arsenalul de mizerii și umilință, atmosfera plină de zvonuri și legende stupide, păduchii de haine, *Europa Liberă* ascultată la căști, în centrala telefonică, alarmele de luptă și tensiunea din timpul revoltei din noiembrie, de la Brașov, nesfârșitele zile de instrucție, teroarea unora dintre ofițerii cu nervii la pământ, care-și scufundau necazurile în alcool și își detonau momentele de disperare în mutrele buimace ale soldaților. Totul era ca o joacă stupidă, cu adolescenți și oameni în toată firea, o gigantică glumă proastă, scăpată de sub orice semn al rațiunii, subordonată doar obsesiei pentru propriile reguli tribale.

În cele din urmă, coana Rodica, o prietenă de familie, mi-a croșetat o minunată pilă la un maior din unitate, care m-a luat la biroul lui. Așa l-am cunoscut pe Bumbu, un tip complet ieșit din lumea aia, un personaj coborât parcă din *Yankeii*. La Bumbu în birou a început boieria. Aveam vreme să citesc, aveam un spațiu unde să mă refugiez, ascultam fără probleme *Metronomul* de la *Europa Liberă*, ce mai... boier Bibescu. Bumbu era un tip înalt, cu burtă de profesionist în ale mâncatului, făcea mișto fățiș de prostia cazonă și le râdea politrucilor în nas, cu un tupeu aproape neverosimil. Parcă era un american din filme, parașutat dincoace de Cortina de Fier.

Purta ochelari de soare italienești, de pilot, cu ramă aurie, o geacă de piele pe care își pusese însemnele militare și un chipiu cu cozoroc maro, tot din piele, asortat la geacă și la o față brunetă bine, mare cât un semn de circulație și ciupită artistic, ici și colo, de vărsat. Era dat dracului de indiferent la lumea în care trăia. Spunea bancuri cu Ceaușescu și cu activiști de partid, auzisem că fusese greucean prin cârciumi și că avea la activ câteva bătăi legendare. Bumbu venea dintr-o familie de țigani cu școală și cu poziție foarte bună în oraș. Era de un bun-simț incredibil și de o sensibilitate năucitoare. Și-i plăcea teribil să stea la povești. Eu îi rostuiam țigări sârbești, celebrele Vikend, el dădea permisii generoase. Ne-am înțeles perfect.

Prin primăvara lui '88, inevitabilul s-a produs. Bumbu a fost dat afară din armată. Picătura care umpluse paharul era fratele lui, un doctor despre care se spunea că era foarte bun și care uitase să se întoarcă din Germania. Bumbu mi-a strâns mâna, mi-a zis să am grijă de mine și de-atunci nu l-am mai văzut. În locul lui, a venit un căpitan, simpatic și el de felul lui, un tip mai bățos, dar foarte cumsecade. Țintea îl chema. Am mai stat în zonă vreo două luni, după care am plecat la și mai multă boierie, la Centrul Militar Vâlcea. Adică acasă. Un vecin de bloc îl știa pe un grangure din armată. Pila a mers brici. La Centrul Militar am citit de-am rupt, mă lălăiam toată ziua prin oraș, mergeam la cenaclul literar al urbei,

a fost program de tabără. În ianuarie '89 am scăpat. La timp. A trebuit să merg din nou la Alba-Iulia, s-o îmbrățișez pe legendara Libi, împreună cu colegii mei de contingent. Mulți dintre ei erau deja bătrâni și triști. Tinerețea le rămăsese agățată prin ciulinii poligoanelor, prin trenurile detașamentelor de muncă, pe sub paturile uriașelor dormitoare. Cei câțiva prieteni buni cu care m-am reîntâlnit mai aveau însă o licărire șăgalnică în priviri, drept pentru care ne-am îndreptat spre cârciuma gării, s-o alimentăm și s-o readucem la statutul de flacără.

Armata a fost mai mult o chinuială și o imensă pierdere de vreme. Nu împărtășesc deloc poveștile cu „desăvârșirea bărbăției" și cu „școala vieții". Armata obligatorie era doar o piesă din angrenajul totalitarismului, o parte din gigantica mașină de îndobitocire și înregimentare a milioane de indivizi. Însă și aici, ca peste tot, oamenii găseau portițe ingenioase de a supraviețui, de a fi împreună, de a râde pe furiș de prostie și de impostură. Pentru unii mai lipsiți de șansă, armata a fost stavila tinereții, capătul de drum al exuberanței, începutul plafonării și cântecul de leagăn al resemnării. Pentru alții a fost o experiență marcantă, despre care se poate povesti acum, peste ani, cu mai multă sau cu mai puțină veselie.

traian ungureanu

civilian

Membrii Comisiei așteptau plictisiți în spatele unei mese cam scunde și slăbănoage, încă mai plictisită sub plușul roșu prin care înțepau oasele drepte ale stinghiilor. Nu m-au băgat în seamă. Oricum era prea târziu. Totul era decis. Convocarea clasei noastre de liceu ne adusese la o școală din împrejurimi, iar eu ghicisem, cu o deprindere îndelung exersată în doisprezece ani, că masa din fața Comisiei era o catedră mascată în pluș. Asta îmi spunea că nu voi avea probleme. Voi dezvolta, în fața acestei Comisii de bărbați bătrânicioși, strânși de uniforme burtoase, una dintre tiradele cu care obișnuiam să-mi fac șah-mat profesorii și să trec drept „un elev foarte înzestrat, păcat că ni se adună". Știam, deci, că examenul va fi simplu și că-l voi trece, ca de obicei, fără să mă ating de manuale. Știam tot.

În cameră domnea o liniște din acelea care domnesc în povestirile care se deschid, din priceperea sau, mai des, din nepriceperea autorului, cu cuvintele „în cameră domnea o liniște apăsată". Carafa cu apă de pe masă măsura lent liniștea din toate romanele vreodată scrise. Mai aveam, deci, de așteptat. Un timp, nimeni n-a băgat de seamă că aveam cămașa scoasă din pantaloni. Mi s-a părut chiar că

ofițerul din dreapta, cel mai puțin adormit dintre membrii Comisiei, mă privea cu simpatie, ba chiar că mă recunoscuse. Am dezlegat rapid și acest semn favorabil, din care am înțeles că ofițerul avea un fiu care juca fotbal la școală, în pauze, și se întorcea acasă arborând, de sub haină, drapelul cămășii înălțate la rangul incomparabil de tricou (în cazul meu, o cămașă albastră care nu putea închipui decât culorile Craiovei și deposedările lui Țicleanu).

— Ungureanu Traian! se aude, deodat, din direcția unui cap afumat de ochelari întunecați.

— Bună ziua, eu...

— Aici ești la armată, băiatule, și mătăluță trebuie să spui „să trăiți“, sau nu v-a învățat la școala aia cum se vorbește?

Când să deschid gura să spun nu știu ce, aud dinspre capul imediat următor:

— Așa se vine la Comisie? Tu te-ai văzut cum arăți? Ia bagă cămașa aia în pantaloni, mă băiatule, că aici nu ești la tine pe maidan. La ce secție ești?

În sfârșit, o întrebare la care știu să răspund repede, într-un cuvânt.

— La uman!

— Eram sigur! Ce să cauți tu la real, să faci un lucru util?! Nu mai zic că, azi, nu vă mai duceți unu la o școală de meserii, să vedeți ce-i aia muncă. Eu muncesc de la 14 ani și uite că nu mi-e rușine unde am ajuns. V-ați născut în puf, habar n-aveți ce-i viața. Ia să vă sculați la 5 dimineața, să vă duceți la fabrică

și să vă ia maistru' la rost. Noroc cu părinții ăia ai voștri care muncesc să vă aducă de toate și să vă țină pe mâncare și băutură.

Spre mirarea mea, atât cât am mai avut puterea și răgazul să mă mai mir, în timpul acestei scurte, dar atât de cuprinzătoare analize sociologice, al treilea membru al Comisiei și-a continuat nemișcarea moțăită. Dar nu! La doar o clipă după încheierea și trecerea în istorie a cuvintelor „să vă aducă de toate" și îndesebi la auzul cuvintelor „mâncare și băutură", un resort imbatabil lovi într-o clapă care dezlegă fălcile celui de-al treilea membru al Comisiei:

— Anul nașterii?

— 1958.

— Locul?

— București.

— Eram sigur. Domnișorul e născut la București. Vai de cozonacii tăi! Ai crescut la bloc. Vreo vacă la păscut ai dus, mă?

Aici, în dreptul acestor cuvinte, prea ușor aruncate, Comisia pierdea prima ei mare bătălie. Nu numai că fusesem la păscut cu vaca Florica pe care Tuși Mărie, sora mamei, mi-o încredințase legată de-o sfoară, dar reușisem, chiar relativ ușor, după doar vreun ceas, să o mân într-un lan de cânepă. Florica era o vacă prietenoasă și inițiase o „relație de parteneriat" cu mine pe timpul vacanțelor. Eu o lăsam de capul ei mare și blând, iar ea îmi îngăduia să joc fotbal ceva mai încolo, în luncă, unde băteam

„forbalu" cu copiii lui Caia, vecinii noștri, cu Onu Săvului, fiul fierarului țigan și mucalit din capul satului, și – onoare pe care al treilea cap din Comisie nu avea cum s-o înțeleagă, cu toate insignele galbene și lucioase de pe reverul uniformei – cu însuși Ilia lu' Sarion, despre care mergea vorba că va fi luat de Șoimii Sibiu, va juca în B și pe urmă, când, inevitabil, Șoimii vor promova, în A. Așadar, jucasem la un pas sau doi de Divizia A. Numai aceste înalte împrejurări au putut explica, la vremea lor, libertatea neîngrădită a Floricăi, care patrulase temeinic, între timp, lanul de cânepă din preajmă, ba chiar reușise să-l culce, în bună parte, la pământ. Iar aceste împrejurări explică, la rândul lor, apariția viguroasă și mai ales fioroasă a numitului Ghița Onului (Ghiță al Onului, adică Ghiță al lui Ion, adică gospodarul care mizase riscant pe o recoltă integrală de cânepă). Am scăpat fugind. Dar seara, după ce m-am întors acasă, am încăput pe mâna Tușii Mărie, din vreme informată de deznodământul Operațiunii Cânepa. Am petrecut ulterior câteva ceasuri la colț, fără mâncare. Prin urmare, știam foarte bine ce e o vacă și, da!, o dusesem pe Florica la păscut. Cânepă, dar asta nu are prea mare importanță, atâta vreme cât rămâne un fapt stabilit că atât eu, cât și Florica am pornit la treabă cu planuri pur pastorale.

— Habar n-aveți pe ce lume trăiți! Las' că face armata oameni din voi! adăugă decisiv capul al treilea. Ia poftește mata la medical!

Și îmi făcu semn, cu dreapta întinsă, ca un indicator la răscrucea destinului, spre o cameră despărțită de rest de un soi de cortină vișinie. Înăuntru, în fața unui birou încărcat de dosare, un domn în halat alb vorbea printre chicoteli unei domnișoare care întrupa, într-un halat apretat ca un pergament, atracția însăși. Sau așa mi se părea mie și, cu siguranță, doctorului, mult mai atent la mișcările halatului apretat decât la intrarea ochelaristului Ungureanu la testul medical.

— Ia să vedem, puiule, cum stai.

Și întruparea atracției se întoarse spre mine, cu o privire care îmi străpunse ochelarii, faimoasele sifoane, de care nu mă despărțeam decât în momentele pe care i le datoram lui Țicleanu.

O mână parfumată îmi flutură repede pe obraz și, în aceeași clipă, în fața mea se deschise larg un câmp încărcat de formațiuni militare atletice, cu mii de bărbați puternici în tunici scurte și sandale înfășurate sever pe musculatura bronzată a picioarelor. Eram noi, romanii, și ne pregăteam, oarecum grăbit, de un nou triumf militar, sub privirile mirate și temătoare ale frumoaselor cetății, adunate una în alta, și voal în voal, pe o colină, la o distanță tocmai potrivită, în marginea câmpului de bătaie. În fruntea trupei, Traian, marele împărat militar al Imperiului, e încă tânăr și nu poartă ochelarii care-l însoțesc pe aversul monedelor târzii. Cu o mișcare înceată și sigură, Traian ridică dreapta și rostește în fața rândurilor de soldați, în acea perfectă cadență retorică

latină pe care doar Pliniu, prietenul său, o mai poate pune la lucru, cu atâta simplitate strălucită:

— Păi, cu ochii, am minus 9 la unu și minus 12 la celălalt.

— Iaaauzi! Ce spui, dragă? interveni, la fel de simplu și cadențat, pretorianul în alb care se așezase, între timp, de-a dreapta împăratului.

Enunțul era o dovadă clară a romanității noastre depline, dar gândul trecu repede, împins din spate de evenimente și ordine imperioase:

— Ia, scoate-ți, te rog, ochelarii, Aaaașa...Vera, aprinde, te rog, panoul!

Vera! Nu o putea chema altfel. Fiică de patrician, desigur. Într-o clipă, pe radarul cu care anticipam, adeseori, cursul evenimentelor, apăru scena în care cunoștințele mele de entuziast cititor de istorie antică erau răsplătite cu un surâs discret și o mișcare neașteptată a vălului.

— Ce vezi? se auzi din întuneric o voce care îmi cerea, nu era clar de ce, să vorbesc despre ceva esențial, poate despre viitor, poate despre ideile mari pe care eram convins că le dețineam în singurătate și spre nenorocul unei lumi prea puțin curioase.

— Ce vezi pe panou? Ia-o de la rândul cel mai de sus! insistă vocea și o clipă brațul doctorului schiță o mișcare zvâcnită cu un indicator ațintit spre un punct luminos și depărtat.

De data asta, indicatorul se zărea anevoie, dar puncta mai nervos direcția destinului. Nu vedeam

nimic anume, în afara unei lumini plăcute și calde, o pată mare și prietenoasă, așezată nu departe de capătul brațului care îmi spunea încotro să mă uit. Peste câțiva ani, aveam să regăsesc această incertitudine coerentă într-o sală mică de seminar, în timp ce Mihai Nasta, ilustrul clasicist, dezvolta cu mare precizie un discurs care lega cu o sfoară subțire toate impresiile noastre lingvistice și le rătăcea într-un lan de conexii greco-latine. La sfârșit, lanul era lipit pământului, iar mințile noastre, complet buimăcite de știința lui Nasta, rămâneau totuși cu certitudinea că aflaseră ceva măreț: cum se leagă și cum se hrănesc marile culturi: greacă, latină, slavă și alte variante superioare, dar nu tocmai străine de experiența particulară – și mie cunoscută – a culturilor de cereale și plante textile. Dar asta avea să se întâmple doar la Facultate, iar Facultatea avea să apară tocmai la capătul indicatorului pe care doctorul, sau mai precis omul din preajma Verei, îl agita prin întuneric. Prin urmare, cuvintele cu care am răspuns, fără să mă gândesc la ceva anume, ci doar spre a raporta o situație, în definitiv, clară, s-au ivit spre a regla chestiuni de ordin militar și intelectual în conflict:

— Care panou?

Și cu asta armata se prăbuși, într-o clipă, învinsă de sclipirea orbitoare a ideilor. În spate, de pe colina care domina câmpul acestei mari victorii, Vera chicoti ușor, amuzată de sinceritatea frustă, cavalerească a învingătorului.

— Mă băiatule, tu glumești? încă o dată! Spune-mi doar ce vezi pe primul rând, unde sunt literele mari – reveni cu insistență științifică și zadarnică vocea autorității medicale.

— Nu văd... adică parcă e un *E* mare...

— Așa. Și mai departe?

— Un *L* mare și cred că mai e un *v* mic.

— Și asta e tot?

— Da, mai departe nu văd.

Se auzi un oftat mirat. Doctorul făcu câțiva pași în spatele meu, după care ordonă amical:

— Vera, băiatul nu vede. Ia scrie, te rog, Inapt Seviciu Militar. Stai, stai așa! Ia pune-ți ochelarii, măi Traiane – așa te cheamă, nu? – și du-te lângă panou. Spune-mi ce vezi.

— *T, C, O...*

— Ei, vezi? conchise doctorul, ca și cum l-aș fi contrazis, la capătul unei demonstrații care încerca să rescrie panoul luminos. Traiane, cred că ai scăpat, tu de armată și ea de tine. Vera, ai scris?

— Gata, dom' doctor. Uite-așa scapă un băiat drăguț de armată. Dar lasă că tot ne facem noi bărbat, nu-i așa Trăienică? Duci tu asta? și ochii Verei cercetară scurt și până la capăt toată alcătuirea postmilitară și prenupțială a candidatului.

Era prea mult și prea bine. O făptură neasemuită îmi spusese pe nume, chiar dacă-l mângâiase cu un sufixor îndoielnic. M-am trezit din amețeală, pe

banca din camera de intrare, alături de colegii de clasă, toți agitați, gălăgioși, prinși și aprinși, fără scăpare, în povești despre unități militare, frați, veri, vecini și prieteni care făceau sau făcuseră armata, stabilind astfel un record de bărbăție ce se cerea cât mai curând egalat. Am ieșit, alături de ceilalți câțiva oameni de acțiune și atitudine ai clasei, să fumăm un Carpați sau o Virginia, după gust. Am găsit repede, cu un instinct cercetășesc îndelung exersat, locul ideal, ungherul care ne făcea nevăzuți, lăsându-ne să supraveghem curtea. Problema era că în mediile de cunoscători circula un zvon neconfirmat despre King Crimson, care s-ar fi refăcut și urma să scoată un nou album. Alte știri vorbeau despre un nou album Gentle Giant, pe care Adrian Alexandru, partener maniac discoman, se jura că auzise că cineva se jurase că-l văzuse la „frații Agent“, numele misterios și venerat al celor doi frați mitici care dominau circuitul de discuri din București. Subiectele nu suportau amânare. Erau cruciale, mult peste importanța relativă a armatei și a unităților militare. Mai ales că Belba, al cărui tată era ceva funcționar ONU, se fălea deja că, dacă facem rost de titlul discului, îl pune pe listă și, în două săptămâni, îl are acasă, „în țiplă“. Totul era să aflăm numele discului. Aveam un statut aparte pe lângă Bleba, o „relație privilegiată“, căci îi cântasem în strună pe tema unui album al lui Oldfield care nu-mi plăcuse și criticasem înmpreună decăderea celui ce ne dăduse, deja, *Tubular Bells,*

Hergest Ridge și *Ommadawn*, albumele pe care le ascultam în genere de două-trei ori pe zi, în vacanță, pe la vreo margine ierboasă de ștrand. Ne despărțeau pasiunea mea dogmatică pentru Gentle Giant și cultul lui total pentru Yes, dar puteam trece ușor peste acest diferend, alegând fiecare partea favorită din câmpul advers. Eu *Close to the Edge*, el *Interview*. Așa că puteam spera: dacă făceam rost de titlu, Belba putea obține ultimul Gentle Giant, iar asta făcea din chestiunea recrutării militare o chestiune complet secundară.

— Vă ardea la stomac, nu mai puteați fără țigară, fire-ați ai naibii de prăpădiți! Ei las', că o să vă fumați voi bojocii în armată. Ia, repede în sală, adunarea!

Ofițerul care se strecurase tiptil și ne descoperise trăgând din Virginia avea, totuși, un ton neprețuit de binevoitor, în comparație cu tunetele și teroarea care însoțiseră incidente similare, în toaleta sau în curtea liceului. Fuseserăm prinși de câteva ori de director și de profa de română. Directorul, un bărbat scund, mustăcios și tăios, ne pălmuise scurt, din încheietură, și unul din colegii mei purta încă semnul despicat lăsat pe buză de inelul domnului Dragu. Eu ar fi urmat să port, în urma aceluiași incident și ca urmare a dispozițiilor aceluiași director, o chelie „număru' 1, Ungureanu, ai înțeles?, și te prezinți la mine în cabinet să te văd". Nu m-am tuns și nu m-am prezentat la Cabinet, mizând, încă de atunci, pe eroziunea neiertătoare a memoriei. Începusem, adică,

să bag de seamă că timpul e cu totul altceva decât se înțelege, îndeobște, prin totalitatea faptelor noastre împlinite. Observasem că timpul are un buzunar secret, dar foarte larg, în care alunecă tot ce uităm, toate faptele pe care le-am fi făcut sau le-am promis. Și aceste absențe sunt parte a timpului, ba chiar s-ar putea spune că timpul se întregește numai adăugând lucrurilor împlinite tot ce am uitat sau n-am reușit să facem. Plasat, fără știrea lui, în fruntea acestei ipoteze, directorul Dragu a făcut tot ce-i stătea în putință pentru a-i demonstra adevărul. Mai precis, a uitat, iar eu am scăpat de „număru' 1". Acum, însă, scăpasem până și de amenințarea cu pedeapsa: ofițerul care ne dibuise fumând nu ne osândise instantaneu și lăsase, chiar, să se înțeleagă că, în armată, vom fuma pe săturate. Deodată, întâlnirea cu armata devenea atrăgătoare. Vera se îndepărta discret, iar verdictul din sala în care eram chemați devenea palpitant.

După vreo jumătate de oră bună, în sală au apărut cei trei din Comisia de trei. Purtau, cu un aer ușor marțial, niște dosare subțiri și arătau ca niște crainici trimiși cu vești însemnate pentru mulțimile adunate la răscruci. Au mai trecut câteva minute, timp în care cele trei capete s-au apropiat și au ținut un fel de sfat șușotit, însoțit de priviri fugare pe niște foi de hârtie împrăștiate pe masă. Apoi o tuse hotărâtă a pus capăt rumorii din sală. Capul afumat de ochelari întunecați avea ceva de comunicat.

— Vasăzică. Vă citesc lista și încadrarea, vă ridicați în picioare, cum vă auziți numele.

Asta era! Urma să aflăm ce am făcut, fiecare din noi, la examen și cu ce ștampilă plecam mai departe.

— Voiculescu Dan. Apt Serviciu Militar.

Dan, un băiat înalt și cuminte, privi un pic nelămurit, apoi se așeză înapoi în scaun, ușor derutat. Cum, asta era tot? Și ce-o fi însemnând?

— Teișu Gabriel. Apt Serviciu Militar.

— Nu vă supărați. Ce înseamnă asta?

Vorbise Gabi Teișu, cel mai răzvrătit și mai sigur pe el coleg, un excelent buldozer pe terenul de fotbal, „maturul“ clasei, matematician alert și bun cunoscător al tainițelor Gării de Nord, de unde apărea mereu încărcat de Kent și Dunhill. Luat prin surprindere, ofițerul traversă vreme de câteva clipe o criză de comunicare din care își reveni cu un soi de răget hăhăit:

— Înseamnă că te duci acasă și-i spui lu' mama că țara te vrea. Armata te mănâncă, Teișule! Așa. Răducanu Lucian, Apt Serviciu Militar! Ungureanu Traian, Apt Serviciu Militar...

Era clar. Toți la armată. într-un fel, era o veste bună. Vom continua să fim colegi și ne vom simți bine. Deși era limpede că întâlnirea cu „număru' 1“ nu mai putea fi amânată, iar timpul va lua forma exactă a lucrurilor împlinite.

— Vișoiu Ion, Apt Serviciu Militar, Angelescu Cristian, apt, Mihăilescu Eugen, apt...

Și cu asta, gata. Era unu și aveam în față o după-amiază liberă, iar asta însemna, mai departe, un fotbal prelungit pe terenul școlii, în prezența fetelor așezate pe treptele din preajmă. Apoi o bere și, pentru cei mai îndrăzneți, o plimbare prin parc, la Șosea, pe cupluri și simpatii. Și totuși... Vera și doctorul spuseseră limpede ceva despre Inapt, nu ceva despre Apt. Dacă era o greșeală? Dar, nu! Era peste poate ca acești oameni gravi și aceste uniforme încărcate de trese și insigne să greșească. Să încerc? Dacă mă fac de râs? Și, în fond, ce vreau? Toți se duc la armată. De câte ori n-am auzit-o, din gura unchilor sau aruncată de vreunul din băieții mai mari, pe scara blocului: „Ascultă la mine, armata te face om!" Ar trebui să merg cu ei, să fiu alături, chiar dacă, cine știe, o hârtie rătăcită sau greșit citită mi-ar da dreptul să stau acasă. Da, mai bine, așa. Mai ales că la masa plușată capetele șușoteau din nou, în timp ce mâinile adunau hârtiile și le așezau înapoi în dosare. Ce-ar fi să încerc? Vânzoleala din sală îmi spunea că nimeni nu mai era atent la cu urma să fac. Într-adevăr, am făcut nevăzut doi-trei pași și m-am trezit la marginea Comisiei. Dar Comisia nu m-a remarcat. Mi-am strâns tot curajul și m-am auzit spunând:

— Nu vă supărați, mie mi-au spus la Medical că sunt Inapt...

Trunchiul ofițerului celui mai apropiat se mișcă greu, cu o răsucire obosită și mirată. Apoi, o privire arcuită ca în fața unei insecte așezate mult-mult prea jos mă analiză integral.

— Ce spui? De unde ai mai scos-o și pe asta? Cum te cheamă?

— Ungureanu.

— Bine, mă, Ungurene, așa crezi tu, că armata se joacă?

Celelalte capete de Comisie își întrerupseră taifasul și, sesizate de incident, se aplecară în direcția lui Ungureanu.

— Ce vrea? întrebă unul dintre capete, cu acea autoritate ușor amabilă, ușor despotică, din care reieșea neîndoios șefia.

— Toarșu' colonel, zice că i-au spus la Medical că e Inapt.

Colonel! Ăsta trebuia să fie mare. Nu știam prea bine gradele. Adică nu înțelegeam deloc rangurile militare, nu le putem reține, așa cum nu le pot reține nici astăzi, și asta nu din pacifism, ci din convingerea veche și adâncă în colegialitatea umană generală, oriunde și oricum, între colonel și soldat, inginer-șef și maistru, redactor principal și corector.

— Ungureanu, zici? Bine, Ungurene, să ne uităm

Colonelul deschise încet dosarul, își coborî ochelarii pe nas și rămase așa o vreme, cu buzele țuguiate a concentrare.

— Răducanu... Teișu..., aha! Ungureanu. Ia uite: zice clar Apt Ser-vi-ciu Mi-li-tar.

Și silabisi apăsat, așa cum se citește o sentință sau o lege de fier a fizicii.

— Ia să vedem și Medicalul.

Mâinile îngălbenite de tutun ale colonelului îmi stârniseră, de la început, simpatia. Pentru că eram un fumător eroic, prin cotloane stategice, dar mai ales pentru că îmi aduceau aminte de unchii mei fumători și de mirosul greu și tihnit, prietenos și ferm ca o raniță pe care-l degajau mâinile, mustățile și în cele din urmă prezența lor bărbătească și, într-un chip cu totul secret, maternă. După un timp, simpatia deveni adorație, căci, într-o clipă numai de mine văzută, dosarul așezat în mâinile colonelului începu să-și înmoaie conturul. Masa plușată părea și mai colțuroasă, pe măsură ce muchiile dosarului se rotunjeau și cădeau, ca o gură posacă, luând forma unui buzunar.

— Da, cred că au uitat să pună Medicalul, spuse Colonelul, lărgind deschiderea dosarului care arăta acum ca o gură de buzunar gata să înghită tot ce urma sau se pregătea să fie amânat, nefăcut, uitat.

O secundă, în cameră domni, din nou, liniștea din romanele care se deschid cu expresia „în cameră domnea o liniște...“. Apoi, iute și sec:

— Marinescule!

— Ordonați , toarș' colonel!

— Ia du-te la Medical și vezi ce-au făcut cu hârtia pe numele Ungureanu.

— Înțeles, toarșu' colonel!

Unul dintre capetele Comisiei se ridică pe picioarele lui prinse în cizme bine lustruite și plecă spre cortina care despărțea confuzia de claritate și ascundea Medicalul.

Liniștea continua o domnie care amenința să ia locul intrigii și să înghită un roman atât de promițător început. Și, deodată, apăru Ea. Vera. Învolburată și înconjurată de văluri rebele, într-un vânt pe care surpriza îl întețea necontenit, Vera coborî printre oșteni, cu o mână întinsă, ca un indicator ferm.

— Ce-ai făcut, dragă? Păi nu ți-am spus să iei hârtia cu tine și s-o duci la Comisie? Trăienele, zăpăcit mai ești, măi băiatule. Unde ți-e capul? După fete?

Atât. Apoi, acest imn menit numai mie, această neîntrecută destăinuire care tocmai terminase de zugrăvit încăperea și-i dăduse un tavan înțesat de îngeri, se stinse. Vera comută brusc pe lungimea oficială:

— Da, tovarășu' colonel! Ungureanu Traian, l-am examinat și nu vede nici tabelu', darmite literele. Uitați aici, hârtia: Inapt Serviciu Militar.

Era unu și jumătate primăvara sau, cel puțin, așa arăta ceasul minuscul de pe mâna întinsă spre colonel. Era încă devreme. Aveam timp de fotbal, de plimbări și de o lungă discuție imaginară cu Vera. Subiectul? Bineînțeles, ultimul Gentle Giant. Nu știam cum se cheamă. Aveam să aflu peste destul de mult timp. Tatăl lui Belba fusese rechemat din post sau cam așa ceva. După încă vreun an și jumătate sau doi, când am făcut, în sfârșit, rost de disc, am văzut din prima clipă, mare pe copertă, titlul scris cu litere aprinse: *Civilian*.

Cuprins

COLECŢIA RÂSUL LUMII



Cine şi-l aminteşte pe Moş Teacă, personajul lui Bacalbaşa, ştie că era un „melitar" slugarnic cu superiorii, mojic cu subalternii şi ros de ură faţă de civili. Cine nu şi-l aminteşte, n-a auzit de el şi nu i-a întâlnit omologii în carne, epoleţi şi oase primeşte acum invitaţia la un cenaclu cazon cu numere speciale. În program: dresură de filologi cu masca pe figură, concerte pentru bocanc, lopăţică şi orchestră, târâşuri prin noroiul patriei, plantoane în creierii nopţii lângă butoaie goale, dialoguri absurde cu plutonieri obtuzi, porţii de instrucţie pe coclauri, farse de tot felul şi rememorări truculente. Printre păţiţi: Şerban Foarţă, Dan C. Mihăilescu, Traian Ungureanu, Dumitru Radu Popa, Radu Naum, Călin-Andrei Mihăilescu, Cristian Tudor Popescu, Robert Şerban, Cătălin Ştefănescu. Semnatari ai unei declaraţii comune: mulţi şi-au satisfăcut stagiul militar, dar stagiul militar nu i-a satisfăcut pe mulţi.

În aceeaşi colecţie:

Arthur Bloch
Legea lui Murphy

Keith R. Lindsay
În cele din urNă




ISBN 978-973-50-2059-0